

Firuzə Məmmədli

SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ

II cild

Bakı-2002

M-52

Firuzə Məmmədli

M-52. Seçilmiş əsərləri. II cild. Bakı: "Yurd"

Nəşriyyat-Poliqrafiya Birliyi, 2002, - 446 səh.

Firuzə Məmmədli müasir Azərbaycan poeziyasının istedadlı nümayəndələrindəndir. Onun bədii yaradıcılığı Beynəlxalq Poeziya festivalının Baş mükafatına və İsa İsmayıllızadə adına mükafata layiq görülmüşdür.

Şairin 2 cildliyinə onun şerlərinin külliyyatı daxil edilmişdir.

ISBN - 9952-407-04-5

M 4702060202 Sifarişlə
081 - 2002

© F.MƏMMƏDLİ, 2002

ŞAİRİN POEZİYASI HAQQINDA FİKİRLƏR

*Filologiya elmləri doktoru
Şamil Salmanov:*

Min, min beş yüz illik poeziyamızın mövcudluğu dövründə (Sovet dövrünü çıxmaqla) 3-4 şairə tapmaq olar ki, onların yazdıqları kişi nəhənglərin yazdıqlarından heç də geri qalmayıb. Məhsətinin zərif poeziyası, Natəvanın kövrək lirikası və Heyran xanının yaradıcılığı dediklərimə əsl nümunədir. Uzun illər məktəbdə bizi iki şairə tanıtmışdilar; Nigar Rəfibəyli və Mirvarid Dilbazi. İndi şerə çox istedadlı şairlər gəlib. Onlardan biri də mən deyərdim, klassiki Firuzə Məmmədlidir.

*Filologiya elmləri doktoru
Akif Hüseynov:*

Bir anlığa poeziyamızı Füzulisiz təsəvvür edin. Mümkün deyil. Cünki Füzuli poeziyamızın sütunu, bünövrəsidir. Mən Firuzə xanımı Füzuli ilə müqayisə etmirəm. Söhbət həqiqi poeziyaya aid olmaqdan gedir. Füzuli bulağının hələ də qaynamasından gedir. Mən Firuzə xanımın şerlərini oxuyanda onlarla, yüzlərlə başqa şairlərdən fərqli olaraq, sənətin özünü görə bildim. Şer var onu ürəklə oxuyursan, şer də var ki, gözlə oxuyursan. Firuzə xanımın şerləri ürəklə oxuduğum şerlərdir.

Çünkü oxuyanda hadisələr, duyğular hamısı ürəyimdən keçir. Burada sözə sədaqət, onun qarşısında məsuliyyət hissi var. O özünün söz ürəyini şərə gətirə bilir.

*Sevin ki, adını daşıyanın var,
Ömrünün ardını yaşayanın var.
Səbrinin mən kimi daşyonanı var,
Sənin nə vecinə sonum yox mənim.*

Bundan da kədərli, qəmli şer olarmı? Bu hissləri hamımız yaşayırıq. Bu dərdi, bu kədəri hamımız keçiririk. Bayaqkı şerlə səsləşən bir şer:

*Onsuz da mən səni dinləyəmmirəm,
Onsuz da mən sənə yadam, yasağam.
Dinib-danışırsan, anlayammuram,
Səninlə bir yerdə, səndən uzağam.*

Məncə, indi şer yazmaq asanlaşdı. Çünkü dərd-qəm, kədər hamısı üzdədir. Cox qəribədir, publisistika bunların hamısını bizə danışır. Mənə elə gəlir ki, indi poeziyada fikir əsas deyil, fikir ortadadır. Bu saat tribuna, hay-küycü şerlər ona görə olur ki, onların hamısı publisistik deyim tərzində təqdim olunur. O poeziya yaşayacaq ki, şer onu yananın bütün fərəhi ilə, bütün kədəri ilə qəlblərə yol tapır, duyulur. Bu kitabda 20 Yanvar haqqında şer yoxdur. Amma 20 Yanvarın doğurduğu ağrilar var. Qaçqın bir camaatin ahanaləsi, itirilmiş torpaqlarımızın insan qəlbini və taleyinə vurduğu yaralar var. Burada qeyri-adi obrazlarla qarşılaşırsan. Obrazlılıq özü adı deyil.

Hadisələr elə qurulub ki, qeyri-adi görünür. Məncə, Firuzə xanım necə yazdığını özü də hiss eləmir. Çünkü şer onun içərisində bütövlükdə, hazır halda keçir. Yaşanmış hadisələr istedad sayəsində sözə çevrilir və dərhal idarə olunur. Bu mənada mən Firuzə xanımı ədəbiyyatımızda özünü təsdiq eləyəm bir şairə hesab eləyirəm. Firuzə xanım belə əsərlərin müəllifi olduğu üçün xoşbaxtdır. Yəni mən onu ədəbiyyatın içərisində görə bilirəm. Getdikcə mənim kimi düşünüb bu qənaətə gələnlər daha çox olacaq. Firuzə xanının ədəbiyyatda bəxti gətirib.

***Filologiya elmləri namizədi
Safura Quliyeva:***

İnsanın bu kainatda tənhalığı var. Ancaq mən Firuzə xanının şerlərində başqa bir yönü gördüm; xalqın həyatı ilə bağlılıq. Onun son şerləri mənim son 10 ildə keçirdiyim bütün vəziyyətləri olduğu kimi əks etdirir. Oxuduqca fikirləşdim ki, mənim deyə bilmədiyimi şair necə də gözəl deyib! Onun yaradıcılığını mən 70-ci illərdən bəri izləyirəm. Coşqun təbli, orijinal bədii-estetik duyğusu olan şairin həyat ümmanında şahə qalxan dalğalarla vuruşdan qopan lirik nidaları obrazlarında zəngin, cəlbedici bir dinamiklik yaradır. 90-ci illərdə həssas qəlbli şairin şerlərinə reallıqlarımızın dəndləri, qayğıları çökdü. Onun həyat boyaları ilə zəngin, tutumlu misraları az deyil. Şairin xalqın iztirabları, əzablaları ilə dolu bəndləri sənki çox yaniq bir qəlbin ahi, naləsidir.

*Axdiq gözümüzdən göz yaşı kimi,
Nəydi bəxtimizdən axan, bilmədik.
Çırıldı taleyin qurmancı kimi
Vaxt da başımıza haçan, bilmədik.*

Burada dərin mənali insan taleyi ilə bağlı obrazlar var.

*Filologiya elmləri namızədi
Vaqif Yusifli:*

Son illərin şerlərində Firuzə cəmiyyətdə, ictimai həyatda gedən proseslərə huşyar şair nəzəriylə diqqət yetirir. Ümumiyyətlə, şairləri "cəmiyyət şairi", "təbiət şairləri", "sevgi şairi", yaxud "inqilabçı şair" deyib fərqləndirmək, seçmək, ayırmaq, müəyyən ədəbi zövqün diqtəsi ilə hansınasa üstünlük vermək yanlış yoldur, birtərəfli seçimdir. Şair cəmiyyətdə yaşıdığı üçün cəmiyyət hadisələrinə biganə qalmamalıdır, təbiəti sevirsə, onun gözəlliklərindən vəcdə gəlməlidir, sevirsə, gözəllikdən zövq alırsa, bu hissləri şerlərində ifadə etməlidir və s. Ancaq təbii ki, hər hansı hadisəyə, lövhəyə, hissə, duyğuya münasibəti fərdi şair prizmasından olmalıdır. Hiss olunur ki, Firuzə bütün şerlərində məhz öz şair fərdiliyini qoruyub saxlamağa çalışır.

"Açılmır bu sabah" şerini şair "dünyadan xəbərsiz" müasirinə xitabən yazıb. Adətən, bu qəbildən olan şerlərdə təzə söz demək çox çətindir. Nəsihət, ritorika, didaktik çağrış həmin tipli şerlərin ənənəvi cizgiləridir. Firuzə isə mümkün

qədər bu ənənədən qaçır, müasirinə nəyisə başa salmağa, anlatmağa yox, çevrəmizi bürüyən hadisələrdən, qara-qorxularlardan onu huşyar olmağa səsləyir. Çünkü bu gün bütün bəlalarımızın mənbəyi məhz unutqanlığımızdan, biganəliyimizdən irəli gəlir.

*Görürsən nə biçir oraqlar daha!
Çoxalır boğaza ortaqlar daha.
Qaranlığı qovmur çiraqlar daha,
Övma gözlərini, atam balası.*

*...Nə verib, qaytarır, peşmandı fələk,
Gör kimə dost, kimə düşməndi fələk.
Mərhəmət diləmə, daşdandı fələk,
Yol tapa bilməyir yetən, balası.*

Bir şair obrazı, bir də Dünya obrazı Firuzənin diqqətindən yayılmışdır.

Şair obrazı məlum: Bu dünyamın belə gərdişindən, zamanın gedışindən, həyatda, cəmiyyətdən baş verən təzadlı, mürəkkəb hadisələrin, ziddiyətli olayların varlığından bezən, hərdən tənhalığa tapınan, hərdən dünya ilə həsb-hal aparan müasirimiz...

Dünya isə şair üçün yaşadığı, nəfəs aldığı, mövcud olduğu intəhasız, hüdudsuz, gəlimli, gedimli, son ucu ölümlü MƏKANDIR. Təbii ki dünya obrazının klassik poeziyadan üzü bəri öz məlum modelləri var. Bu modelləri yan-yana düzsək, ümumi cizgidə DÜNYA ŞAİR üçün ALLAHdan sonra üz tutmalı, dərd bölüşməli, bəzən

*gözəllik kredosu, bəzən də qınaq, tənə obyekti kimi
seçilir.*

Hansi şair dünyaya şer həsr eləməyib? Dünya,
görən hansı şairin həyat, ömür, tale, sevgi, bəxt
haqqında düşüncələrinə stimul olmayıb? Budur,
Firuzə Məmmədlinin poetik anlamındaki dünya:

*Ölçülər, mizanlar pozulub gedir,
Namuslar hərraca düzülüb gedir.
Urani, almazi, qızılı gedir,
Nə yaman qarışib başı dünyanın!*

*Çəkib ətəyini, susur ədalət,
İnsafdan, mürvətdən qısır ədalət.
Ay küncdə-bucaqda yesir ədalət,
Dolub-daşmadadır döşü dünyanın.*

*...Bir gün ağladandı, bir gün güldürən,
Pəncərədən qaçıր, qapıdan girən.
Mizan-tərzisi nə çəkir görən
Gözünə döndüyüm kişi dünyanın?!*

*Şerin digər bəndləri üzərində dayanmadan (buna
ehtiyac varmı?) demək olar ki, Dünya obrazı
burada bir ALI QÜVVƏ məqamında verilib.*

Firuzə son 4-5 ildə yazdığı bir silsilə şerlərində də
dunya obrazına müraciət edir. Əslində onun lirik
qəhrəmanının hiss-həyacanları, duyu və düşüncə-
ləri dünya ilə bağlıdır. Nə düşündürür onu? Bəlkə
kamınca yaşamaq? Bəlkə ömür yolunun qürubuna
tələsir? Elə isə səbəb nədir? Bəlkə xalqının ağır,
qara günləri, məmləkətinin düşdüyü bəlalardır onu
dünyadan nisgilləndirən?

*Qoynundan yağısı daşan,
Gözündən ağrısı daşan,
Cibindən oğrusu daşan,
Bir zamana qul olmuşuq!*

*Bu da cavab. Deməli dünya dəyişib, zaman öz
əvvəlki axarını itirib, həyat və onun gözəllikləri öz
parlaqlığını qeyb edib, "dağıtmışıq cənnətləri,
cəhənnəmə yol olmuşuq".*

Filologiya elmləri namizədi

Tahir Məsimov:

Firuzə xanımın şerlərində mən nəyi duydum? Bir vaxtlar sözdə sosial mənənanı təftiş edənlər indi pis vəziyyətdədirlər. Firuzə xanımın yaradıcılığının gözəlliyi ondadır ki, o, yeni üslublu şairlərin ilk sıralarındadır. O vaxt Şekspirin sonetləri çap olun-mamışdan əvvəl çox böyük əks-səda doğurmuşdu. Çünkü şair dövrünün hal-vəziyyətini bütün siqləti ilə verə bilməşdi. Üslub sənətkarın yaşantalarıdır, dərin hissələridir. Bizi düşündürdüyüünüz, o dərin hissələrə apardığınız üçün sizə təşəkkürümüzü bildiririk.

Filologiya elmləri namizədi

Nəzakət Əzizova:

Mən Firuzə Məmmədlinin yaradıcılığı ilə 1989-cu ildə işıq üzü görmüş "Yetkinlik" kitabını oxuyandan sonra tanış olmuşam. Kamil bir qələm sahibinə, Rəsul Rzanın davamçısına marağım artdı... Hər kitab öz müəllifinin vəkilidir. Bu kitab da məni Firuzə ilə dostlaşdırıldı. Dost-tanışdan

inciyəndə, taleyimdən küsəndə bu səmimi, əyilməz, cəfakesh dostuma üz tutdum. Firuzə Məmmədlinin şerlərini sevdim. Bu şerlərdə nə artıq söz, nə qədərindən artıq hərəkət, nə də təmənna var. Əksər qələm əhli kimi, Firuzə Məmmədli də dərdi, qəmi yaşaya-yaşaya, duya-duya yazır. Bu belə olmasaydı, şerlərində bu qədər həyat nəfəsi duyulmazdı.

Firuzə Məmmədlinin müşahidələri elə canlıdır ki, onun müraciət elədiyi mövzular oxucunun da öz dərdinə, öz sevincinə, özünün könlük qəminə çevrilir. Mən həm anayam, həm də nənəyəm. Ancaq Firuzə Məmmədlinin övladsız qadının qayğıları ilə bağlı, şerlərini oxuyanda iç-in-için ağlamışam. Firuzə Məmmədli gördükələrini, təəssüratlarını öz oxucusuna doğmalaşdırın səmimi, mehriban, olduğu kimi görünən şairədir. Yığcam fikir, dərin məna, axiciliq, sərbəstlik, incə deyimlər, dərin hissələr, duygular, Firuzə Məmmədli yaradıcılığının zənginliyindən xəbər verir.

***Filologiya elmləri namizədi
Bədirxan Əhmədov:***

Bəlkə də çoxu bilmir ki, Firuzə Məmmədli universitetdə mənim müəllimim olub. Bu səbəbdən mən 25 ildir ki, onun şerlərini oxuyuram. Fikrimcə, Sovet dövrünün qadılardan da şair yetişdirmək tendensiyasını yaşamayıb Firuzə Məmmədli. Şairliyi özü qazanıb. O, ədəbiyyatda yeni bir qol, üslub yaradıb. Firuzə Məmmədli şairlərimiz içərisində öz yeri olan yaradıcıdır.

BELƏ YAŞAMIŞAM BURAYA KİMİ

Yox mənimlə ədavəti zərrəcə,
Qürurunu qoymamış da hərraca.
Dözə bilsə zaman adlı xəraca,
Dinəcəkdir sevgisində ellərin
O günlərim, o aylarım, illərim.

İÇMƏ SÖZÜN QANINI

I

Oyna söz içində, söz vədəsində,
Çıxar söz qəlbini, qoy ürəyinə.
Yanır söz ürəyi, söz mədəsi də,
Axıt söz qanını, yu ürəyini.

Min ildi sorulub, iliyi, qanı,
Bir sümüyü qalıb, bir özü qalıb.
Üzdən tüstülənib, üzdən də yanıb,
Sözün içalatı təptəzə qalıb.

İçalat əlində, gəlir yol verin,
Söz paltar əvəzi qanını geyib.
Bu təzə bazarın, təzə alverin
Təzə müştərisi yoxudu, heyif.

II

Bizdən söz çəkirlər , söz bəzəməyə,
Özümüz qalırıq, sözümüz keçir.
Ümid bəzəməyə, üz bəzəməyə
Addımımız qalır, izimiz keçir.

Doğulduq, böyüdük, təptəzə idik,
Canımız - süslü bir fəsil içində.
Cismimiz gah uğur, gah qəza idi,
Ruhumuz əsirdi, - qüsür içində.

Hərəmiz bir darlıq; düşdük ovcuna,
Bitib tükənmədi qismət oyunu.
Bizi çəkəcəkdi dar ağacına,
Ağac öz içində çəkdi boyunu.

Axdıq sözümüzdən göz yaşı kimi,
Nəydi bəxtimizdən axan, bilmədik.
Çırpıldı taleyin qırmancı kimi
Vaxt da başımıza haçan, bilmədik.

Eləcə köhnəldik, eləcə yandıq,
Gözdə söz tıxacı, söz ərki qaldı.
Gəldi söz çıçəkdən cələng qoyanlar,
Sözümüz üzlərdə gəzərgi qaldı.

Yüyürdük, yapışdıq söz ətəyindən,
Ətəyi bir yana, əlini verdi.
Əlimiz bağladı köz ətəyində,
O bizə qoparıb qəlbini verdi.

III

Sənə kimi öydüyü
Üzlərdən qayıdır söz.
Ləpirini geydiyin
İzlərdən qayıdır söz.

Qılınca əyilmədin,
Buyur, gəl sözə əyil.
Sənə qayırsa, bil,
Bizlərdən qayıdır söz.

Gecəsini qovduğun,
Işığını sovduğun,
Yuxusunu ovduğun
Gözlərdən qayıdır söz.

İcmə sözün qanını,
Söz ki, Tanrı payıdır.
Aç üzünə qapını,
Söz Allahdan qayıdır.

1997

BİLMİR

Bizdən haqlı çıxır biz olmayanlar,
Biz olmayan yerə göz olmayanlar.
Qulaq olmayanlar, söz olmayanlar
Bizi adımıza bağlaya bilmir.

O əldən bu ələ ötür yenə də,
Düz-dünya sərvəti itir yenə də.
Tökülən qanlarımı örtür yenə də, -
Bu göz dərdini də ağlaya bilmir.

Hanı düz yoluna qayıdanları,
Qismət ayaqlayıb, pay udanları?
Onu bu uyğudan ayıldanları
Nə qədər qovursa, haqlaya bilmir.

Çaşib bir ömrü də güldürmür daha,
Gözünün qurdunu öldürmür daha.
Bu qapı açıqdır, örtülmür daha,
İti də yolundan saxlaya bilmir.

1997

***

Neyləyim, Allah, neyləyim,
Düz sözə qanım qaynayıb,
Dinim-imanım qaynayıb,
Mən ondan keçə bilmirəm.

Haçan sıñib, haçan yenib? -
Haqdan enəndə düz enib.
Boyuma biçilib mənim,
Bu dondan keçə bilmirəm.

Nə olsun ki, lap acidır,
Gözümdə fikrin tacıdır.
Düz söz bir dar ağacıdır,
Boyundan keçə bilmirəm.

1997

***

Nə gündüzdü, nə də gecə,
Qələm dönmüşdü qılınca.
Əl atdim, əlimə keçə,
Qaldım əlimin altında.

Dərdim, qəmim üzə durdu,
Bir hayıma yüzü durdu.
Dedim yazım, susub durdu
Əlim qələmin altında.

Tanrim məndən üz gizlədi,
Neçə-neçə iz gizlədi.
Ən gərəkli söz gizlədi
Mənim dilimin altında.

1995

***

Ağlım aldadıb başımı,
Vallah, başımdan çıxmışam.
Hirslənməyin, hirslənmirəm,
Hirsli yaşımdan çıxmışam.

Sözlərimdən az yapışın,
Yapışırsız, düz yapışın.
İsteyırsız yüz yapışın,
Mən savaşımdan çıxmışam.

Məni göz alda saxlayan,
Gah sizlayan, gah ağlayan,
Ürəyimdə köz bağlayan
Səbr daşımdan çıxmışam.

1995

***

İlahi, bir adam kimi
Bizi bu məkrədən qoru.
Hamımız - bozbaş köpüyü,
Köpüyü kəfkirdən qoru.

Quruyub üzdə suyumuz,
Daş yuxudur sərr quyumuz.
Kim udacaq bu oyunu -
Sən bizi bu sirdən qoru.

Kimdən üz gördü bu qapı, -
Dörd bir tərəf çalır-çapır.
Allah, bizi bir yol tapıb
Bu haydan-həşirdən qoru.

1990

***

Mən dağdan enib gələnəm,
Bir milçək minib gələnəm,
Ağrımca dinib gələnəm,
Deməyə sözüm qalmayıb.

Yoxuşum hərlənib gedib,
Enişim dərdlənib gedib,
Gülüşüm xərclənib gedib,
Gülməyə üzüm qalmayıb.

Bir ömürlük qış görmüşəm,
Ümidləri boş görmüşəm.
Nəyim var - çıxdaş görmüşəm,
Dünyada gözüm qalmayıb.

1994

***

Qoynundan yağısı daşan,
Gözündən ağrısı daşan,
Cibindən oğrusu daşan
Bir zamana qul olmuşuq.

Çaşdırılmışq gümanları,
Ürəklərə damanları.
Qurutmuşuq ümmanları,
Damlalara gül olmuşuq.

Salışdırıb millətləri,
Oyatmışq minnətləri.
Dağıtmışq cənnətləri,
Cəhənnəmə yol olmuşuq.

1997

***

Onun sözlərində yalan başqadı,
Onun dolaşlığı aləm başqadı.
Ona ögey baxma, hələ başqadı,
Başqadı istəyi, başqadı dili.

Zirvəsi yerədi, ətəyi göyə,
Ələyir bu ələk kəpəyi göyə.
Qapacaq tullasan qəpiyi göyə,
Qapacaq qəlbindən xəbərsiz əli.

Dayanıb, yürümək, getmək istəyir,
Yolları gözünə təpmək istəyir.
İt görsə, Allahdan irtmək istəyir,
At görsə, yəhərə əyilir beli.

1997

***

Gündə bir sözə əyilir,
Gündə bir daşa bu qələm.
Salıb məni dərdə-sərə,
Dönüb qarğışa bu qələm.

Nə gün gördü, nə gün verdi,
Məndən qırpdı, məndən dərdi.
Elə yudu, elə sərdi,
Gəlmədi xoşa bu qələm.

Sözdü mizan - tərəzisi,
Xeyirxahi, qərəzlisi.
Haqdan gəlibdi yazısı,
Bəladır başa bu qələm.

1998

***

Mən də elə bu dünyanın
Dərdi deyən şairiyəm.
Bir baxışla qəlbi sıñib
İçini yeyən şairiyəm.

Dünya görüb mərd üzümü,
Yumşaltmayır sərt üzünü.
Tərəzinin dərd gözünü
Bir az əyən şairiyəm.

Qabarmadım zamanına,
Bozarmadım yavanına.
Düşüb ümid dabanına
Qapı-qapı
Ayaq döyən şairiyəm.

1998

ÜRƏYİM GƏLMİR

Onsuz da mən səni dinləyəmmirəm,
 Onsuz da mən sənə yadam, yasağam.
 Dinib-danışırsan, anlayammırıam,
 Səninlə - bir yerdə, səndən uzağam.

Uzanıb əl kimi dəndlərim sənə,
 Sənin uzaqlığın üzü kənara.
 Deyirsən, haqqım yox dərd verim sənə,
 Qaçıraq, dərd bizi qovurkən hara?

Sürüşüb əlimdən ömür-gün çıxıb,
 Sanıram, dinəsi kəlməyəm hələ.
 Sənin taleyindən öz evin çıxıb,
 Mənim taleyim də gülməyib hələ.

Umub-küsməyin ki, yeri yox daha,
 Durmuşuq, üzümüz - dabana-dabana.
 Boğur hissərimi bir ömür qəhər,
 Necə sinə gərək gələn tufana?

Uçum taleyindən qara bəxt kimi,
 Bəlkə uzaqlığım ovuda səni.
 Həyat sıňq-salxaq araba kimi,
 Qorxuram çalxayıb yorulda səni.

Gedəsi yerim yox dünyadan qeyri,
 Dünyanın üzü boz, qapısı bağlı.
 İndi bir əbədi röyadan qeyri
 Kimsə gələcəyim yola da baxmir.

Qismət var, üzünə qapı açandır,
Qismət var, örtəndir, gərəyə gəlmir.
Susub dayanmışlıq bir gör haçındı,
Ayrılıb getməyə ürəyim gəlmir.

1995

GÜNLƏRİM

Ya rəb, necə oldu bəs
O şerli günlərim?
Sözdü, səsdi, ritmdi
O xeyirli günlərim.

Dilim-ağızım idi,
Canım yanğısı idi.
Oğulum, qızım idi
O mehrli günlərim.

Kimə üz tutub getdi?
Hara iz tutub getdi?
Sözdən söz tutub getdi
O sehrli günlərim.

Yağdı yağış qupquru,
Parladı qış, qupquru.
Gözümdə yaş qupquru
"Ay" möhürlü günlərim.

Narın-narın qayıt gəl,
Sevgim, yarım, qayıt gəl.
Qorxma, qarım, qayıt gəl.
Qorxma, nurlu günlərim.

Ahilliq da bir tacdı,
Niyə bənizin qaçı?
Qocalan təkcə saçdı,
Ay qürurlu günlərim.

Sapa inci düzənəm,
Əlində söz kuzənəm.
Sənin öz Firuzənəm,
Ay şüurlu günlərim.

1998

***

Qaça-qaca saldıq özümüzü evə.
Gecə qaldı eşikdə.
Bərk-bərk bağladıq
qapını da,
Ardımızca gəlməsin.
Dursun səhərədək
qapımız arxasında
keşikdə.
Yazlıq gecə,
Tənha qalib küçədə
qorxacaq,
üşüyəcək
səhərədək.
Küçə lampalarının
kölgəsində
gizlənəcək.
Döngələrə, dalanlara,
künc-bucağa
soxulacaq qorxudan.
Külək də çirpacıq onu
o divara-bu divara.
Səhərədək
döyülcək yaman.
Yazlıq gecə,
necə, dözəcək,
necə?

1971

YENİ İL

Tökdük yeni ili
qədəhlərə.
Xırdalandı daha ilimiz
aylara
günlərə.
Hələ dünən bütöv idi.
Bu gün isə
qədəhlərdə
xırdalandı ilimiz.
Xərclənib gedəcək
ətək-ətək
xırda pul kimi.
Hiss olunmadan
gün-gün
damcılawayacaq ömrümüzə.
Bu il də borclu qalacaq bizə
o biri illər kimi
kəsəcək ömrümüzdən
iki-üç gün
kəsəcək,
aradan çıxmağa tələsəcək.
Barı axırda qaytara
bütün borcları.
İl-il toplayıb
bir neçə ay
uzadasan ömrünü.

Di gəl, istə
illərdən
iki-üç günü.
Verəcəklər qabağa
diliqısa fevralı.
O isə bəzi satıcılar kimi
suçlu-suçlu
boynunu
buracaq,
"Xırdam yoxdur"
deyib duracaq...
Tökdük yeni ili
qədəhlərə.
Qaldırın dostlar,
Yeni ilinizi.

1971

QORXURAM

Özümlə qalmağa, qorxuram, Allah,
Qorxuram özümün dönüklüyündən.
Qorxuram zərrəmdən yıxılam, Allah,
Qorxuram yıxılam böyüklüyümdən.

Qorxuram qəm olub gözlərə dolam,
Yük olam qohuma, qardaşa birdən.
Ruhum yad sözlərə, izlərə qona,
Təklənəm qapımı dərd aça birdən.

Qorxuram gülməyə bəhanə gəzəm,
Qorxuram qəhqəhəm sina içimdə.
Bu xof dəhlizində şahanə gəzəm,
Qorxuram hənirim dona içimdə.

Saçında ağrıyan dən oyanmaya,
Ağlayana baxıb güləm, qorxuram.
İçimdə bir təzə "mən" oyanmaya,
Qorxuram, ilahi, elə qorxuram.

Çaşib partlamaya qəhərdən ürək,
Qorxuram əlimdən xata çıxmaya.
Məni öz içində gəbərdə ürək,
Kövrələm, sızlayam, sədam çıxmaya.

Qartılmış hisslərin əlində qalam,
Bir təzə arzuya istilənməyəm.
Qorxuram ayımda, ilimdə qalan
Bir "uf'a, bir "aha" itilənməyəm.

Daşqalaq ümidlər cançəkişində
Çəpərlər dayana kürək-kürəyə.
Qorxuram qeyrətin qan çəkişində
Qılıncclar sıyrıla duza -çörəyə.

Özümlə qalmağa qorxuram, Allah,
Qorxuram qorxuya yabançı olam.
Keyliyim gözümən oxuna, Allah,
Oxuna-oxuna yalançı olam...

1992

YOX

Bütün qiymətlərdən keçib gəlirik,
Yanımızdan ötən qiymətimiz yox.
Nə ki qanımız var, içib gəlirik,
Qanımızdan qızıl zinətimiz yox.

Bizi quraşdırın, quran Tanrıya,
Tutub qolumuzu buran Tanrıya,
Hər an burnumuzdan vuran Tanrıya
Canımızdan özgə minnətimiz yox.

Elə biçilmişik - ruhumuz boyu,
Dara çəkilmişik qorxumuz boyu.
Bəxtimiz - eləcə oxumuz boyu,
Bəxtimizdən bağlı cənnətimiz yox.

Bizə ruh verənə, duygú verənə,
Ayiqlıq yerinə uyğu verənə,
Ömür biçimində qayğı verənə
Ulamaqdan qeyri qələtimiz yox.

Birinin yasıdır, birinin toyu.
Biri səbrimizi qumara qoyub.
Bu da bir siyaset, bu da bir oyun.
Dəyəsən ayrı bir sənətimiz yox.

Xəyalplovumuz, aşımız öndə,
"Gözümüz üstündə qaşımız" - öndə.
Sözümüzdən cılız başımız öndə,
Başımızdan yekə qiymətimiz yox.

Gecəyə-gündüzə dördgözük daha,
Açıqca dargözük, sərtgözük daha.
Qaçib dürtülməyə gor gəzək daha,
Dünyada başqa bir xəlvətimiz yox.

1992

AĞRI

Bu gün bu havanı başından çıxar,
 Bu gün bu havaya yallı gedilməz.
 Bu tamah ağrını dışindən çıxar,
 Bu ağrıyla belə yelli gedilməz.

Gedilməz bu yola belə hikkəli,
 Bu qolla qanadın qırıla bilər.
 Gəzdirmə içində bu qul heykəli,
 Qudurub özünə vurula bilər.

Bir dön arxana bax, - millət diz üstdə,
 Torpaq "oğul" deyib yalvarır gedir.
 Dost ayaq altında, düşmən - göz üstdə,
 Arada şidirğı alverin gedir.

Yuma bu qan ilə, yuma əlini,
 Bu yerin, bu göyün səndə borcu var.
 İçindən uzanan tamah əlinin
 Gör xəyanət adda neçə ovcu var.

Sən də diz üstdəsən tamahın kimi,
 Çölündə vətəndi, içində satqın.
 Durub başın üstdə allahın kimi
 Bu mizan - tərəzi, bu alqı-satqı.

Qolunda nə qədər güc var, deyimmi?
 Namusun, qeyrətin yad əllərində.
 Dədəndə, babanda cücməyibdi,
 Cücmətmə bu qulu əməllərində.

Bu qul tamah ilə xan olmaq olmaz,
Qorx ki, iddiandan asalar səni.
Torpaq məzar açıb, yanılmaq olmaz,
Püskürər, üstündə yusalar səni.

Burda ocaq ahi, yurd ağısı var,
Gör nəyi qazanıb, nəyi itirdik.
Necə ki, sənin tək papaqlısı var,
Bu torpaq sonsuzdur, bu yurd yetimdi.

1993

TANRIYA ÜZ TUTMUŞAM

Qalxıb pərvazlanır şər öz içindən,
Vaxt mənim ovcumda qabar kimidir.
Nəfs bazar açıb hər göz içində,
Gəliri-çixarı xəzəl kimidir.

Bizim içimizdə öldümü insan?
Bəlkə biz insandan sonra gələnik?
Nəydi özümüzü bizə tanıdan?
Axı içimizi kim silkələdi?

Kimdi varımızdan yox edən bizi?
Ömür bahasına seçildi hər kəs.
Ayıldırı bir ilgim yuxudan bizi,
Çölündə, içində kiçildi hər kəs.

Kiçildi, kiçildi ucalıqları,
Əlçatmadı dünyalar ayağa düşdü.
Talelər şığıdı əcələ sarı,
Zülmün bu dünyaya ayağı düşdü.

Özü öz qanına susadı insan,
Dan üzü gözünü sildi qan ilə.
Bağlanıb çölünü içinə qısan
Qapılar açıldı intiqam ilə.

Yuxular qan üstdə yozulan oldu,
Əməllər kömüldü qan dənizində.
Fərmanlar tərsinə yazılan oldu,
Çimxirdiq üstünə kölgəmizin də.

Biz silah qaldırdıq öz kinimizə,
Açıldıq nə qohum, nə də yad bildik.
Ağıl dinimizə, söz dinimizə
Dönüb qayıtmağın yenə ar bildik.

Üzlərdə - gözlərdə şerin düyüünü,
Artır ağrıların haqqı sorğusu.
Ağıl duya bilmir böyüklüyünü,
Nifrət əzizləyir, sevgi qorxuzur.

Qarşıyıb insanlıq adını bəlkə,
Biz elə insandan sonra gələnik.
Ruhumuz şeytana satılıb bəlkə,
Ağlımız, hissimiz süpürgələnib.

İlahi, qopmuşam mən öz-özümdən,
Yeddi iqlimdəyəm, dörd fəsildəyəm.
Havada, torpaqda, suda izindən
Od-alov püskürən bir nəsildəyəm.

Burda qırhaqırdı, səndən görülər,
Yurd-yuva dağlır səndən görülər,
Udulur bir ordu səndən görülər,
Dost-dosta yağıdır səndən görülər.

İlahi, canlı yox, bir ruham artıq,
Gecə yuxularım arayır səni.
Qapını sindiran yumruğam artıq,
Çatıb tapacaqmı harayım səni?..

1993

YENƏ VARLIĞIMI DİDİR KİM İSƏ

Yenə varlığımı didir kim isə,
Həsədi, qəzəbi - məndən içəri.
Ağlımda, hissimdə itir kim isə,
Kim isə qazanır məndən içəri.

Üzümdə dünyanın xəcalətimi,
Alıram üzümü, ovcum ağlayır.
Kimsə qızışdırır ədavətimi,
Kimsə içimdədir, içim ağlayır.

Nahaq da özümdə, haqq da özümdə,
Niyə öz-özümdən eymənir ağlim?
Baxıram güzgүyə, saxta üzümdə
Bir saxta gülüşlə çeynənir ağlim.

Bir saxta yol tutub qaçım özümdən,
Çırpmı qapımı gur ocaqlara?
Yığım dərdlərimi köçüm özümdən,
Köçüm səfərlərə, duracaqlara.

Onsuz da taleyin yumşaq üzü yox,
Getdim, əl uzadıb saxlayan deyil.
Ardımcı bir kövrək uşaq üzü yox,
Qolumdan sallanıb ağlayan deyil.

Məni halallıqla aşırıda dağdan,
Gördüm zirvəsini, buzunu gördüm.
Keçirdi iynədən, açdı yumaqdən,
Əyrisini gördüm, düzünü gördüm.

Elə indi-indi isinişirdim
Ağına-bozuna, it-pişiyinə.
Sevgisi qəlbimdən indi keçirdi,
İndi sığışırdım ev-eşiyinə.

Dadmişdım tərsinə sillələrini,
Dözmuşdüm hirsinin təpiklərinə.
Enirdim, qalxırdım pillələrini,
Əlim öyrəşmişdi qəpiklərinə.

Yaxşıydı, yamandı, tək də deyildim,
Sağında, solumda bənzərim vardı.
Qəlbimdə göynərtim saxta deyildi,
Üzümdə ümidin nəzəri vardı.

Vardı baxışimin həsrət ümidi,
Köçürdü qəlbimə gizli yol ilə.
Vardı bir qorxudan əsmək ümidi,
Qaçıb qurtarırdı min üsul ilə.

Bir gizli yol ilə söz deməyim də
Mənim igidliyə ünvanım idi.
Səbrimin dizinə "döz" deməyim də
Var idi... Bəlkə də nöqsanım idi.

Var idi, yox idi... Dünya "mənimdi",
Adı ölümlə də ölüsi idim.
Yatırdım, gördüğüm röya mənimdi,
Dururdum,
Allahın köləsi idim.

Ömür bazarında həyat eşqinə
İndi növbədəyəm əlimdə pulum.
Qapımın önündə - yol yox heç kimə,
Qapımın dalında - bir saxta ölüm.

1995

TƏLATÜM

İçərim mənimlə dalaşmadadır,
Dalaşır bir kinli dözüm mənimlə.
Fikrim dağı-düzü dolaşmadadır,
Dolaşır sərgərdan izim mənimlə.

İstəyim qəlbimcə dillənə bilmir,
Dağlır başımdan söz çələnglərim.
Bir düşmən üstünə tullana bilmir,
Məni parçalayır öz pələnglərim.

Qopara bilmirəm əlimdən məni,
Sinəmmi qabarən, ya qəzəbimmi?
Qopardılar quzu dərimdən məni,
Yamadılar mənə qurd həsədimi.

Söz-söz cücərməyə, söz-söz açmağa
Nə sevinc üz tutar, nə kədər daha.
Durub tilsim-tilsim ulduz açmağa
Elm yox, bir tas da bəs edər daha.

Cibkəsən, yolkəsən, qulaqkəsənlə
Haqq-hesab çəkməyə çənə-bağazam.
Nə düşmən düşməndir, durub küsənəm,
Nə də dost qalıb ki, dostluğa yozam.

Alın yazısına əyilən ada
Tale qapazı tək enmədə dünya.
Sıyrıldı kinimdən qılınc bir nida,
"Neylədin, neylədin, ay gidi dünya!"

Düşmən əlbəyaxa, dost əlbəyaxa,
Qan qana suvanır, talan talana.
Kin ürəyə yaxın, qəsd ələ yaxın,
Mərd namərdə söykək, doğru yalana.

Toxluq təngənəfəs ağa gözündə,
Aclığa qıslan döngələrə bax.
Bugünkü günahsız çäga gözündə
Sabahdan dikələn süngülərə bax.

Qan-qada qoxuyur zamanın sənin,
Ay gidi qəddarlıq, ay gidi zülüm.
Ax, necə ağladım ananı sənin,
Ay qisas, ay həsəd, ay dərd, ay ölüm?!

Bu qismət - yolüstü, ömür yolüstü,
Dikəldim, qəbrim də mariğa durdu.
Mən ki, sevinmədim bir göz dolusu,
Mən qulaq dolusu qulağa durdum.

Göydələn arzular itib soraqsız,
Dolaşır sərgərdan izim mənimlə.
Sədləri, hədləri ötüb soraqsız,
Didişir bir məğrur dözüm mənimlə.

1993

DƏRDİM

Siyirdim,
qınına qoyuldu nahaq,
Niyə dincliyini seçdi yenə də.
Göz olub yumuldu, oyuldu nahaq,
Önümdə bir qızıl teştdi yenə də.

Kükreyib dursa da qəsdimə onda,
Sözümü deyirdim heyratı üstdə.
Ala bilməmişdi səsimi onda,
Ölüb dirilirdim qeyrətim üstdə.

Coşub-çağlayırdım, aşib daşırdım,
Bir kəsdə minnətim, andım yox idi.
Təpə adlayırdım, zirvə aşırdım,
Üstümdə kasıbılıq adım yox idi.

Kimdə qırılsa da, kimdə itsə də,
Əllərim arxamdı, murad atımdı.
Qanun çevrilirdi məndə ad-sana,
Zəhmətə vurğunluq mükafatımdı.

Yaxşı da, yaman da mənlə qoşaydı,
Vaxtımlı əlimlə ələkləyırdım.
Üzüm gah yazayırdı, gah da qışaydı,
Körpə ümidləri bələkləyırdım.

Hardasa qolumdan tutan da vardi,
Allahın sığalı qardı saçında.

Şagirdim də vardı, ustam da vardı,
Doğrudan keçirdi aldanışım da.

Hər şey pərdəliydi, hər şey ülviydi,
Gecənin nurunu gündüz bilirdim.
Yamanlar yaxşidan qaçan kölgəydi,
İnsafən, dünyani dümdüz bilirdim.

Pisliyin qapısı açıldı niyə?
Niyə insanları qapladı vəhşət?
Pisliyə sağlıqlar içildi niyə? -
Köcdü baxışlara, gözlərə dəhşət.

Hamı bir-birini alıb-satmadı,
Deyən sonu yoxmuş nadanlığın da.
Hamı qoparmada, hamı dartmada,
Heyvanı çıxıbdır insanlığın da.

Hər gün ağalığa pillə qoyanın,
Nifrət patronuna gülə qoyanın
Üzündə-gözündə gülüşdü dərdim,
Hələ ki, qınında qılındı dərdim.

İlahi, göylərin gözü var axı,
Mən necə söyləyim "cəbrinə şükür".
Dünyanın görünən üzü var axı,
Görürsən, dözürsən, səbrinə şükür.

1995

BİLMİRİK

Hamımızın əzabı var, dərdi var,
Hamımızı cırmaqlayır dərdivar.
Gözləyirik, arada bir pərdə var,
Kim dartacaq, kim salacaq, bilmirik.

Ciyinlərdən baş ucalar, bəs hanı?
Ağıllılar, başıucalar bəs hanı?
Haqq yolunda aşiqçalar bəs hanı?
Bu zurnanı kim çalacaq, bilmirik.

Elə hamı durub - durub göz döyür,
Sevə-sevə taxt veririk, göz dəyir.
Şair susur, alim susur, gözləyir,
Qadamızı kim alacaq, bilmirik.

Ərkəsöyüñ balalardıq bir zaman.
Elə başa bəlalardıq bir zaman.
Guya uca qalalardıq bir zaman,
Necə uçdu bu qalaça, bilmirik.

Yaramıza duz tökənlər, hardasız?
Barmaq ilə göz tökənlər, hardasız?
"Biznesmenlər", "zadəganlar", hardasız?
Bu millətə kim qalacaq, bilmirik.

Bu ac gözlər, ac qarınlar doyarmı?
"Yaşamağı bacaranlar" doyarmı?
Xalq adından bac alanlar doyarmı?
Doyuranı kim olacaq, bilmirik.

Hamımızın əzabı var, dərdi var,
Hamımızı dara çəkir dərdivar.
Gözləyirik, arada bir pərdə var,
Kim dartacaq, kim salacaq, bilmirik.

1995

QALMIŞIQ

*Allah sənə, rəhmət eləsin,
Mirzə Ələkbər.*

Mərdlərimiz ağrımızla əl-ələ,
Aman vermir fürsət elə, dərd elə.
Taleyimiz xəlbirlərdə zəlzələ,
Müsəlmaniq, səbrə dolub qalmışıq.

Bizim qədər vədlərə dalan yox,
İtkimizə bizim qədər gülən yox.
Fəlakətdən daldalanın dalan yox,
Döyümlüyük, dərdə dolub qalmışıq.

Al içimiz, lal içimiz coşmada.
Haqq səsimiz, haqq sözümüz çəşmada.
Dəymə mənə, səbr kasam - daşmada,
Zülmə dolub, cəbrə dolub qalmışıq.

Yaddaşımız haçandansa korşalıb,
Ayılıraq çıñçı salıb, qor salıb.
Əsəbimiz qəzəbinə qurşalı,
Gözləyirik, hərbə dolub qalmışıq.

1994

YIXILDIN, YERİNƏ AĞRIYAN OLMAZ

Bu da bir harayın qan damasıdır,
Düşüb ürəyimə, ağrıya bilmir.
Bu ağa divanı, xan davasıdır,
Dosta bel bağlasın, yağıya, bilmir.

Mənə qılığı yad, qovğası yaddır
Bu baş bazarların, tac bazarların.
Qırqovulu yaddır, qarğası yaddır
Gecəsi, gündüzü ac bazarların.

Yaddır təmənnası, yaddır toxluğu,
Mən onda nə gördüm, nə də götürüm?
Bir bolluq, bahalıq adlı yoxluğu
Bilirəm, saxlayıb məndən ötəri.

Silləyəm, yumruğam, dırnağam, dişəm,
Daha innən belə qorxusu yoxdur.
Mən öz ümidimi çəkmişəm şışə.
Ümidin ki, kabab qoxusu yoxdur.

Bu dərya neməti,
bu dağ sərvəti
Ağa da, diğa da cığnadı kecdi.
Hansi aşkarayıdı,
hansi xəlvəti, -
Fərqi nə, içində aqnadı kecdi.

Bugün zülüm-zülüm sabahı doğdu,
Səbrin dəryasında azdı gümanlar.
"Savab" deyə-deyə günahı doğdu
Bəxtindən, taxtından razi gümanlar.

Öldünün-qaldının fərqi yox daha,
Urvatlı-urvatsız, ağlayan olmaz.
Qarşıda yixılmaq dərdi yox daha,
Yixıldın, yerinə ağrıyan olmaz.

Bu da bir harayın qan damasıdır,
Düşüb ürəyimə, ağrıya bilmir...

1993

DAHA

Aman Allah, haramdan da nəzir düşür,
 Ən düzün də əyriliyə əsir düşür.
 Adillərin ədalətdən qısır düşür,
 Qanunların qızmış gözü görmür daha.

Unutmuşuq cəhənnəm nə, cənnət nədir,
 Boynumuzda borc hansıdır, minnət nədir.
 Düşmən hansı, xain hansı, millət nədir,
 Unutmuşuq, sorma bizdən, sorma daha.

Can gəzirik cansızların cəsədində,
 Çırpinırıq qansızların həsədində.
 Bu imansız, dinsizlərin hədəsində
 Qırma bizi, qırma fələk, qırma daha.

Usanmadıq əyrilərə düz deməkdən.
 Ağlımiza, hissimizə döz deməkdən.
 Bircə əməl doğulmadı yüz deməkdən,
 Sən sözünü yorma daha, yorma daha.

Bəsdi dedik, bu qisməti daş eylədin,
 Bəxt oxuna, haqq oxuna tuş eylədin.
 Bu millətə neylədinsə, xoş eylədin,
 Xoş halalın, vurma bizi, vurma daha.

Burax, mən də çox uğurlu vaxt deyiləm,
 Səndən mənə qayıdası haqq deyiləm.
 Öz ruhumam, qorxma, daha sağ deyiləm,
 Burax gedim məzarıma, goruma daha.

1992

BU KƏDƏR

Hardan bitdi əkmədiyim bu kədər?
Həsrətini çəkmədiyim bu kədər?
Mənsizliklə təklədiyim bu kədər
Məni dara çəkəcəkmiş axırda.

Görmürmü bəs ciynimdəki dağ yükü?
Niyə axı bu alova yağı tökür?
Bu zalım ki, kəfənimi ağ büküb,
Üstdən qara çəkəcəkmiş axırda.

Yol deyiləm ayağına döşənəm,
Bu nə dərddi salıb məni dişinə?
Eh, dünyanın mat qalmışam işinə,
Məni hara çəkəcəkmiş axırda...

1998

OLMUR

Mən kimi axtarım, arayım kimi?
 Mən kimi səsləyim haraya, kimi?
 Belə yaşamışam buraya kimi,
 Buradan o yana yaşamaq olmur.

Əlim üzümdədir, gözüm əlimdə,
 Qalmışam alovun, közün əlində.
 Qara qançır olub dizim əlimdən,
 Daha bu zindanı daşimaq olmur.

Baxırsan, əskiyi-əyəri yoxdur,
 Varın-dövlətindir, əyyarı yoxdur.
 Bir borcu ödəyən dəyəri yoxdur,
 Bir dünya fikirdir, boşlamaq olmur.

Yarı qismət olub, əldənçixandır,
 Yarı dəli-dolu yoldançixandır.
 Əsəbdir, əzabdır, haldançixandır,
 Ağıldır, yad kimi daşlamaq olmur.

Başımdan örpəyim sürüşüb qaçırm,
 Üzümün dərd üstdə qırışı qaçırm.
 Ayağım altından qarışı qaçırm,
 Hələ torpağı da xoşlamaq olmur.

Quyudur, dibinə çökdün-çökmedin,
 Kitabdır, oxuyub bükdün-bükmedin.
 Ardı səninkidir, çəkdin-çəkmədin,
 Bu ömrü təzədən başlamaq olmur.

Bəs kimi axtaraq, arayaq kimi,
Bəs kimi səsləyək haraya, kimi?
Belə yaşamışıq buraya kimi,
Buradan o yana yaşamaq olmur.

1995

AÇILMIR BU SABAH

Deyəsən dünyadan xəbərin yoxdur,
Deyəsən dünyayla alverin yoxdur.
Yaxşıya, yamana xəlbirin yoxdur,
Gözünü açsana, anam balası.

Dərdə üzüm gülmür, beləyəm mən də,
Harayam, həşirəm, naləyəm mən də.
Qəm məndən süzülür, ələyəm mən də,
Çox da yaranmışam adam balası.

Sən isə zülmətdə işiq gəzirsən,
Deyən oyunçusan, aşiq gəzirsən.
Yeməyə nəyin var, qaşıq gəzirsən
Ay elin, obanın xatın balası?

Qaranın bundan tünd qarası olmur,
İndi ağrıların yarası olmur.
Gedib açdırırsan, yarısı olmur,
Bəxti də vermişik bada, balası.

Görürsən nə biçir oraqlar daha?
Çoxalır boğaza ortaqlar daha.
Qaranlığı qovmur çıraqlar daha,
Ovma gözlərini, atam balası.

Çalxanıb-bulanır, durusu yoxdur,
Hələ sudan çıxan qurusu yoxdur.
Açılmır bu sabah, xoruzu yoxdur,
Təzədən doğulur Adəm, balası.

Nə verib, qaytarır, peşmandı fələk,
Gör kimə dəst, kimə düşməndi fələk.
Mərhəmət diləmə, daşdandı fələk,
Yol tapa bilməyir yetən, balası.

1999

TƏZƏDƏN

Mən ki, uzaqlaşmışam bəşəri dərdlərimdən,
Ayırmışam ömrümü köçəri dərdlərimdən.
Bir şey qalmayıb məndən içəri dərdlərimdən,
Özümü özüm üçün təzədən yaradıram,
Qətiyyətdən, hiddətdən, qəzadan yaradıram.

Heç ağıl da deyilmiş əllərimdən boylanan,
Cəsarətsiz, ümidsiz illərimdən boylanan.
O uşaqlıq, o gənclik yollarından boylanan
Çılğın, şərəşur, höcət əzabdan yaradıram,
Özümü özüm üçün təzədən yaradıram,

Yaddaşım vəfasızdır, nahaq yanimasınlar,
Köhnə dostlar, tanışlar məni qınamasınlar.
Taniya bilmədim, qoy heç tanimasınlar,
Huşumu da sabaha həsəddən yaradıram,
Özümü-özüm üçün təzədən yaradıram.

Köhnə sevinclərin də vallarını dəyişdim,
Bu uca hasarlara yollarımı dəyişdim.
Təzə görüşlər üçün qollarımı dəyişdim,
Onları da qılıncdan, nizədən yaradıram,
Özümü-özüm üçün təzədən yaradıram.

Ürəyim vərəq-vərəq qapandı keçmişlərə,
Gözəl nəyim vardısa, tapındı keçmişlərə.
Gələcəyə tələsib, yubandım keçmişlərə, -
Taleyi də gündə bir yazıdan yaradıram,
Özümü özüm üçün təzədən yaradıram.

1996

XATİRƏLƏR

Arzuları nəhayətsiz dənizdir,
Əməlləri müqəddəsdir, təmizdir.
Aman Allah, dərdləri də əzizdir
O günlərin, o ayların, illərin.

Ağrıları cavan idi; xoş idi,
Əzabı da, nəşəsi də nuş idi.
Uçub getdi, qanadlı bir quş idi,
Uçub getdi, qaldı şirin dilləri.

Mənə elə dərdi düşdü, daşdım,
Qayğının da sərti düşdü, daşdım.
Sülhü düşdü, hərbi düşdü, daşdım,
Nə sizladım, nə ağladım, inlədim.

Bir yol vardı, sonu - dədə qapısı,
Qəlbimdəki sevinc-kədər qapısı.
Gah qayıdış, gah da səfər qapısı, -
Yoldan qoydu, yola saldı kimləri.

Ümid adlı murad atım var idi,
Doğruldusa, səadətim var idi.
Bədbinlik tək bir adətim var idi,
Hara dönsəm, qoynundaydı əlləri.

Nə gözlədim, nə axtarış aradım?
Gözdə qaldı çox diləyim, muradım.
Heç nədən yox, bircə dostdan yardımım,
Heç olmasa, məni dost tək dinlədi.

Söz qapanım, göz qırpanım çox idi,
Qapı-qapı toz cirpanım çox idi.
Boş ağacdan qoz cirpanım çox idi,
Neynim, səbrim məni seçib dənlədi.

Mən səbrimdən cəbrə qapı açandım,
Dozüm yorub, abırə qapı açandım.
Dar məqamda qəbrə qapı açandım,
Basdırıldım nifrətləri, kinləri.

Ah, necə də müqəddəsdir, təmizdir,
Öz içində qışilan bir dənizdir.
Nə yaziq ki, dərdləri də əzizdir
O günlərin, o ayların, illərin.

Yox mənimlə ədavəti zərrəcə,
Qürurunu qoymamış da hərraca.
Dözə bilsə zaman adlı xəraca,
Dinəcəkdir sevgisində ellərin
O günlərim, o aylarım, illərim.

1998

BU İSTƏK

Necə yaxınlaşdım, uzaqdı elə,
Necə əzizlədim, yazıqdı elə.
Böyümür, ilahi, uşaqdı elə,
Axı hara çəkir bu istək məni?

Atamın, anamın izi yox onda,
Sevmək, ya sevilmək hissi yox onda.
Vallah, bircə tikə gözüm yox onda,
Axı hara çəkir bu istək məni?

Yaşının ardinca zaman atlıdı,
Ondan can bahası uman atlıdı.
Dəyişmir, ay Allah, haman atlıdı,
Axı hara çəkir bu istək məni?

Elə dərə-təpə yürüyəndi o,
Bir ümid nisgilli ürəyində o.
Boynuma ip salıb sürüyəndi o,
Axı hara çəkir bu istək məni?

Ağlının ucundan nələr çəkirəm!
Düşüb dabanına kədər çəkirəm.
Elə inandırır - hədər çəkirəm,
Axı hara çəkir bu istək məni?

Hərdən həsrət olub gözümə çökür,
Qaçıram qurtaram, izimə çökür.
Yalvarır, uşaq tək dizimə çökür,
Axı hara çəkir bu istək məni?

Uydum qılığına, yanıldım yenə,
Düşdüm oyununa, yenildim yenə,
Durub arxasınca yönəldim yenə,
Axı hara çekir bu istək məni?

1999

***

Dərd məni başdan eylədi,
Əlimdə işdən eylədi,
Qəlbimdə daşdan eylədi,
Qaldım sizlaya-sizlaya.

Çıxb gedim hara dedim,
Ağ görmüşdüm, qara dedim.
Bütövlüyü para dedim
Haqqı gizləyə-gizləyə.

Yarı canım belə getdi,
Günü verdim yelə, getdi.
Şahlığa yüz kələ getdi
Məni izləyə-izləyə

1998

***

Ömür boyu dərs adına
Düzlük dərsinə getmişəm.
Sən demə düşüb axına,
İzi tərsinə getmişəm.

Düz baxmışam, tərs görmüşəm,
Gördüyümü nəhs görmüşəm.
Su eşidib, səs görmüşəm,
"Yox"un "həri"sinə getmişəm.

Ömür çatıb başa demə,
Ağıl dolub yaşa demə.
Elə qaça-qaça demə
Yolun yarısını getmişəm.

1998

***

Bu süfrənin üzü gülmür,
Nə yaman dərdlidi süfrən.
Gözündən şəkər tökülmür,
Nə olub? Dəlidi süfrən?

Niyə qəmli-qəmli baxır?
Yad əllərdən ömrü baxır.
Yanıb-yanıb kömürü baxır,
Ocağın külədü süfrən.

Nədən kasad oldu belə?
Həsrət, həsəd oldu belə.
Ömrü yasaq oldu belə, -
Olmaya ölüdü süfrən?

1994

***

Nə sirdi, duyammıram,
Yatmışam, oyanmıram.
Əlimi qoyammıram
Dərdin sinəsi üstdə.

Ömür - həsrət yuvası,
Taleyin sərt yuvası.
Dağlsın dərd yuvası,
Qalım binəsi üstdə.

1998

***

Hər şeyin şitini çıxara billik
Duz olmayan yerdə.
Hər şeyin əyrisinə söykənə billik
Düz olmayan yerdə.
Alnimizla çökərik
Diz olmayan yerdə.
Daha nədən qorxuruq,
Daha nədən qaçıraq, bilmirəm
Heç nəyimiz,
Heç kimimiz
"Biz" olmayan yerdə.

1993

***

Məni söndürün lampa tək,
Mən yana-yana sönürem.
Söndürün məni lampa tək,
Söndürün, yaşıya bilim.
Bax, görərsiz,
Sönüb-sönüb,
özümdə qalacağam axır.
Mən yana-yana olurəm,
Söndürün, olə bilməyim,
Söndürün bu ölümümü.
Ölümümdən o yandaki
ışığima uçub gələn
kölgəmi də söndürün.
Ondakı o görümü,
görkəmi də söndürün.
Söndürün məni lampa tək.

1992

İTİRRƏM

Nə yaman düzəlməz bir iş olub bu,
Tərsinə firlanan gərdiş olub bu.
Daha mənimçin də vərdiş olub bu,
Düzəlsə, elə bil nəsə itirrəm.

Kim isə görər ki, qəddim düzəlib,
Kimdənsə gerilik həddim düzəlib.
Dargözlər piçıldar, - yetim "düzəlib",
Gör neçə gözdən mən həsəd itirrəm.

Elə bu günə də qısqanam var,
Yaxşı qananam var, pis qananam var.
Min qanmaz içində yüz qananam var,
Qananın qəlbində əzab itirrəm.

Məni sınaqlara nahaq çəkir vaxt,
Dəndisə, bu ömrü baha çəkir vaxt.
Görürəm əlimdən yaxa çəkir vaxt,
Qorxuram bir ömür əsəb itirrəm.

Görərəm bir ömür əsəb hədərmış,
Məni saxlayan da bu qəm, kədərmış.
Ömür də demə bu ana qədərmış,
Salaram ömrümü yasa, itirrəm.

1997

YALAN DEYİR

Yalan deyir gözlərinin qarası,
Qara gözdə elə bilmə yalan yox.
Bu qisməti daha qismət arasın,
Qismətindən hələ çöldə qalan yox.

Aşımıza bir də acı qatmayaq,
Qoy səngisin bu alışan od-oqaq.
Bu qovğaya ana-bacı qatmayaq,
Əvvəl-axır hər doğulan oləcək.

Sən ki, quzum, öz-özünün düşməni,
Özgəsində nə dost ara, nə yağı.
Bu fənd-fel çox oyunda işlənib,
Özün dikəl, büdrəyibsə ayağın.

Yıxılmağın qalxmağı var, unutma,
Özün oldun öz içində qor salan.
Bu yaranı çox qaşıyb qanatma,
Qanadarsan, öz-özünü qarsalar.

Elə bilmə nə dil bilir, nə dodaq,
Əl içiydin, görənlərin gözüydün.
Bu yurd-yuva, bu ev-esik, bu ocaq
Səninkiydi, anlayaydın, dözəydin.

Ev dağıtməq, yurd sovurmaq asandır,
Sən də qaqdın, həftədə bir, ayda bir.
Bir qaytardıq, üç qaytardıq, usandıq,
Ata-baba üçdən deyib, qaydadır.

Dördüncüyə uzanası əlim yox,
Yıxan özün, quran özün, ağlama.
Vallah, billah, sən ağılda dəli yox,
Bəs əvvələdən nə gəlmışdi ağlına?

İtirdiyin gün dedinmi qazandım?
Bir pələngdin, caynaqların qınında.
Təəsüf ki, bəxt yatandı, azandı,
Nahaq yerə oynaqladın onunla.

İndi daha etibar yox, inam yox,
Tövbələr də inandırmır, ovutmur.
Sənlə məni isidəcək ünvan yox,
Bu soyuqluq niyə səni soyutmur?

Dözümlü Öl, gəzmə əli qoynunda,
Sən həmişə bəxtə çapan olmusan.
İnan mənə, bu dəfə də oyunda
Bir itirib, iki tapan olmusan.

1994

NİYƏ

*Yağmadı yağış, bitmədi bir
danə nə borcum?*

M.Ə.Sabir

Niyə yağış yağmadı bəs,
Bitmədi bir danə niyə?
Boş kisə, boş torba ilə
Getdi dəyirmanə niyə?

Pusdu qapı-pəncərəni,
Açıdı-tökdü bənd-bərəni.
Qırıldı inam kəndirini,
Qarğıdı insanə niyə?

Satdı olan-olmazını,
Dəryasını, gölməsini.
Ömürdən kam almasını
Eylədi əfsanə niyə?

Bir palaz da yox bələnə,
Tay ola gedib-gələnə.
Qaldı dilənə-dilənə,
Qalxmadı üsyana niyə?

Adamlar qoyundu, nədi?
İş-gücü oyundu, nədi?
Geydiyin soyundu, nədi, -
Tay oldu üryanə niyə?

Çıxdı əlindən nəyi var,
Bir yol üstdə ölməyi var.
Boğazında ilgəyi var,
Qəsd elədi canə niyə?

Səbr çekdi ətəyini,
Arı sökdü pətəyini.
Ağrı zülmün kötəyini
Tökdü bu meydanə niyə?

Dolaşmayan iş qalmadı,
Ağrımayan baş qalmadı.
Daş üstündə daş qalmadı,
Dağıldı bu xanə niyə,
Uydular şeytanə niyə?

1998

SİZƏ

Səbrim kimi bu yolun da sonu yox,
Ala, çala sevincinin sazını.

Taleyin də Allahı yox, qanı yox,
Dərd əlində didib-tökür özünü.

Yana-yana havalanır bu qəm də,
Ünvanına səni, məni qaçırdır.

Heç bilmirəm biz olmasaq aləmdə,
Bu dərdə kim qapısını açardı?

Kim durardı bu kədərlə göz-gözə?
Kim bizimcə əzizləyib sevərdi?

Özümüzə oxşamırıq güzgüdə,
Hər baxanda nazlayırıq bu dərdi.

Bizdən ötrü sevinc nədir, kədər nə?
Gözümüzün biri toydu, biri yas.

Gülüş nədir, qəzəb nədir, qəhər nə?
Heç birinə bizdə ünvan tapılmaz.

Anam - bacım, az özünü xırpala,
Nə sənlikdi, nə mənlikdi bu bazar.

Zaman bizi qara pula xirdalar,
Zaman bizi bir gedишə uduzar.

Min doğrunun bir üzü var - qız üzü, -
Bir yalanın min üzünə dözməməz.

Bu həyatdır, anam - bacım, az üzül,
Tərəzisi düzəlməz ki, düzəlməz.

BİR AN

Başını qapazlayacaq bir dərd,
Özünü didəcək bir səhv,
Qəmini hıçqıracaq bir an
Asılıb yaxamdan.

Qolumdan asıla bilməyib,
Alnına yazıla bilməyib,
Ömrümdən üzülə bilməyib,
Asılıb yaxamdan.

Hara gedirəm, mənlədir,
Ömrümü gün-gün dənlədi.
İlahi, elə qəmlidir...
Asılıb yaxamdan.

Asılıb da, örkən olub,
Yanıb-yanıb, sevgim olub.
Belibükük kölgəm olub
Asılıb yaxamdan.

Tale yazanlar az deyil,
Öz içində azanlar az deyil.
Özünü asanlar az deyil,
Asılıb yaxamdan.

Bəlkə əl götürə, doya,
Sevincə, fərəhə uya.
Çəkə məni də bir toya,
Asılıb yaxamdan.

1993

HESAB GÜNÜ

Papaq idi zirvələrin başında,
Kim çəkibdir ağrımayan dişini?
Çağalaşıb ömrün ulu yanında,
Bir qorxunun ayağında döşənib.

Ən yaxınca yollar olub dolayı,
Ən möhkəmcə yer nənni tək yellənir.
Əllərindən, kürəyindən tullayır
İllər ilə gəzdirdiyi qəlbini.

Səbri dərin dəryalarda sərr azar,
Onun tale yelkəninə yel əsir.
Hücum çəkir ordan haqlı dalğalar,
O, gəmini boşaltmağa tələsir.

Öz saldığı bataqlıqdı dörd yanı,
Batmağa da, çıxmaga da ustadır.
Səbəb gördü, bəhanəyə hoppanır,
Özü olub əməlinin dustağı.

Yük olubdur asıldıği ilgəyə,
Əl-qol atır yüngülləşə çəkisi.
Çinar idi bir nəsillik kölgəyə
Kölgə yoxdur indi özü çəkilsin.

Yaxın, uzaq marıtlayıb gözünü,
Bu nəhəngin əzabı da nəhəngdir.
Yaxın, uzaq arıtlayıb səsini,
Ayaqdadır daha dözüm tūfəngi.

Papaq idi zirvələrin başına,
Kim çıxardı ağrımayan dişini?
Çağalaşıb ömrün ulu yaşında,
Bir qorxunun ayağına döşənib.

1985

AĞ GÜNLƏRƏ CÜCƏRƏSİ DƏN OLAM

Zaman xoşdu, biz o zaman cavandıq,
Hər addımda ümidiłrə çapandıq.
"Bir" itirdik, dönüb "iki" tapandıq,
Qazanandıq qəlbimizin odunu.

Çalışındıq, alışındıq, yanındıq,
Çəkinəndik;
ədəb-ərkan qanandıq.
Cılvelənən, sayışındıq;
yamandıq,
Yürüyəndik ömrümüzün ardını.

Dünya dolu sevgivardı, bizimdi.
Gözəllikdən sərgivardı, bizimdi.
Baxışların şövqüvardı, bizimdi,
Ucaldandıq babaların adını.

Qismətlərdə qəm də vardı, sevinc də,
Çağlayırdıq Ay göylərdə sönüncə.
Vallah-Billah,
biz yeməzdik ölüncə,
Yendirəndik görməmişlik dadını...

Ah, o günlər deyən elə yuxuydu,
Tikəsini bölənləri çoxuydu.
Bu qismətdə ölənləri yoxuydu,
Sevən idi doğmasını, yadını.

Neylədik ki, zaman bizi çığnadı?
Bizdən olan "bizliyinə" sığmadı.
Şumlamadı, becərmədi, yiğmadı,
Bəyənmədi lavaşını, cadını.

Dolub - daşır; oyuq-oyuq - küçələr,
Ağa - nökər; qanad - quyruq - küçələr.
Qeyrətindən tutub bayraq küçələr
Haqq naminə çapıb keçə atını.

O çapanın bayraqdarı mən olam,
Ağ günlərə cüccərəsi dən olam.
Haqq yolunda axıdilan qan olam,
Bu bayrağıa sipər edəm qəddimi.

1996

MƏNİ

Qələm qardaş, ilham ağa, iş nökər,
 Tut yaxamdan, çırp zamana, çırp məni.
 Sürü apar gənclikdəki keçmişə,
 Yaşlımdan dənlə məni, qırp məni.

Görürsən ki, əl ətəkdən uzundu,
 Sənsiz günüm il olunca uzandı.
 Bu itkidən bəsdir yuxum qazandı,
 Oyat məni, xamlı məni, yort məni.

Çapıb keçim sərt üzündən dünyanın,
 Ulduz dərim gündüzündən dünyanın.
 İstək görüm güzgüsündən dünyanın,
 Oxşa məni, nazla məni, öp məni.

Bəsdir bəxtə ögeylikdən üzüldüm,
 Hər an üçün bir qismətə düzüldüm.
 Vallah, billah, dəyərimdə qızıldım,
 Zaman etdi saman məni, çöp məni.

Döyə-döyə ucaldandı bəlkə də,
 Elə vaxtsız qocaldandı bəlkə də.
 Əcəldəndi, macaldandı bəlkə də
 Yedəkləyib çaqqlal məni, it məni.

Əlim yetib, hasarından tutmuşam,
 Üzü gedib astarından tutmuşam.
 Dəvə bilib ovsarından tutmuşam,
 Dünya edib dərd-sərinə at məni.

Nə dərd verib, innən belə nuş canı,
Qismətə yad, bəxtə kölə - nuş canı.
Lap uzağı, elə - belə nuş canı,
Təki edə yaddaşına ad məni.

Bir olumdan bir ölümə yolam mən,
Sənsiz, Vallah, çataqlanmış qolam mən.
Firuzəyəm, şöhrət ağa, qulam mən,
Satsan, şerin bazارında sat məni.

1998

O GÜNDƏ

O gündə, o anda adı hisslərin,
Xətalı hisslərin, dəli hisslərin
Tarıma çəkilmiş simi mən idim.
Tilsimə düşmüşdüm öz əllərimlə.
Qırılıb dünyanın əməllərindən
Hissimə düşmüşdüm öz əllərimlə.
Yığış üreyimə dünyaca hirsi,
Dünyaca hikkədə çırpındım o gün.
İstədim bir tipin yolunu kəsib,
Sillə tək üzünə çırpılım o gün.
Bilib-bilmədiyim əməllərini
Püskürüm üzünə ürək qanı tək.
Sonuncu ani tək, son ünvanı tək
Donub gözlərinin heyrəti olum,
Dolub gözlərinin dəhşəti olum.
Heyhat...
Dünyayla savaşa gümanımmı var?
Yalvarış, minnət də gəlməz əlimdən.
Açılan səhərlər, düşən axşamlar
Mənim dözümümdən sinirlərimdən
Qürurla sovuşar, qürurla keçər...
Bəzən gecələrin rəngi ruhumda,
Bir işiq ucuna gümanım gəlməz.
Ən böyük faciə məndə oxunar,
Ən kiçik ümidi ünvanı gəlməz.
Sonu görünməyən həyacanların
Günüyəm, ayıyam, bütün iliyəm.

Mənim hər saniyəm, mənim hər anim
Gərginlik həddindən keçir, bilirəm.
Qayğilar əlindən sıyrılmaq üçün
Düşümmü zamanın ayaqlarına?
Öpümmü dünyanın barmaqlarını?
Mən bəxt aramadım gözükölgəli,
Nə də hamar yollar oldu qanadım.
Mənim varlığında baş-başa gəlib
Qadın zərifliyi, qadın inadı...

1979

HEKAYƏT

Bir ölüm düşmüşdü
8 yaşlı bir uşağın ardına.
Bir ölüm
bir kəhər atın nalında
günlərin bir günü
çırpıldı bu balacanın
meydan kimi geniş alnına.
Ölümünkü gətirmədi;
onda
anasının ölümü ilə
dərd olub girdi
bu körpənin qəlbiniə.
Dərd böyüyə-böyüyə
böyüdü onu da,
saldı öz qəlibinə.
...Gəncliyinin ilk yazında
öz ümidlərinin əlilə
bir bıçaq sancılmalıydı
dəndlərinin ünvanına.
Dəndlərinin ünvanı
ürəyinin başındaydı,
ürəyinin başı
on səkkiz yaşındaydı.
On səkkiz yaşındaydı
ömrün onunla gizlənpaçı.
Daha dözə bilmirdi
ürəyinin başındakı

dərdlərin ağırlığına.
Odda isti görməmişdi,
suda sərinlik.
Bahar onu təkəlli tutmuşdu, -
Dərdi xoşlamırdı bahar da.
Heç o da xoşlamırdı dərdi.
Ona görə də
ürəyinin başındaca
onu öldürmək istərdi.
Fəqət sancılmadı bıçaq köksünə.
Haçansa
sancılacağına
söz verə-verə
Dərdli bir ümid içində
qocaltdı onu.
Dərdlə barışdırdı onu,
dərdlə ucaldı onu.

1988

YORĞUNLUQ

Niyə heysiz düşüb, ölüdü əlim,
 Qalxıb sillələyə bilmir üzümü.
 Bir gedər-gəlməzin yoludu əlim,
 Yaş yuyub aparır, silmir üzümü.

Bilmir ondan qeyri həyanım yoxdu,
 Bilmir ondan qeyri səyim hədərdi.
 Açı fəryadıma oyanan yoxdu,
 Çırpmı öz-özümüzü döyüm, hədərdi.

Hədərdi külümdən gül olsam belə,
 Bir ilim bir günün adına dəyməz.
 Bənd-bənd misra-misra qurulsam belə,
 Bircə söz çinqının oduna dəyməz.

O tikir ömrümü söz kərpicindən,
 Gah sökür, gah qurur hörgülərini.
 Bu köz kərpicindən, buz kərpicindən
 Bəzəyib-düzəyir sərgilərini.

Haçandan yad olub söz çələnginə?
 Qələmdən kağızdan uzaqdı yenə.
 Gəlib sahib durmur öz çələnginə,
 Yenilib, küsəyən uşaqdır yenə.

Bu gün yenilən də sabah yenəndi,
 Dünyanın gərdişi belədir, duymur.
 Gecədə gündüzü görmək hünərdir,
 Bu kölgə işiqdan törədi, duymur.

Niyə heysiz düşüb, ölüdü yoxsa,
Qalxıb ovxalaya bilmir alnımı.
Bir misra üstündə yoruldu yoxsa?
Tər yuyub aparır, silmir alnımı.

1995

YAŞA

Özünlə baş-başa yaşa bir qədər,
Döş-döşə, diş-dişə yaşa bir qədər.
Bir az acığa gəl, bir az xoşa gəl,
Bir az ipəyə dön, bir az daşa, gəl.
Bir qədər alov ol, bir qədər su ol,
Sevgi ol, nifrət ol; axır duyğu ol.
Yaşa bu dünyanın övladı kimi,
Yaşat bu dünyani öz adın kimi.
Bir qədər quzuluq, bir qədər qurtluq,
Bir qədər harınlıq, bir qədər qıtlıq.
Bir az fağırlıq et, bir az kürlük et,
Bir az genişlik ver, bir az darlıq et.
Aşır bu dünyani ciyindən, yaşa,
Yapış mələyindən, cinindən yaşa.

Nə Allahdan dönen baxışın olsun,
Nə şeytana tərəf çevrilən arxan.
Çalış ki, gətirən naxışın olsun,
Çalış, süd daşısın taleyin arxi.
Bir az alqışlı ol, bir az qarğışlı,
Bir az ayıqlıq et, bir az sərxoşluq.
Ağılı dəli ol, dəli ağılı,
Doğmalı, boğmalı, dostlu, yağılı.
Dünyanın işini nə bilmək olar?!

Dünyadır; ya getmək, ya gəlmək olar.
Sən əməlində ol, sən işində ol,
Yazında, yayında, ya qışında ol,

Həyatdan dördəlli, beşəlli yapış,
Səksəkəli yapış, nəşəli yapış.
Dırmaş, bu dünyanın ciyinində yaşa.
Sevgisində yaşa, kinində yaşa,

Yapış yaxasından haqqının hərdən,
Tərsinə yürü keç axını hərdən.
Sənə diş atana kəllə at, yürü,
Yumruq at, sillə at, gullə at, yürü.
Alışma sevincə, dərdə alışma,
Adını sülh qoyan hərbə alışma.
Gəril əsəbində doğmanın, yadın,
Diriykən öldüyü çıxmasın adın.
Bayatiya oyna, muğama oyna,
Şabaş ol, göyündən yağına oyna.
Əyil əyrisinə, düzünə düz ol,
Sevincindən bayıl, qəmindən üzül.
Bu toydu, bu yasdı - haqqındı sənin,
Alnına yazılıb, baxtındı sənin.
Yaşa ömür adlı qanunda yaşa,
Paslansın qılıncın qınında, yaşa.

1999

BİR GÜN

Yenə qəm üstündən qəm yüklənirəm,
Yenə köklənirəm əzablarımı.
El yükdən qurtarır, mən yüklənirəm,
Çökürəm, enirəm əsəblərimə.

Ümidlər, arzular yarican olur,
Açılmır qismətin çətin qapısı.
Pillələr, qüllələr harayçım olur,
Döyülür, laxlayır bəxtin qapısı.

Mənə sillə kimi dəyir bu dərd də,
Bu ümid uğursuz gün atındadır.
Bu suda, havada, bu odda, yerdə
Mənim taleyim var, kin atındadır.

Əlimi daş deyib ata bilərəm,
Dilimi ox deyib ata bilərəm.
Mən odu, torpağı uda bilərəm,
Mən uda bilmərəm yaralarımı.

Mən uda bilmərəm ağrılarımı.
Mən uda bilmərəm yağılarımı.
Başımdan daşlayan qayğılarımı
Tullayıb, özümün olmaram bir gün.

Bir gün mən özümdən çıxa bilərəm,
Qəzəbə dolaram kinimdən bir gün.
Ağrımı o qədər sıxa bilərəm -
İntiqam püskürər sinəmdən bir gün.

İNDİ DAHA

Qurşanmışdıq köləliyin daşını,
Daş ağrımız, daş səbrimiz azaddı.
Ömrümüzü qürubundan aşırıb,
Baş daşına beş kəlmə söz yazardıq.

Bu daşın da başımızda haqqı çox,
Qoramazdıq başımızın daşını.
Daş üstündə, baş üstündə hoqqa çox,
Daş deyirmiş torpağın da yaşını.

Başımızın bu torpağı, bu daşı
Gözgörəsi tapdalındı, bölündü.
Havasına, meşəsinə daraşıb,
Biz də diddik bu "sahibsiz ölüünü".

Para-para, bölüm-bölüm tayfalar
Çəkişmədən, didişmədən doymadı.
Yerlibazlar, qohumbazlar, şaykalar
Bu millətdə milli istək qoymadı.

Yeyənimiz, deyənimiz çox idi,
Özümüz də özümüzü döyürdük.
Sözümüzzlə, gözümüzzlə tox idik,
İçimizlə heçimizi yeyirdik.

Bələdləyib sanbalını, yönünü,
Dostun da ən xəbisini sevirdik.
Babamızın, nənəmizin qənimi
Qonşumuzun nəvəsini sevirdik.

Düşməni dost, dostu düşmən tanıdan
Siyasətlər, rəyasətlər zor idi.
Qəfil gələn əcəllər də tanrıdan
Vaxtsız gedən igidlərə tor idi.

Evimizdə qonaq idik, yad idik,
Yadellilər kükrəmədə, şışmədə.
Yanğıımıza su deyildi, od idi
Yaylaqlarda diş göynədən çeşmə də.

El "bizimdi", mal "bizimdi", biz kimin?
Bir kimsənin borcu yoxdu bizlərə.
Biz - borclular qarşısında qız kimi,
Biz borcluyduq riyalara, bozlara.

Borcumuzun köləsiydi ömrümüz,
Qismətimiz qram-qram sızmadı.
Ayla-günlə ölüsyidi ömrümüz,
Ölüsyidi uydurmalar, yozmalar.

Yurd kimindi, hökm kimin, biz kimin?
İçimizdə açılırdıq, solurduq.
Vətən üçün oğul kimi, qız kimi
Doğulsaq da, içimizdə ölürdük.

Biz bu qəmi piçiltıyla deyərdik,
Piçiltıyla ağlayardıq bu dərdi.
Piçiltıyla oxşayardıq, sevərdik,
Piçiltıyla
səbrimizi ötərdik.

İndi daha ürəklərdə dağ deyil,
Əsəri var, kəsəri var sözün də.
Söz yastıqda yuxu görən vaxt deyil,
Ümidlərdə əsgəri var sözün də.

1991

İLAHİ

Çevrilibdir imkanların tərs üzü,
Heyvanların, insanların tərs üzü.
İqlimlərin, ünvanların tərs üzü.
çevrilibdir, ilahi.

Başımıza nələr gəldi - sərr deyil,
Taleyimiz mələr gəldi, sərr deyil.
Hansı səmtdən bəla gəldi, sərr deyil,
başımıza, ilahi.

Çırtlayırıq, yağlayırıq hər sözü,
Oxşayıraq, ağlayırıq hər sözü,
"Şükürlərə" bağlayaraq hər sözü
çırtlayırıq, ilahi.

Bizdən əvvəl gələnlərin səhvi - biz,
Kəsənlərin, bölənlərin səhvi - biz.
Kim düzəltdi ölənlərin səhvini
bizdən əvvəl, ilahi?

Bu dünyanın qəzəbinə tapındıq,
Əzab gəldi, əzabına tapındıq.
Necə oldu, gədəsinə tapındıq
bu dünyanın, ilahi?

Qamçılıdı hədə bizi, zor bizi,
Qolayladı tələ bizi, tor bizi.
Türküstani, qaquazu, qırğızı
qamçılıdı, ilahi.

Hanı mənim türkmənim, özbəyim,
Qırğınlara, sürgünlərə dözməyim?
Qandalları dişlərimlə üzməyim
hanı mənim, ilahi?

Mindilliyyə təpərim yox, tabım yox,
Hiylələrə çirpiləsi qapım yox.
Söz daşımı mərmi deyib atım, yox,
mindilliyyə, ilahi?

1991

ÖZ-ÖZÜMÜ TANIDIM

Yenə kimdir xəyalımda at çapan,
Gümanımı dəhmərləyən kimdi, kim?
Ümidimə od qalayan, od çatan,
İmkanımı çəpərləyən kimdi, kim?

Elə səbrim qəm üyüdər, dərd ələr,
Elə məni xəlbirləyər tamahlar.
Hey açılar gözümdəki pərdələr,
Dünənimə hey qamçılarsabahlar.

Yaddaşımın tanrı üzü sərt imiş,
Gözgörəsi yağılaşır dost-tanış.
Ötüb keçən sevinclər də dərd imiş,
Uralanır keçmişimin bostanı.

Qollarımın ağırlığı - ciynimdə,
Qabarlayır əllərimin düzümü.
Demə səhvmiş əqidəm də, dinim də,
Yaranışdan səhv tapmışam özümü.

Mən - mənimlə öz aramda bir qapı,
İnamım yox bəxt əlilə döyülmə.
Hər ağızdan, hər ürəkdən sərr qapıb,
Daha küyə qanad açan deyiləm.

1989

SÜRGÜNLƏR ƏSRİ

Gözlərin işığı sürgünə getdi,
Papaqlar günəşə tixac olmuşdu.
Dünənin uşağı sürgünə getdi,
Sevgisi başına qaxınc olmuşdu.

Dərəsi, təpəsi, kəndi sürüldü,
Üzdən qoparılan xal oldu bir xalq.
Dilinin şərbəti, qəndi sürüldü,
Süsdu, əzabına lal oldu bir xalq.

Bir qızın toyunun gərdəyi qaldı,
Bir igid bəyliyə macal tapmadı.
Həyətin toyuğu, ördəyi qaldı,
Qocalar evində əcəl tapmadı.

Sürüldü tarixdən göyərən bir el,
Yurd-yuva tökülüb yadlara qaldı.
Satıldı dəyməzə, dəyərə bir el,
Qovulmuş, sovulmuş adları qaldı.

İlahi, o tini sürgün etdilər,
O döngə burulub, axdı dalınca.
Allahın itini sürgün etdilər,
Çaqqalı, tülküsu baxdı dalınca.

İlahi, o tini sürgün etdilər,
Ümidin, inamın yelkəni idi,
İlahi, gör kimi sürgün etdilər, -
Ağzında dilinin ötkəmi idi.

Tükənmək üzrədir sürgünlər əsri,
Qırğının, sürgünün sonu görünmür.
Qafqazdan Sibirə - yorğunlar əsri,
Sibirdən Qafqaza yolu görünmür.

1990

DİLƏK

Bir olan Allahdan diləyim budur, -
Arzumu gözümdə qoymasın mənim.
Ömrüm bir həsrətin ümid yoludur,
Odunda, közündə qoymasın məni.

Bir uğur sevincə əlim açılı,
Uddum təhqir yükü, tənə acını.
Ayağı altına sərdim saçımı,
Yarımçıq izində qoymasın məni.

Neçə qara gecə düşdü bəxtimə,
Obası, elatı, köçdü bəxtimə.
O Ayın, Ulduzun eşqi xətrinə,
Əlimi üzümdə qoymasın mənim.

İlahi, gündüzdən doğan gecənəm,
Bağladım sidqimi qalan gücümə.
Bu dağ çətinliyi yarib keçərəm,
Qupquru düzündə qoyma sən məni.

1990

MÖHTACAM

Məni mənim öz əlimdən almayıñ,
Bu qurğuda mən özümə möhtacam.
İçərimdə tənha qalan, ağlayan
Bir ümidə, bir dözümə möhtacam.

Göz açdığınıñ dünya mənim özümdü,
Uydurdugum, tapındığım bizimdi.
Ulduzlardan doğuluruq biz indi,
Mən "Yer" adlı ulduzuma möhtacam.

İndi gərək şeytanlara bac verək,
Bu dünyadan qaçanlara qıç verək.
Özündənbəy tiranlara tac verək,
Bu "yuxunu" düz yozana möhtacam.

Kim toxudu bu dəhşətli yalani? -
Çalovladı bu vəhşəti, talanı.
Mənə öyüd, ona silah verəni
Bu qumarda uduzana möhtacam.

İstəmirəm hissim gələ özgədən,
Ağlım gələ, hirsəm gələ özgədən.
Saqlıq üçün kürsüm gələ özgədən,
Öz guşəmdə öz mizimə möhtacam.

Qollarımda dəyanətim, gücüm var,
Bu dünyanın əvvəlindən köçüm var.
Dörd iqlimdə qardaşım var, bacım var,
Öz oğluma, öz qızıma möhtacam.

Qeyrətim var öz qanımı almağa,
Yad əllərdən imkanımı almağa.
Düşmən qoşur ünvanımı almağa, -
Qıpçağıma, oğuzuma möhtacam.

Xəyanətin məhvərinə daş atmaq,
Əsarətin çəpərini daşıtmak,
Mənliyini xışdayana diş atmaq
Quduzluqsa,
quduzuma möhtacam.

1991

ALLAH!

Baxdım keçmişimə, min il o yanda
Külümədən tonqallar qalandı, yandi.
İçimdə, çölümde türküm oyandi,
Oyandım bir qəfil xəbərdən, Allah.

Kül idim, sən məni qordan yaratdırın,
Havadan, torpaqdan, nurdan yaratdırın.
Düz dünya adamdı, qurddan yaratdırın,
Yarandım yazdığını qədərdən, Allah.

Oyandım, yaxşını yamanı seçdim,
Dərdimə, halıma yanarı seçdim.
Məni anlayanı, ananı seçdim,
Seçdim sevinci də kədərdən, Allah.

Dadıma yetməyən öz əllərimmiş,
Qənim əllərimmiş, küs əllərimdən.
Gözü Araz yaşılı gözəllərimdi
Boylanır çekdiyim çəpərdən, Allah.

Sən ki, mümkünüsüzü mümkün edəndin,
Məzlmumu zalimin görkü edəndin.
Aslanı, qaplanı tülükü edəndin,
Hökmün düşübdümü kəsərdən, Allah?

Gəl özün gözlərin nurunu qoru,
Qəlblərdə mələyi, hurini qoru.
Elimi, obamı, yurdumu qoru,
Qoru qismətimi xətərdən, Allah!

Hökm özünündür, nəkarəyəm mən?
Qəzanın, qədərin nökəriyəm mən.
Yenə yol üstündə köçəriyəm mən,
Qalmışam sonuncu səfərdən, Allah.

1991

BİZ İNDİ SƏNİNKLƏ ÜMİD SİRDAŞI...

Yığdım umidimi yaz yollarından,
Durub yol çəkməyə gözüm yox daha.
Sən qopar köksündən, as qollarımdan, -
O daşda sərtliyə dözüm yox daha.

O sərtlik səninlə ömür sırdaşı,
Qorun duyğuların ağırlığından.
Qopar ürəyindən, qopar o daşı,
Çək mənim gözümə ağıllanım mən.

Sən ki yaramadın dərd ələməyə,
Qorun duyğuların kövrəkliyindən.
Ağrımı, acımı pərdələməyə
Qorxma, dözümlüyəm, ürəkliyəm mən.

Bir içim su kimi dur ki, gözümə,
Daha bu havaya qolum qalxmayıb.
Təzə mərtəbələr qur ki, özünə,
Mənim o zirvəyə yolum qalxmayıb.

Sən açan qapının "Sim-Simi" üstə
Uzanan əllər də daha qalmayıb.
Durub qapıların tilsimi üstdə
Elə cırmağa da yaxa qalmayıb.

Bəlkə zəmanənin əlindən öpüm, -
Məni dəndlərinin ünvanı seçdi.

Yaş da o yaş deyil, əllini ötür,
Keçdi, əl öpməklər imkanı, keçdi.

Açılı qapılar durur laybalay,
"Sevincdən" başımın itməyi çatmır.
Yenə bir-birini qırır tayfalar,
Dünya həmənkiymış, irtməyi çatmır.

Biz indi səninlə - ümid sirdası,
Qorxma duyğuların ağırlığından.
Qopar ürəyindən, qopar o daşı,
Çək mənim gözümə, ağıllanım mən.

1990

ƏLLƏRİM VAR İDİ

*"Əllərim utanır əllərinizdən"
İsa İsmayıllzadə*

Əllərim var idi - danişan, gülən,
Əllərim var idi - çəhrayı pilə.
Bəs hansı dözümdən göyərdi görən
Üşүyen əllərim, donan əllərim?!

Üzülüb baharın xoş ayrıcından,
Durub payız ilə qış ayrıcında.
Duyğu ayrıcında, iş ayrıcında
Kağıza, qələmə - ana əllərim.

Uçunar bir şerim sona yetincə,
Susalar mən ada-sana yetincə.
Bir ümid yarıdır kama yetincə
Min arzu üstündə yanınan əllərim.

Yıxılsam, yeganə dayağım olar,
Bu yoxuş - yolumda saygıgım olar.
Üçüncü, dördüncü ayağım olar
Özü öz qoluna güman əllərim.

Bir az özüm kimi - xatadır mənə,
Bir az qəlbim kimi
sədadır mənə.
Bacıdır, qardaşdır, atadır mənə
Qağayı əllərim, sona əllərim.

Hardasa bir dilə düşüb -
usanıb,
Hardasa bir tələ görüb -
utanıb.
Ay mənim ömrümün çıraqtutanı,
Ay mənim insana inam əllərim.

1977

OLMADIM

Məni görüb üz-gözünü turşudan,
Görüşümə bəsdi qəzəb qurşadın.
Mənliyimi borc almadım qonşudan,
Mənliyinə balta çalan olmadım.

Ruhum elə əvvəlki tək atlıdı;
Araz üstdən qanadımla adladım.
Dərd əridən, qolda həvəs çatlaşdan
Bir dözmükəş xalqa calaq olmadım.

Mən özümdən sonra gələn kölgəyəm,
Səsim altda milyonların görkүyəm.
Salma məni əndazəyə, ölçüyə,
Buynuzuna qarğı çalan olmadım.

Yad nəfəsdən göyərməyiib məqsədim,
Naxışımı xəyanətlər nəhs edib.
Düşmən var ki,
bəbəyimdə bəslədim,
Məsləkinə yağı, filan olmadım.

Çəmən məndən,
çiçək məndən gendədir,
Bu təknədə
yurdum yağlı kündədir.
Qismətimdən xonça tutub gündə bir
Büsət qurdum,
alqış alan olmadım.

Məni görüb üz-gözünü turşudan,
Görüşümə bəsdi qəzəb qurşadın.
Mənliyimi borc almadım qonşudan,
Mənliyinə balta çalan olmadım.

1991

MƏN HAÇANSA DƏYİŞMİŞƏM

Gözəl-gözəl ömürlerin axırı - xəzəl,
 Gözəl-gözəl gözlərə bax, qurdu qaynaşır.
 Cox yaşılın alt üzündə paxırı - xəzəl,
 Cox əllərdən sıxlığımız durdu yanaşı.

Bu gözəllik, bu yaşılıq qurtladı nədən?
 Bu qurdların münbitliyə iştahı - sonsuz.
 Qupquruca sinələrdə yurdladı Vətən,
 Bu qurdлara bu Vətənin qartalı qonsun.

Qartalına uca-uca zirvəsi - halal,
 Bu zirvənin hər ürəkdə zirvəsi gərək.
 Bu Vətənin çörək verən əlləri - qortal,
 Bu əllərin ciynamızdə kölgəsi gərək.

Düşməmişik özgə dişin didişməsinə,
 Biz özümüz dışımızi qıran olmuşuq.
 Cox talanda sinə gərib igidcəsinə
 Saflığına and içilən Quran olmuşuq.

Bəs gözlərdə qurd iştahı yarandı nədən?
 Nədən sıxdı yumruğunu səxavət əlim?
 Qupquruca çaya dedik "Aranıkəsən",
 Dupdurucu işimiz də - xəcalət təri.

Çırpmalykən hərisliyi təpəsi üstdə,
 Cox təpədə çırpılıbdı üzə qapımız.
 Qanun çıxıb bir findığın ləpəsi üstdə,
 Bir meşənin qatilinə cəza tapılmaz.

Bir harını köhlənindən salmağa qalxmaz,
Sinəm üstdə çataqlanar əsarət əlim.
Cəmdək sökən quzğununa barmağı qalxmaz,
Qalxdı, elə gözə girər cəsarət əlim.

Mərdliyinə qurdmu düşüb heysiyyətimin?
Məni elə üzə gülən görür vicdanım.
Mən haçansa dəyişmişəm xasiyyətimi,
Qürurumda mütiliyin dişi qicanıb.

1987

CƏSARƏTİM

Əl-qolu açılıb cəsarətimin,
Tökülüb üstünə döyə bilmirlər.
Zənciri qırılmış əsarətimi
Dilimdə, qolumda görə bilmirlər.

Gözləri bərələ qalıb heyrətlər,
Dilini dişləyib,
susmalı olub.
Daldada, bucaqda pusan qeybətlər
Aşkarda özünü asmalı olub.

Hərə arşınıyla çəkilib dara,
Hərə öz tirini gözünə təpir.
Kimi ölümdən də çəkinir daha,
Kimisi dirimi gözünə təpir.

Mənim də heyratım kökləyib tarı
Axır bu yuxunu qaçırmalıydı.
Bir gün pozmalıydım yazılınları,
Bir gün bu sədləri aşırmalıydım.

Əl-qolu açılıb cəsarətimin -
Tökülüb üstünə döyə bilmirlər.
Zənciri qırılmış əsarətimi
Görüb
özlərini öyə bilmirlər.

1980

VAR MƏNİM

Çapıb hərdən xəyalımın atını
 Öz-özümdən ayrılmağım var mənim.
 Kül basanda sevincimin odunu
 Tüstü-tüstü yayılmağım var mənim.

Bu arzular, bu məqsədlər qəlp imiş,
 Bu zirvələr bir ömürdən qəlbimiş.
 Zərbə-zərbə cılıklənən qəlbimi
 Küsü-küsü ayıltmağım var mənim.

Mən şimşəyin çaxmağı da qorxulu,
 Yolum, qolum - yüz yerindən burxulu.
 Bir ümidiñ sevincindən yixılıb,
 Bir kədərə qayıtmağım var mənim.

Sükuta bax, - yaxşılığım anilsa,
 Sükuta bax, - varlığımıda danılsam.
 Bircə dəfə səhv eləsəm, yanılsam,
 Milyon dəfə sayılmağım var mənim.

Səbr adlı təsəllini saxla, hey,
 Qismətini, taleyini yoxla, hey.
 Bir ömürü yarıladım "yox"la, hey,
 Öz əlimlə döyülməyim var mənim.

1974

BİR DAHA DÜNYAYLA ÜZ-ÜZƏ

Gördüm bu dünyanın üzünü bir də,
Bu üzün min dəbdə dadını gördüm.
Ögey ümidlərdən üzülüb bir də,
Doğmalar adında yadını gördüm.

Yenə nəvazişlə "gəl-gəl" dedilər.
"Gəl-gəldə" "get-gedi" görmədim nədən?
Özləri biryolluq əngəl idilər,
Çaldılar, eləcə oynadım da mən.

Düşdü dabanıma fəlakət kimi,
Ağlıma nə gəldi, doladı məni?
Çıxdı pişvazıma məlakə kimi,
Mərtəbə-mərtəbə qovladı məni.

Bəxtim "iki dəfə ikiydi" axı,
Bu şübhə, bu cəbhə açıldı hardan?
Bu tale meydanda tək idi axı,
Bu ümid, bu imkan - xırdadan-xırda.

Mənsə inanmadım,
mən barışmadım,
Qismət mizanını pozmaq istədim.
Döydülər, söydülər,
mən bağışladım,
Öz alın yazımdan
azmaq istədim.

Unutmaq istədim rəngin bozunu,
Ovutmaq istədim bu qəlbi bir də.
Bu dünya bir daha açdı üzünü,
Gördüm öz yuxumu, dincəldim bir də.

Mən oldum haq-nahaq ömrü talanan,
Çözüldü bu kələf, ipi qalmadı.
Daha qadanıbdır vaxt da dalana,
Daha örtüləsi qapı qalmadı.

1988

BORC

Bir fəzasız boşluq,
Bir cəzasız boşluq dolub düşüncələrinə.
Tökülüb üstünə
illərin yorğunluğu,
Bütün yayı barmaqlarına axışan
yolların yorğunluğu.
Qollarını bir həsrət alıb aparır -
qollarından asılıb əllərinin ağırlığı.
Əllərində
gizli-gizli qapıların,
Üzlü-üzlü papaların,
mamaların,
dayıların,-
dayələrin ağırlığı...
Gözlərində çıçıran etiraz
ağrısını-acısını uda bilmir;
vicdanının qapısına
qəfil bir "qol" vurulub, -
unuda bilmir.
Məğlubiyyəti
sevinc olub
qonub bir küt sifətə.
Qapı arxasından
Bir cüt məyus göz dikilib
vicdanına -
Mənasi: Üç nöqtə.
Barmaqları

Əllərindən üzülüb qaçmaq istəyir,
əlləri - qollarından.
Qolları sallanıb
bütün ömründən -
qırılmış tut budaqları tək.

Ovcunu açsa,
o bir cüt gözün "əla" qiyməti
sıçrayıb ovcundan düşəcək.
İtələyib kütün üzündəki sevinci,
keçəcək öz yerinə, öz biliyinə
o bir cüt gözün sahibi.
Ovcunu açsa,
barmaqlarından,
əllərindən,
qollarından,
bütün gələcəyindən
açılıb düşəcək
o ağırlıq...
O yorğunluq...

1979

NƏYİ DEDİN, NƏYİ YOX

Dedin, daha çıxıb qaçar yaz əllərindən,
Sızlayarsan, yaxan qalar öz əllərində.
Mümkünün var, öz bəxtini düz əllərinlə,
Bir kimsədən sənə haray yoxdu dünyada.

Dedin, - İnsan öz içindən od alsın gərək,
Öz çölündən isinənlər azalsın, gərək.
Qismət nədir, o da içdən yazılsın gərək,
Sənin kimi bəxti yanıq çoxdu dünyada.

Öz içini gəmirənlər necə? Demədin.
Öz qolunu qanıranlar necə? Demədin.
Hava deyil, qan udanlar necə? Demədin.
Kimi kefdən, kimi qəmdən toxdu dünyada.

Heç demədin bu dönyanın qəmi kimindir?
Bu hökmədə dayı kimin, əmi kimindir?
Dərya kimin, sükan kimin, gəmi kimindir?
Kim oğlu kim şimşək olub çaxdı dünyada?

Həkim zaman, hakim zaman qisas alanmış,
Çox sirləri üzə salan, üzdən salanmış.
Qaytağıya sözən keflər demə, yalanmış,
Ac tamahlar bu dəmləri yıldır dünyada.

1988

MƏNDƏN QAÇIR

Dadını bilmədiyim,
Yolunu bilmədiyim,
İzini bilmədiyim
uğurum
məndən qaçırm.

Məndən qaçırm bu illər,
Məndən qaçırm bu yerlər.
Bu imkanlar, - deyirlər, -
yiğilib,
məndən qaçırm.

Yetmədiyim arzular,
Üzmədiyim ümidlər
Diliqısa ömrümə
sığınib
məndən qaçırm.

Dilimdə - söz yiğimi,
Yolumda göz yiğimi.
Allah,
qələm-kağızım
çığırıb
məndən qaçırm.

1985

ÖMÜR

Bu qar bizi daşlamadı,
Bu yaz bizi xoşlamadı.
Bu qəm bizi boşlamadı -
Yarı canı qalan ömür.

Sevinclərin - yaz yağışı,
Arzuların - söz yağışı.
Fəsil-fəsil - "döz" yağışı -
Yaşdan-yaşa dolan ömür.

Dünya - sənin öz dünyandır,
Niyə dondu, niyə yandın?
Ümidlərdən nə qazandın -
Elə gün-gün talan ömür.

Səsin yox bir ün yanında,
Doğulduğun gün yanında.
Yüz yaşında, min yaşında
Yalan ömür, yalan ömür.

1985

YUXU

Bu qəfil gəlişin mətləbi - sual,
Gəldin, pir çöhrənin nurunu gördüm.
Əlində sür təsbeh, dilində dua,
Qədd-qamətini qururlu gördüm.

Gəldin, baba mehri, səbri gətirdin,
Sözüylə-sehrilə təbərrük babam.
De kimi haylayım, kimə yetirim
İndi bu muştuluq xəbəri, babam?

Dayım, əmilərim, bililərim, hey,
Şirin yuxunuzun gözündə gəlin.
Babam gözlərimə qonaq gəlib, hey,
Toxtayıñ, riqqətli, dözümlü gəlin.

Anamın anası, nənəm gəlini,
Siz də gəlin çıxın,
ulumuz gəlib.
Atam, babam oğlu, gəl öp əlini,
Sibirdən qayıdır yolumuz gəlib.

Gəlin, siz də gəlin,
bacım, qardaşım,
Baba ülfətinə,
mehrinə gəlin.
Ataca, babaca uca qardaşım,
Babam görüş alıb şerimə,
gəlin.

Gəldi hacı babam, gəldi pir babam,
Gəldi bəy babamdan əli üzülü.
Gördüm yuxumdasa çox şükür, babam,
Mübarək üzünü, mömin üzünü.

Çıxdıq pişvazına, öpdük əlini,
Nəvə-nəticədən cəlallı durdu.
Gördü, qarşılamır oğlu, gəlini,
Baxıştı xıffətli, məlallı durdu.

Mən deyə bilmədim yıxilan evlər,
Sökülən bayraqlar nahaqmış, demə.
Ay baba, deyəsən qapanıb çevrə,
Zaman təzə hoqqa çıxarmış yenə.

Köhnə hava çalır, təzə targalar,
Darthadart, qovhaqov, alhaal artıb.
Siyasət mülkündə təzə qarğalar,
Rəyasət üstündə qalmağal artıb.

Bildim nədir səni çəkib gətirən,
Yad yerdə məzara alışmaq olmur.
Taleyin sirridir, baba, xatirən,
Belə gəlişlə də barışmaq olmur.

Gəldin, pir çöhrənin nurunu gördüm,
Bu qəfil gəlişin mətləbi - aydın.
Küskün qamətinini qururlu gördüm,
Gedirsən, barı bir ünvan qoyaydın.

1990

TANIMADI

Tale düzən, qismət döyən
Ömür yolu - düyün-düyün.
Bu sərvətdə Yeri-Göyü
Quran məni tanımadı.

Yola çıxdım, yol toz idi,
Ölü gördüm, gorsuz idi.
Diriləri nursuz idi,
Güman, məni tanımadı.

Bəxt atlıydı, mən piyada,
Bağlanmışdı qəlbi yada.
Salan yoxdu dərdi yada,
Dövran məni tanımadı.

İllər keçdi əl-əl üstdə,
Fəsilləri xəzəl üstdə.
Qazanc üstdə, bazar üstdə
Duran məni tanımadı.

Bəlasına dözüm oldum,
Qalasına özül oldum.
Dərd gələndə özüm oldum, -
İlham məni tanımadı.

1991

O YOLLAR, O MƏKTƏB

O məktəb yolları itib-batdımı?!
Kimdir orda çapan gənclik atını?!
Susur daş adını, torpaq adını,
Düşüm tikanlarının izinə indi.

Bu təpə önungdən keçirdi o yol,
Bu bulaq gözündən içirdi o yol.
Niyə bir cığırca kiçildi o yol?
Səs vermir həsrətli səsimə indi.

Səbrini içinə çəkib neçə il,
Gözünü yoluma dikib neçə il,
Özgə ləpirlərdə itib neçə il,
Görünmək istəmir gözümə indi.

Bu da həmin məktəb, o daş, o divar,
Bu da öz əlimlə çəkdiyim suvaq.
Üstündən neçə yol aşdığım hasar
Eləcə boy vermir özümə indi.

Bu məktəb nə yaman qocalıb gedib!..
O dəhliz elə bil qıç olub gedib.
Qapı-pəncərələr uçulub gedib,
İşiq da yol tapmir süzülə indi.

Dilində nəyi var, qəlbində nəyi,
Ümidində nəyi, əlində nəyi.
Yarımçıq hörgündə küsüb istəyi,
Söykənib bir qışça dözümə indi.

Tikəni hardaymış, yoxmu macalı?
Bir Ağa daşını yeyib, öc alıb.
Göylər dörd yanında ev-ev ucalıb,
O düşüb ömrünün dizinə indi.

Bu parta bu səsdən öyrənsin necə?
Bu körpə o daşa söykənsin necə?
Bu külək iliyi döyməsin necə?
Ürək söz istəyir, qızına indi.

Gəlim divarına çıynimi verim,
Hopum zehninə beynimi verim?
Gətirib ən gözəl şerimi verim,
Yazım ünvanımı tozuna indi.

1983

DAHA

Ürəyimdə nə hiss qalıb, nə həvəs,
Boş sədadır, boş fəzadır bu qəfəs.
Ümidini xəlbirləmə sən əbəs,
Bu arzudan, bu inamdan dön daha.

Yaşıl-yaşıl budaqlarda payım yox,
O tanrıdan bayramım yox, toyum yox.
Baxışından od almağa heyim yox,
Dolan məndən uzaq daha, gen daha.

Sinəsinə hicqırmadım dünyanın,
Qulağına qışqırmadım dünyanın.
Bir arzuma xoş görmədim dünyani,
Daşar məndən qəzəb daha, kin daha.

Bu yüksəliş bu gerilik bəxtə-bəxt,
Hey baxırıq, gün-dirilik - bəxtə-bəxt.
Bir xoş üzə - bir ömürlük "bəxtə-bəxt",
Ondan da yox soraq daha, ün daha.

"Hayı gedib, yayı qalıb" deyərlər,
"Ömrü-günü saya qalıb" deyərlər.
"Bir ömürlük yayı qalıb" deyərlər,
Gəlib çatıb axır daha, son daha.

İnanmiram bu dözümdə son ola,
Ümid məni öz-özümdə sonalar.
Unudarlar, bir izimdə sanarlar
Mən olmuşam öz dərdimə qın daha.

ADİ ÖMÜR

Orda bir qayğıya yumulub gözü,
Burda istəyindən nələrə dözür!..
Burda ümidlərdən üzülmür izi...
Orda bir istəyi dözülməz bilib -
İzini-tozunu götürüb gəlib.
Qəlbinin odunu götürüb gəlib.
Gəlib - ayağına döşənin, yollar!
Gəlib, ay həsrətdən üşənən yollar!
Eşidin -
bu addım ürək səsimdir.
Eşidin -
adımı çağırar indi.
Kimdir heyrətindən içini çəkən?
Kimdir acığından qəlbini sökən?
Kimdir -
çıxsın bəri, səadətimdən
Bir şülək işıqla yoluna çıxım.
Bir şülək sevinclə yoluna çıxım! -
Gözündən, qəlbindən soyusun hirsı,
Soyunsun hikkəni, soyunsun hirsı.
Bu adı, bu sadə adət önungdə
Qalsın öz yaxası öz əllərində...
Mən ki, bu dünyanın gözəllərindən
Bir zərrə bəxt umub, kam istəmədim.
Gözləyən illəri qovdum qapımdan.
Gözləyən əlləri qovdum qapımdan.
Yaşadım - açmamış tumurcuq kimi.

Bir xırda sərçəcə qəbahətim yox,
 Filcə əzablara dözməli oldum.
 Nəymış umacağım illərdən bəri?
 Bu qəmli tənhaliq kimə gərəkmiş?
 Dönsün bu dünyanın təkəri geri, -
 Dönsün bu ünvanın baharı geri,-
 Burda bir istəyə susayıb ürək.
 Burda bir istiyə susayıb ürək -
 Yaşından nigaran,
 bəxtindən razı.
 Əlindən uçulmuş gümana görə,
 Qəlbindən uçulmuş gümana görə
 Kimi silkələsin, kimi qinasın?
 O adı gəlişə illərdən bəri
 Qapını nə üçün açmayıb görən?!
 O adı sevincin qoluna girib,
 O adı sevincin qəlbinə girib
 Bu günə nə üçün uçmayıb görən?
 Daha keçən-keçib,
 olan da olub;
 Özü bağlamışdı bu adı yolu.
 Bu gündən, bu andan, bu dəqiqədən
 Hər səhər qəlbini aparıb gedən
 Yolların biri də evinə dönər...
 Daha başlanıbdır bu adı ömür, -
 Daha dəqiqlər beynində ölmür...

1980

DAN ÜZÜNƏ AÇ ƏLİNİ

Əllərimin buz yükünü,
Qollarımın duz yükünü,
Ürəyimin söz yükünü
Gözlərimdə gəzdirirəm.

Çəkə bilməz yollar məni,
Çəkə bilməz illər məni.
Nağıl bilib dinlər məni
Yaxınlaram, əzizlərim.

Əfsanəmiş öyünməyim,
Ümid üstdə döyünməyim.
İki yerə bölünməyim -
Qovuşmayan əkizlərim.

Sığallanma həsəd üstdə,
Ağllanma əsəb üstdə,
Dalğalanma qəzəb üstdə,
Ay arzumun dənizləri.

Soyutmasın qış əlini,
Ağrlara qos əlini.
Dan üzünə aç əlini,
Ümidlərim, -
kənizlərim.

1984

FÜZULİ DƏRDİ

Nədir qaralanıb dincliym yenə, -
 Gözümdə beşik tək yırğalanır yer.
 Kimdən küsüm yenə, inciyim yenə,
 Kimin gözlərində sırğalanım, de?

Cibimin ərki də göyə çəkilib,
 Diplomlar üst-üstə qalanıb orda.
 Əlibərkliyimin, səxavətimin
 Əlvidası - orda, salamı - orda.

Bir ömür hückumdur taleyim, baxtum,
 Bilmədim qış məni harda haqladı.
 Dərəcə almağa hünərim çatdı,
 Mərtəbə qalxmağa gücüm çatmadı.

Məndim düzdə durub, dağa tapınan,
 Yığdım ümidi mə nisyəni, nağdi.
 Bu açıq qapılar, qıcıq qapılar
 Baxtımı bağlıdır, üzümə bağlı.

Dünya qan-qadaydı, üsyandi bir vaxt,
 Bir vaxt çəkinirdi dünya varından.
 Füzuli baratdan utandı bir vaxt,
 Mənsə utanıram diplomlarımdan.

1987

SUSQUNLUQ

O duyğular məni gəzir saçındı,
O duyğular məni üzür saçındı.
Qəlbimdədir səsim, sözüm saçındı,
Güləcəkmi vərəqlərdə gün kimi?

Nəydi məni əzabına doladı? -
Qəzəbinə, əsəbinə doladı.
Nəydi məni həsədinə doladı, -
Duyuldumu hənir kimi, ün kimi?

Yeddi yerdən bükdü məni bu sükut,
Cəhalətə çəkdi məni bu sükut.
Budarladı - tökdü məni bu sükut,
İndi daha didələyir yun kimi.

Sevinc adlı bir bulağə güman yox,
İnam küsüb,
bu küslüdən uman yox.
Mən bilirom, indi daha aman yox,
Üyündəcək tale məni un kimi.

1985

BƏDBİNLİYƏ YOL

Bir bahardan qopub gələn qasırğa idi,
 Qala söküb, daş əridən nəfəsi vardi.
 Dağlar ondan təbəssümü əsirgəyirdi;
 Yollarında laqeydlik tələsi vardi.

Gözüqipiç yetimliyi dar köynəkdimi? -
 Nə çıxarıb ata bildi, nə geyə bildi.
 Sınəsində qəlpə olan söz göynəyini
 Qişa dönən, daşa dönən ürəyi bildi.

Bildi keçib gedən deyil bu söz yarası,
 Bu yarayla ölməyi də sığışdırmadı.
 Kişiliyi cibə dürtən bu "döz" yarası
 Bu mütilik yoxuşundan yiğisılmadı.

Yığışıldı bir arzunun çay daşqınından,
 Bir ümidiň işiň ucu gözünə durdu.
 Küyə düşüb bir hiylənin daş qılığından
 Hey yeridi, hey yürüdü, özünü yordu.

Yordu ona doğru gələn yolları bütün,
 İllər elə fəsil-fəsil içində dondu.
 Ömür - yarı,
 Gün - günorta;
 baxdı ki, bir gün
 Əllərinə bir ahılca uçunma qondu.

Qondu,
 di gəl inanmadı əsməcə ola,

Dedi: - Qanadaçmadı bu,
uçunma deyil.
Bu sərtlikdə, namərdlikdə
işgəncə olar?!
Bu qanadla uçmamaq da vecimə deyil.

Deyil, - dedi, - bu ağaran dişlər vecimə,
Bu qaralan vicdanların mənə dəxli yox.
O yenə də arxalandı qalan gücünə...
Tapşırdı ki,
bu söhbəti burda saxlayaq.

1987

YALAN DEYİBLƏR

Kimsə sənə yalan deyib mənim adımdan,
Sixcalanıb, qurcalanıb, yalan danışib.
Ümidimdən, inamımdan, istedadımdan
Dincliyanə su calanıb, yalan danışib.

Deyəmmərəm nə danışib, necə danışib, -
Gelişimə tükənibdir vaxtin, saatın.
Bu yalanlar neçə dostun, neçə tanışın
İnamına tikan olub, ağlına çatı.

Çevirmisən tərs üzünü səmimiyyətin,
İntiqama tələsmisən, sənə nə var ki?!

Tay demirsən bir xəbisin, bir bədniyyətin
Əlində quş tələsisən, sənə nə var ki?!

Nə deyirəm, bu yalanın inamına yan,
Mən onsuz da zərbə tutan, zərbə udanam.
Bir zərbə də yayınmayıb hələ adımdan,
Çox zərbələr ünvanıma çatıb, utanıb.

Kimsə sənə yalan deyib mənim adımdan,
Sixcalanıb, qurcalanıb, yalan danışib.
Ümidimdən, inamımdan, istedadımdan
Dincliyanə su calanıb, yalan danışib.

1987

ÇÖPÇÜ QARI

Çöpçü qarı,
Çöpçü qarı,
Vallah, sənə mən demədim -
"gopçu qarı".
Yaddaşında qalan günlər
barmağınla
boğazından çöp ötürür.
Ümidimi od götürür.
Mən demədim, axı, sənə "gopçu qarı"..."
Adam var ki,
iri-iri meşələri
taxtasıyla-şalbanıyla,
diri-dirili heyvaniyla
hopdan udur -
"uf" da demir...
Anam-bacım çöpçü qarı,
mənim ki, boğazından çöp də keçmir, -
Mən də sənə inanıram...
Di gəl,
boğazları, iştahları gen-genişlər
boğazında çöp qalana uğunurlar...
Sənə isə...
İnanmırlar, çöpçü qarı.

1981

KOR NƏNƏ

Gözəlliyi gözlərinə yiğə bilmir,
Bu dünyanın zülmətinə sığa bilmir.
Sığa bilmir bu dünyanın ağrılara,
Boğa bilmir bu dünyanın arzularını.

Gündüzlərini beynində açır,
beynində girir gecələrinə.
Doğulan, böyüyən nəvələrini
beynində görür.

Gözlərinə işıq həsrətini sixa bilir,
Ürəyinə işıq ümidiyi yiğə bilir.
Bir dünya qaranlıq bürüyüb onu,
Əlləri havalı -
sürüyür onu;
Sürüyür ömrünün astanasına.
Ürəyi tələsir, ürəyi əsir, -
Nəvə gülüşünə, oğul boyuna...
Qonşu söhbətinə, qohum toyuna
özü qaça bilmir, -
əlləri qaçırlı.

1982

BU SƏRVƏT ÖLÜSÜ

Əlinə quş kimi düşdü bu fürsət,
Tez yumdun ovcunu - uça bilməsin.
Hissinə, duyğuna köcdü bu fürsət,
Boyun-buxunun da şışib-kükərədi.

Döndün stolunun şirinə birdən,
Seçdin tülkülərin ən hərisini.
Dünya bağışladın birinə birdən,
Birinə çox gördün öz dərisini.

Alağı-çolağı artdı göylərin,
Yerdə səmaları qazanan oldun.
Bir zaman şimşəkli, atlı göylərin
Ala buludları tozanaq oldu.

Nə yaxşı ac imiş sənə dil verən;
Uğrunda gör necə şirləri yıldır!
Bu dərinlik üçün dayazsan, nə qəm?!
Irəli getməyə əlin açıqdır.

Yol - uzun, iştahan - ac bir canavar,
Qazancın nə qədər, itkin nə qədər!
Aldığın, satdığını andlar, amanlar
Bəsindir əsrlik itinə qədər.

Göz doymur, göz doya bilməzmiş, allah!
Nəfs dəli olub çapır qılınca.
Bu sərvət ölüsü ölməzmiş, allah!
Məddahlar sürüsü yortur dalınca.

Bu haqqı kim verdi, sahibkar oldun?
Qızıl qalaçadır yaylaşın, evin.
Qanunlar, cəzalar sənə kor oldu,
Mənimsə söz ordum gözünü döyür.

1984

KƏND CIĞIRLARI VƏ DƏMİR

Bu ciğirlar ot gətirib,
daş gətirib,
od gətirib.

Bu ciğirlar yaz gətirib,
qış gətirib,-
iş gətirib;
xış gətirib.

İndi
kotan əlindən,
dünyanın düzlüyündə itən
əlindən

cilov gəmirir
bu ciğirlər.

Düşsə əlinə,
sapanda qoyub atar Dəmiri
bu ciğirlər.

Atar
düz Dəmirin uşaqlığına
onu.

Sürüşüb ayağının altından,
salar onu palçığına,
ya da tozuna.

Burnu daşa dəyib qanayar
Dəmirin.

Üst-başına daraşar
Uşaqlığından itkin düşmüş
kənd itləri.

Üst-başından
kənd itləri sallanar -
cırıq-cırıq.
Atalı-analı həmyaşıdları
fit daşına,
söz daşına,
gülüş daşına basarlar
Dəmiri.

Dəmir də
Qalxıb üst-başından
çırpar
kənd yolunun tozunu,
daşını,
itlərini.

Geri baxa-baxa
götürülər.
Uşaqlığından qaçar
bu gününə.

Amma yox.
Bəlkə də qaçmadı.
Çünki
o cığırda da,
o toza da,
o daşlara da,
o itlərə də həsrətdi Dəmir.
Neçə ildi ki,
maşın-maşın
arvad nazi,
baldız hikkəsi,

qaynana ərki daşıyır
böyük-böyük şəhərlərə.
Vaxtı yoxdu Dəmirin
balaca kəndə gedib
tənha anasına dəysin.
Görsəniz, deyərsiz -
kənd ciğirləri
əlindən cilov gəmirir
Dəmirin.

1979

BİZİM NAĞILLAR

Bizim nağılların kədəri qısa,
 Bizim nağılların dərdi asandır:
 Baxırsan, bir igid itib hardasa,
 Baxırsan, bir keçəl çörəkbasandır.

Baxırsan, bir gözəl
 çirkin bir əllə,
 Saçının ucundan çəkilib dara.
 Yolgöstərən olub bir quru kəllə,
 Bir komaca xoşbəxt deyil bir saray.

Ağbirçək qarılar durub yol üstdə;
 Baxırsan ipəyi, köpəyi - bəlli.
 Nökərlər - saçbirçək,
 qara pul üstdə,
 Ağalar - qızilla quylanın ölü.

Bizim nağılların mətləbi kəsə,
 Cəsurlar nağılda yalandan ölü.
 İgidlər özünü oda vurmasa,
 Saçından kəsilər qızların ömrü.

Divlərin zövqünə,
 iştahına bax,
 Demə anlayırmış gözəllik nədir.
 İşığa, gözələ, suya tapınmaq
 Onlara qismətmiş,
 nə qəribədir!

Burda gələcəyin uzaqgörəni,
Burda keçmişimin qasidi yatır.
Açın o nağılı, tapım dünəni,
Açın çidarından, açın Ağ atı.

Ağ atın, aslanın vüqarı yenib,
Mərdliyi, qeyrəti səfərbər edin!
Ata ət,aslana ot yedirdəni
Endirin taxtından, dərbədər edin!

Yenə nağılların qışı qar tökür.
Çəkir xatırələr qatarı bizi.
Yenə nağıllarda qış - bahar təki;
Ömrün yaşılsına qaytarır bizi...

1982

QORXU

Dizini qatlayıb bu qorxu daha,
Açıılır, bükülür, dikələ bilmir.
Deyən ələ keçib quyruğu daha,
Zəhərə əl atsın, şəkərə, - bilmir.

O kimin gözündən baxdı ilk dəfə?
Kimin qamətində bükdü qəddini?
Kimi üzüqoylu yıxdı ilk dəfə?
Kimin əllərində bildi həddini?

O kimin dilində çasdı, dolaşdı,
O kimin yanında qıṣıldı görən?
Caniyə, haqsıza kimdən yol açdı,
Kimdə cəsarətə yozuldu görən?

Bu qorxu kimdə ki sözünü yedi,
Əyrini saxladı, düzünü yedi.
And yeri, fənd yeri qoymadı, yedi,
Bu qorxu içində dözümü yedi.

Axır, nifrətinə hopdu kiminsə,
Hiylə təbəssümü tapdı bu qorxu.
Kimdəsə özünə arxa aradı,
İşinə, gücünə darğa aradı.

Yerimək, yürümək
keçdi könlündən,
Tapdamaq, sürümək
keçdi könlündən...

Qorxu əl uzatdı, -
fələklər ətək.

Baxdı və...

Hamının gözündə özünü gördü,
Hamının dilində sözünü gördü.

İndi həm qorxandı, həm də qorxudan,
Gah aqsaqqaldı o, gah kiçikdi o.
Gah öndə çapırdı, gah da arxada,
"Ağadan - nökərə",
yol keçirdi o.

Dizini qatlayıb bu qorxu daha,
Açıılır, bükülür, dikələ bilmir.
Deyən ələ keçib quyruğu daha,
"Ağaya" tapınsın,
"nökərə", -
bilmir.

1987

AY ANA

Ayağını basma yerə -
Yerdən nərgiz göyərər.
Nərgizin rəngi sarıdı, sarıdı...
Bu ömürdən kim yarıldı, ay ana?
Sənə doğru gələn yollar bağlıdı, -
Ömrüm əliçırəqlidi, ay ana.
Ömrüm dilisoraqlidi, ay ana.
Gözümüz həsrət yanğısı yandırar.
Bu dünyanın gəlinləri
mənə
səni andırar.
Bu dünyanın qarılırı
Sənə
məni andırar, ay ana.
Ömrüm dilisoraqlidi,
Sənə doğru gələn yollar
elə bağlıdı, bağlıdı, ay ana.
Ürəyini açma gulə,
Güllərin qəlbi dağlıdı, dağlıdı...
Güller laləcırəqlidi, ya ana...
Ömrüm axı, budaqladı, ay ana.
Budaqlarım yarpaqsızdı hələ də.
Budaqlarım çiçəksizdi hələ də.
Bu dünyanın çiçəkləri
gözlərimdə yanır, ah!
Bu dünyanın yarpaqları
Məndən uzaqdı, uzaqdı...

Qəlbim quru bir budaqdı, ay ana,
Ömrüm qarı bir uşaqdı,
gəlin ana, ay ana.

1981

VAXT NECƏ DƏ...

Bu ocağı közərtməyə tabım yox,
Bu ümidi uzatmağa sapım yox,
Təpə aşıb, düz ötməyə atım yox,
Dəvə köçüm yoxuşlarda ləngidi.

Səbrim kimi arzu yolum tükəndi,
Açılmadı bir yol dözüm tüsəngi.
O kim idi - kədərimə küsəndi?!
O kim idi - sevincimə təngidi?!

Qismət əli - gətirməzlik torunda,
Saç ağardı ümidlərin qorunda.
Bu gecələr - gözlərimin nurunda...
Bu gündüzlər niyə belə çənlidi?..

Yarı canım, yarı ömrüm qaldımı?
Bu payızdan anrı ömrüm qaldımı?
Bu yoxuşca barı ömrüm qaldımı?
Vaxt neçə də məni gün-gün dənlədi?

1986

ÜRƏK

Nə yaman cəfakes olubsan, ürək,
Mən sənə oxşaya bilmirəm daha.
Elə tez kövrəlir, dolursan, ürək,
Yetirib oxşaya bilmirəm daha.

Körpə uşaqmisan, körpə quşmusan?
Bilmirəm payızmı, yoxsa qışmisan.
Çiynimdən asılmış ağır daşmisan?
Mən səni daşıya bilmirəm daha.

Balanam - dərdimi duyanım sənsən,
Bəlanam - taqətim, amanım sənsən.
Dünyada yeganə həyanım sənsən, -
Sənli də yaşaşa bilmirəm daha.

1978

ÖMÜR YOLU

O kimdir - əlindən güzgüsü düşüb?
Saçını küləklər darayır indi.
Bulanır, durulur, - özgəsi üçün,
Özündə özgəni arayır indi.

Çatıb gündüzünün günortasına,
Şirin bir röyadan aylıb sanki.
Hər şey öz rəngində görünüb ona,
Hər şey öz ömründən ayrılib sanki.

Doğmaya yad olub, yadasa doğma,
Bu da bir ömrün qazancı imiş.
Uzaq gördüklori düşüb yaxına,
Yaxın bildikləri yalançı imiş.

Gözünün istisi payızdan ötür,
Üzündə kəsişir Ay şırımları.
Yoxsa bir qış boyu ayazdan öträ
Çatıb bir-birinə aşırımları?!

Onun da hamı tək baharı varmış,
Yayına ümidli gəlibmiş o da.
Bəxtinin gəliri-çixarı varmış,
İndi payız gəlib -
əlibos o da.

Kim deyir,
qəlbini sıxacaq kədər,
Kim deyir, əlində qəm əsəcəkdir!

Tapdiği, düzdüyü, qoşduğu - hədər,
O yenə tənhadır, o yenə təkdir.

Daşa hiss vermədi, -
fələyə bir bax!

Demə sinəsinin daşı ocaqmiş!
Onunla bir evdə, taleyə bir bax,
Məhsəti, Natəvan yaşayacaqmiş.

O özgə doğulan ona doğmadır, -
Sevinci, kədəri bölməyə hazır.
Bu qış da ömründə gümüş nəğmədir, -
Qəlbindən ağrını silməyə hazır.

1985

QOY GETSİN

*Uğursuz taleyindən
şikayətlənən qızlarımıza,
gəlinlərimizə.*

Dolaşır qoluna gecənin saçı,
Əlin bu saçlardan üzülmür, niyə?
Niyə dodağında sözün dolaşır,
Gecəyə sixarsan gözünü, niyə?

O alqış axtaran, o tərif gəzən
Səni bir baxışa dəyişdi, yoxsa?!
Bir sehrə, bir mehrə, bir nurlu səsə
Vurulub,
ömrünə gəlmışdi, yoxsa?!

Sən onu o anda talemi sandın?
Kölgəsi önündə əydin başını?
O səni adicə kələyə saldı, -
İndi o kələkdir, səndən daşınır.

Sevin, siyrılırsan əsəbdən, kindən,
Sevin, indən belə doğulacaqsan.
Əlin əsməyəcək qəzəbdən gündə,
Gözün qıçıq deyil oğul-uşaqlıdan.

Sevgimi, nifrətmi
səni göynədən?
Səni ağrıdanı dön özün ağrit!

Səni bu duyğuya, hissə öyrədən
Gedir öz xoşuya ağrıya doğru.

Hərcayı bir ömrün duracağı yox,
Bu gediş bu ömrün sonunacandır.
Onun bu gecədən umacağı yox,
Qoy getsin, gedənin yoluna şam tut!

Dolaşır qoluna gecənin saçı,
Niyə bu saçlardan üzülmür əlin?
Dönüklər səadət gətirmir, bacım,
Dönüklər taleyə əliboş gəlir.

1987

DAHA NƏ QALIB Kİ...

Süzülüb gözümün yanında itmə,
Bu yaş o həsrəti ayıldan deyil.
Bitmə ürəyimin daşında, bitmə;
Daha o duyğular qayidan deyil.

Nə deyim ömürün soyuq yaşına, -
Şaxtası - nə qədər, buzu - nə qədər!...
Fidanlar, pöhrələr ötür qarşımızdan, -
Cılvesi - nə qədər, nazi - nə qədər!...

Nə belə şaxtada yanın görmüşəm,
Nə belə istidə şaxtaya düşən.
Qəlbimdə bir xoşbəxt ana görmüşəm,
O da
görməmişəm bəxtimə düşə.

Yanaşı gedirik qəfil xəbərlə,
Bizi təsadüflər güdür xəlvəti.
Ömrümüz ölçülür səhifələrlə,
Gəlir qismətimiz sətirbəsətir.

İndi az vərəqlə öten baharı,
Daha son payız da hökmünü verdi.
Məni,
hara getsəm, qismət aparıb,
Səni bəxt aparıb, -
neyləməliydim?!

Mənə zərrə-zərrə uydı, yovuşdu,
Uğurum, qismətim, arzum... hər nəsə...
Dedim, - taleyimdə bəlkə qovuşdu
Əsrin zirvəsilə baxtin zirvəsi.

Daha nə qalıb ki, mənzil başına?!
Ömür qayğılardan tutub yükünü.
Əsr ayrıcına gün-gün daşınır
Ümidin sabahı, o biri günü.

1987

YUXU

*Anam Aybalanın
əziz xatırəsinə*

Əlinin, qəlbinin açıq günüydü -
Dünyanın ən sadə uşaq günüydü.
Dünyanın ən aydın işiq günüydü.
Göründü ömrünün günortasında,
Yanaşdı -
qəlbimin kövrəldi gözü.
Yanaşdı -
dərdimin közərdi közü.
Əlinin tumarı qondu saçımı,
Səsinin tumarı dondu yaşımda.
Elə həzin-həzin dindi baxışı,
Elə gizli-gizli yandı baxışı -
Dünyanın dağları endi çıynımə.
Mən yanın qəlbimi ovutmaq üçün,
Gözümü, əlimi oyatmaq üçün,
Bu ağır yuxunu, bu ağır hissi
Özümdən kənara tullamaq üçün
Bütün səhvərimin önündə gərək
Diz büküb, diz çöküb yalvara idim.
Ağıl uma idim körpəliyimdən, -
İsti gəzə idim soyuqluğumda.
Elə bir dəcəldim o günlərimdə!
Elə bir tərs idim diləklərimdə!..
Onun əl izini kürəklərimdə

Ən isti, ən yumşaq qayğı bilərək,
Ən güclü, ən uşaq bir inad ilə
Çönüb o izləri öpəydim gərək!
Heyhat, o izlərin isti qayğısı
Çatmırdı, çatmırdı körpəliyimə.
Yoluşa bilmirdi soyuqluğuma.
Ay Allah! Nə qədər qəddar uşaqdım!..
Bütün səhvərimin önündə o gün
Diz büküb,
diz çöküb yalvaracaqdım.
Dözmədi gözüm də yalvarişlara -
Əlinin tumarı qondu saçımı.
Getdi,
asta-asta çekildi getdi.
İşığa, dumana, buluda, suya,
Ümidə, gümana, şirin arzuya,
Şirin bir xəyalə çevrildi getdi...

1976

DAŞ

*Bəzi idarə və müəssisə
rəhbərləri yenidənqurmanın
bu məsul mərhələsində də
köhnə üsulla işləyir, işlərində
əsaslı dönüş yaratmaq əvəzi-
nə gözdən pərdə asmaqla
məşğul olurlar.*

Arzudan "yanıqdır", ümidi dən "sınıq",
İmkani od eşir öz qabağına.
Yedirin, geydirin, bəsləyin onu,
Bəzəyin, çıxarıın göz qabağına.

Bilmirsən haradan atılan daşdır,
Düşüb düz hədəfə,
tərpədəni yox.
Diz üstdə çörəkdir, göz üstdə qaşdır,
İş üstdə - güc üstdə pərt edəni yox.

Ağlı siğalından geridir, nə qəm?
Daşır iştahının dərya tutumu.
Haqqına düz dünya yeridi, nə qəm?
Haqqın boynunda ki, haqsız oturub.

Onun taleyinə yaz -
əliaçıq,
Payız - əliaçıq, qış - əliaçıq.
Önündə çökəsi diz - əliaçıq.
Ona ağarası diş - əliaçıq.

Diliacı aylar arxada qalıb,
Xoşqılıq illərə yollanıbdı o.
Ardınca bir açıq darvaza qalıb,
Ömründən sonraya tullanıbdı o.

Keyfinin yolunda əllər - uzali.
Düzülür ömrünə səfali günlər.
Yaşıl işığında illər -
uzalı,
Çəkir karvanını "xatalı" günlər.

Onun bu karvanda payı "tikandır",
Fəqət, "gül" qoparır yolkəsənliyi.
Fürsət addim-addim pusur haçındı,
Pusqunun fürsəti yolda səngiyir.

Bilmirsən haradan atılan daşdır,
Düşüb düz hədəfə, tərpədəni yox.
Diz üstdə çörəkdir, göz üstdə qaşdır,
İş üstdə-güç üstdə pərt edəni yox.

1987

DƏNİZ RAHATLIĞI

Bu dəniz mehvərində uyuyur rahat-rahat.
Sahilini,
lilini qoruyur rahat-rahat.
Suyunu,
havasını,
duzunu qoruyur o,
Yer üstündə izini,
özünü qoruyur o.

Balıqları daşınır,
İnciləri daşınır,
yosunları daşınır,
Qızılıarı danişır,
özünü qoruyur o.

Ləpələri daşınır,
Dalğaları daşınır,
Çöküb dərinliyinə,
çöküb rahatlığına.
Nəyindən keçməyib ki?!
Özünü qoruyur o.

Kimə gərəkmış belə
incisiz,
balıqsız,
yosunsuz,
dalgasız bir dərya su?
Harda qırılıb düşüb
bu dənizin qəzəbi,

Bu dənizin həsədi?
Bu dənizin səbrinə
Əsrlərmi çökübdür?

Bu dənizin dözümü
kiminsə yollarına
inci olub düzülüb.
Kiminsə qüdrətinə
imkan olub süzülüb.
O isə dözür...dözür...
Özünü qoruyur o.
Yer üstündə izini qoruyur o.

1982

MÜHARİBƏ VƏ UŞAQLAR

*Körpəliyi müharibə illərinə
düşmüş yaşıdlarına.*

Müharibə -
qolu cirməkli,
yolu cirməkli,
şalvarının qıçı,
ömrünün köçü cirməkli
əsgərdir,
uşaqdır,
böyükdür.

Müharibə
sarılığını udmuş qorxudur -
uşaqların başı üstündə...
Böyüklerdən çox
uşaqlar gördü müharibəni -
çörək qıtlığında,
anaların döşündə
süd yoxluğunda,
qucaqda uyumaqçın
vaxt yoxluğunda.

Böyüklerdən çox
uşaqlar duydu müharibəni -
anaların qəlbində
sevinc,
üzündə təbəssüm
qıtlığında.

Cəbhədən çox-çox uzaqlarda
böyükler müharibəyə işlədi,
böyükler yol gözlədi,
il gözlədi,
ay gözlədi,
gün gözlədi.

Uşaqlar müharibə gördü
böyüklerin işində,
intizarında.

Uşaqlar gördü ki,
anaların şirin-şirin
sözləri də

Fürsət tapıb bışirdiyi
qoğallar tək
müharibəyə gedir.

İsti-isti göz yaşları
qaldı uşaqlara
analardan,
kədərli baxışlar
nifrinlər,
qarğışlar qaldı
uşaqlara
analardan.

Uşaqlar
böyüklərdən çox çekdi
müharibəni -
müharibə
uşaqların sütül sümüyüne
işlədi.

Uşaqlar gəncliklərinə
sümüklərində
mühəribə gətirdi -
əsgər qəlpə gətirən tək.

O mühəribə
uşaqların sümüyünü
gəmirə-gəmirə

boyundan kəsdi,
sevincindən kəsdi,
cəsarətindən kəsdi,
bəxtindən kəsdi.

Mühəribə günlərinin
sədaqəti,
düzlüyü,
fədakarlığı ilə
böyükləşən uşaqlar
qaldılar elə
uşaq sadəliyində,
uşaq düzlüğündə,
uşaq fədakarlığında.

1981

ETÜDLƏR

Qollarım - ömrümdən asılan qılinc, -
Qalib dincliyində paslanasıdır:
Qollarım - arzumun süd anasıdır.

Məndən ayrı düşmüş köçüm uğrunda
Mən bu qollar ilə döyüşə billəm.
Qardaşım uğrunda, bacım uğrunda
Şimalı, Cənubu dəyişə billəm.

Bir gün də kölgəmin ardına düşüb,
Günəşdən qaçaram, Aydan qaçaram.
Taleyin bir əlcə yaylığa büküb,
Mənə saxladığı paydan qaçaram.

Yollar bir-birinə calanıb gedər,
İllər bir-birinə calanıb gedər -
Gedər bu dünyanın sonuna doğru.

Dünyanın sonuna bir nar çırpiler,
Dünyanın sonuna yixılar kölgəm.
Yixılıb kölgəmin üstündə ölləm.

1983

KÖNLÜ BALIQ İSTƏYƏN

Əbdülkərimin könlüne
balıq düşürdü tez-tez.
Di gəl ki, balıq
əlindən sürüşürdü
tez-tez.

Üstündəki
min ilin
pullarını
gümüşü suların cilvəsində
parladıb,
yoxa çıxırdı balıq
bircə anda.

Əbdülkərimin
əlləri əsirdi
balığın
çervon parıltısı verən
pullarına toxunanda.

Balıq da
bunu duymuş kimi
sıçrayıb canını
qurtarırdı

Əbdülkərimin
pul həsrətlisi əllərindən.
Əbdülkərimin müdirinin
sonbeşik oğlu
solaxay idi.

Eləcə
sol əlini
atasının cibinə
saldığı tək
saldı gölə.
Bir qızıl balığın
quyruğundan tutub,
qırmızı onluq tək
çəkib çıxardı göldən.
Əbdülkərimin əlləri
boş ciblərində
xeyli eşələndi.
Sonra övkəş-övkəş
bir yaylıq çıxarıb
üzünün tərini
sildi.

1987

QOCALAR

Qəlbinə toxunma, ona küsənmə,
Sənli də, sənsiz də küsənib ömrü.
Dünyanın darlığı sıxır qəlbini,
Kim bilə, bəlkə də tükənib ömrü.
Zamandan,
Məkandan yığışıb qəlbini,
Bir körpə qəlbinə sığışıb qəlbini;
Toxundun -

küsəcək, inciyəcəkdir,
Səbrinə söykənib dinləyəcəkdir.
Susacaq, dözümü daşa dönəcək.
Susacaq, susacaq...
Ovcunda o daş.
Səsin səndən ona yol keçənəcən,
Fəsil keçənəcən, il keçənəcən
Qəlbində, hissində, içində - o daş.
Dönüb gedəcəkdir səssiz-səmirsiz.
Bəlkə də ömrünün sonuna gedən
Yola çıxacaqdır; qızında - o daş.
Gedəcək, hissində, dışındə - o daş.
Gedəcək, ömrünün köçündə - o daş.

1983

FƏRHAD ÖMRÜM

Hər ötən an başım üstdən bir ünvansız ad asıb,
Günlər keçir -
gülər məni boşluğunə atası.
Harda məni oda saldın, ay dilimin xatası?
Harda məndən uzaq düşdü rahatlığın təlaşı?

İndi arzu - at üstündə, -
mən ardınca - piyada.
Əlim çatmir o ünvana,
əlim çatmir o ada.
Şöhrətimi kim götürüb asıb qılinc qayadan-
Dırmaşıram
imkanlarım sərtliyinə dolaşır.

Yaddan çıxıb axırıncı misranın da tarixi,
Ayım-günüm üzəyimin sükutunda darixır.
Fərhad ömrüm, bu həsrətin dağlarını yar axır -
Bu dağların o tayında ümidlərim qol açıb.

1981

OLMADI

Ömür keçdi dan yerinə yürüsdə,
Mən yoruldum bir zülmətlə vuruşda.
Görən elə işlərimi soruşdu, -
Bir halımı soruşanım olmadı.

Göz açınca yarladı yaş məni,
Ümidlərdən araladı yaş məni.
Hara döndüm, qaraladı daş məni, -
Qayıtmaga yarı canım olmadı.

Arzuları yaritmağa vaxt hanı! -
Aylar, illər - qayğılarla noxtalı.
Qayna, çalxan bunnan belə, -
                          baxt hanı?!

Bir yaxşıma danişanım olmadı.

Kölgəsində çox ümidlər göyərən
Taleləri tarazladı dəyərə.
Min ağızdan bircə avaz geyirən
Beyinlərə
daraşanım olmadı.

Yığdı-tökdü bu harını, hərisi;
Qara pula dəyməzdi heç birisi.
Tamah vurdı,
cavanlaşdı qarısı, -
Bəxt işiydi,
qarışanı olmadı.

Dağ ünvanlı keçəl təpə, qart qaya
Nəyi vardı, qoyayıdı da ortaya?!
Üzündəki o təbəssüm örtüyə
Mənim kimi alışanı olmadı.

Küyə düşüb bir ümidsiz hənirdən,
Çiçək gördüm, tutub qalxır çamırdan.
Mən nə gördüm bu sadəlövh ömürdən?!
Təsəlliyçün çalışanı olmadı.

1987

ÖTƏNLƏRDƏN-KEÇƏNLƏRDƏN

Bu da sənə ötənlərdən bir şülək,
 Bu da sənə keçənlərdən xatırə.
 İndi buyur, bir palaz tap, bürünək,
 Bizimki də bəlkə elnən gətirə.

Sürünmərik, sümük bizim, ət bizim,
 Birin yeyib, o birinə qıslılıq.
 Ac-acına sevinc bizim, dərd bizim,
 Səbirinə, qəbirinə qıslılıq.

İnnən belə tədbirin nə, yolun nə?
 Diş ağardır boşça çıxan ümidlər.
 İnnən belə daşa basar əlinlə
 Öz ömrünü, daşa çıxan ümidlər.

Bu illərin yaz havası başında,
 Ömrü-günü yelə verən kim imiş?
 Ər gücünü lap sütləcə yaşında
 Yurda verən, elə verən kim imiş?

O kim imiş gün qiymadı özünə?
 El yolunda yarpaq-yarpaq yolundu.
 Söykənməkçin qələminə, sözünə,
 Haçan qalxdı, asıldılar qolundan.

Haçan qalxdı, qaya bitdi yolunda,
 Əli-qolu onun oldu, qalxmadı.
 Başı-gözü dərd əlilə yolundu,
 Hara döndü, onu qismət haqladı...

Bu da sənə ötənlərdən bir şülək.
Bu da sənə keçənlərdən xatirə.
İndi buyur, bir palaz tap, bürünək,
Bizimki də bəlkə elnən gətirə...

1997

GƏLMİŞƏM

*İcra hakimiyyəti
başçıları üçün*

Önündəyəm, bir soruş ki, kiməm mən,
Dərdim nədir, niyə qəzəb, kinəm mən?
Bu rəhər də aman vermir dinəm mən,
Ümidimi yaritmağa gəlmışəm.

Neyləyək ki, zaman çətin, il çətin,
Əsiriyik bu zülmün, zillətin.
Şairi tək bir sarsılmaz millətin
Saf-çürüyü arıtmağa gəlmışəm.

Aldadırıq, aldanırıq, görən yox,
Oğrusunu bir dirəyə hörən yox.
Bir qulağı günahından dərən yox,
Keyfinizi durultmağa gəlmışəm.

Bir daxmada əsir-yesir olmuşam,
Uçuqlara yamaq, həsir olmuşam.
Bir dam altda mən dörd fəsil olmuşam,
Yağışımı qurutmağa gəlmışəm.

Tavan uçur, qorxdum evdə qalmağa,
Qapı-baca ilan olub çalmağa.
Ağ əlimlə ağ saçımı yolmağa,
Dağ dərdimi əritməyə gəlmışəm.

Ay insaflı, bir ömürlük küləm mən,
Bəxt qoymadı yaranışdan güləm mən.
Bu qovğada qalan sənsən, ölən mən,
Göz yaşıımı kiritməyə gəlmışəm.

Dost əlini uzadarsa, gec olmaz,
İmkansıza divan tutmaq güc olmaz,
Mərhəmətin tamah gözü ac olmaz,
Haqq-hesabı çürütməyə gəlmışəm.

1994

SƏRVƏT ÖLÜSÜ

Cəsarət ölüsü, sərvət ölüsü
Çıxbı yol üstünə, həyat dilənir.
Bu aşkar Dünyanın xəlvət ölüsü
Ölüb-itəninə xeyrat dilənir.

Alicı gözündür, düşməz aralı,
Qılıqlar gözünün dibindən keçir.
Cibi genəldikcə qəlbi daralır,
Yollar, bənd-bərələr cibindən keçir.

Ərəbzəngi deyil, yol kəsir ancaq,
Gələndə, gedəndə xəracı vardır.
Sixmağa cibində əl gəzir ancaq,
Dostluğa bircə bu əlacı vardır.

Tutub yeri-göyü hikkəsi, hırsı,
Üstünə mütilik xahişə gəlir.
Allaha pillədir əlində kürsü,
Qalxmağa şeytanla sazişə gəlir.

Bu insan tərsinə aşır Dünyanı,
Qopub bu Dünyadan, böyrüylə gedir,
Gedir, yerişinə qoşur Dünyanı,
Düzündən ayrılib, əyriylə gedir.

Çıxbı yol üstünə həyat dilənir,
Bu aşkar Dünyanın xəlvət ölüsü.
Ölüb-itəninə xeyrat dilənir
Cəsarət ölüsü, sərvət ölüsü.

NEYLƏSİN

Yaranışdan üzü cülmür Tanrının,
Dağı gülmür, düzü gülmür Tanrının.
Düz dünyada gözü gülmür Tanrının,
Hürü yaziq deyinməsin, neyləsin?

Yem tükənir, camış üçün göynəyir,
Xanış içir, Xanış üçün göynəyir.
Əldən gedən canı üçün göynəyir,
Hürü yaziq deyinməsin, neyləsin?

Gözlərində yuva salır cinləri,
Hər addımda dava salır cinləri.
Tilsimi yox, qova, sala cinləri,
Hürü yaziq deyinməsin, neyləsin?

Qılıqların tələsində aldanır,
Xəstə düşür, mərəzində aldanır.
Bir taleyin qərəzində aldanır,
Hürü yaziq deyinməsin, neyləsin?

Bu günlərsə ağırlaşib əlləri,
Titrəkləşib, ahıllaşib əlləri.
Görəndə ki, fağırlaşib əlləri,
Hürü yaziq deyinməsin, neyləsin?

1975

CİHAD

Yenə, yenə dəstələyib səbrimi,
 Yenə, yenə çırmalayıb zərbimi,
 Qolaylayıb səngərimi, hərbimi
 Amansızlıq döyüşünə çıxıram.

Mən Vətənə əsgər verə bilmədim,
 Qılincına kəsər verə bilmədim.
 Bir döyüşən əsər verə bilmədim,
 İmkansızlıq döyüşünə çıxıram.

Kimə nə borc yaxınım kim, yadım kim?
 Harayımin, fəryadımın adı kim?
 Sirlərimin açılmamış qatı kim? -
 Ünvansızlıq döyüşünə çıxıram.

Gözlərimə zaman sıxıb gözünü,
 Görəmmirəm, duman sıxıb gözünü.
 Doğru sıxıb, yalan sıxıb gözünü,
 Gümansızlıq döyüşünə çıxıram.

Nə durmusan, sən də çəkil yolumdan,
 Görmürsənmi əcəl çəkir qolumdan?
 Qaçammaram mənə düşən ölümdən,
 Məkansızlıq döyüşünə çıxıram.

Toxluq mənim, tamah mənim gözümdə,
 Savab mənim, günah mənim özümdə.
 Dünən, bugün, sabah mənim özümdə,
 Zamansızlıq döyüşünə çıxıram.

Mən elə o Firuzəyəm, özüməm,
Göy üzüyəm, Yer üzüyəm, dözüməm.
Daha heç nə dura bilməz gözümə,
İmansızlıq döyüşünə çıxıram.

2001

XOŞ GÖRDÜK

Yıxdım abadlıqları,
Viranəlik, xoş gördük.
Ağıl da bir şey deyil,
Divanəlik, xoş gördük.
Dərdlə vidalaşıram,
Biganəlik, xoş gördük.
Xoş gördük, a dünyanın
Payız üzü, boz üzü,
Üzümdə bozarısı
Gəlin üzü, qız üzü,
Sənə də deyəcəyim
Sözlərimi bitirdim.
Qoynunda nə tapmışdım,
Hamısını itirdim.
A təngənəfəs yollar,
Çapıb gəldim, xoş gördük.
A mənim bomboş əlim,
A boş qəlbim, xoş gördük.
Dərd yuyub aparıbdır,
Üzüm də yox sevinəm.
Yol azib, xoş gəlmışəm,
Dünya, şadlıq evinə.
Bu sevinc bazarında
Divanəlik, xoş gördük,
Biganəlik, xoş gördük.

2000

BİR YAZ XATİRƏSİ

Bu gecə yenə də haman vaxt idi,
Göyündən ulduzlar daman vaxt idi.
Dünya çal-çağırdı,
Cavan vaxtrydı.
Qol-qola vurğunu, əl-ələ vurğun,
Meydana sıgmırdı bir belə vurğun.

Böcəklər işığa rəqs eləyirdi,
Elə bil gənclərlə bəhs eləyirdi.
Uşaqlar şənlənir,
Səs eləyirdi,
Dağ gölə vurğunu, çay selə vurğun,
Meydana sıgmırdı bir belə vurğun.

Deyəni-güləni çoxdu gecənin,
Deyəsən dərd-qəmi yoxdu gecənin.
Elə açılmışdı
baxtı gecənin,
Söz-sözə vurğunu, dil-dilə vurğun,
Meydana sıgmırdı bir belə vurğun.

Səhərə az qalır,
Meydan həməndi,
Rəqslər...Gülüşlər...Qayda həməndi.
Ulduzlar yatmadı,
göy də həməndi,
Naz gözə vurğunu, göz gülə vurğun.
Meydana sıgmırdı bir belə vurğun.

Hardasa "Kərəmi" yanırıdı yenə,
Kiminsə gözləri damırıdı yenə.
Dünya gəncliyini anırıdı yenə,
Söz saza vurğunu, saz telə vurğun,
Meydana sığmırıdı bir belə vurğun...

1999

***

Mən atıram, yiğir, gəlir,
Təzə bəla doğur, gəlir.
Ha əyirəm ağır gəlir
Dərdim sevincimdən, ana.

Əl açmağa qoymur daha,
Qaniçəndi, doymur daha.
Quyu-quyu oyulur daha
Gözüm öz içindən, ana.

Ayaqdadır yaxın-uzaq,
Ox yayından sıxılacaq.
Bu nağıl da yixılacaq
Öz qara qoçundan, ana.

1999

***

Ötüb başımın üstündən
Bir qəfil ölüm adlayıb.
Qaş ilə göz arasında
Ömrünü bölib adlayıb.

Görüb yaxam əlindədir,
Uzaq-yaxın əlindədir.
O, Allah əlindədir,
Üzümə gülüb adlayıb.

Sürüb gedib arabanı,
Məndən ötüb, yaralanıb.
Lap məni o yaradanın
Əzizi bilib adlayıb.

1999

***

Arxalı köpəklərin
Qurdu basan günüydü.
Bir sütləcə əskərin
Ordu basan günüydü.

Kim kimin küçüyüdü,
Kim kimin kiçiyidi,
Ev idi, eşik idi,
Yurdu basan günüydü.

Kimisi söz qapırdı,
Kimisi bez qapırdı,
Gec gələn tez qapırdı.
Əcəb asan günüydü,
Qulaqkəsən gün idi.

1990

QOY MƏNƏ DƏNİZİN HAVASI DƏYSİN

Qoy mənə dənizin havası dəysin,
Dalğanın sahillə davası dəysin,
Yerlərin göylərə duası dəysin,
Qəlbimdə bir nifrət yanır, qaralır,
Durum bu nifrətdən bir az aralı.

Bir az urəyimi açım küləyə,
Dağılsın sancağım, saçım küləyə,
Atım plaşı da qaçım küləyə,
Bu işdə, bu gücə ruhum daralıb,
Durum bu darlıqdan bir az aralı.

Məni məhrəm bilib ötsün o quş da,
Çaxsın o şimşek də, yağsın yağış da,
Qalsın heyrətində o şux baxış da,
Unutsun yanında ürkən maralı,
Durum bu ürkəkdən bir az aralı.

Yaşımın durumu təngiməsin qoy,
Arzular, ümidlər səngiməsin qoy,
Bəxtim çəkinməsin ləngiməsin qoy,
Üzüm qürubadır, rəngim saralıb.
Durum rəngimdən də bir az aralı.

Gündüzdən gecəyə yerişim - asta,
Elə yerişim tək hər işim - asta.
Gedirəm,
ayrılıq vərdişim - asta,

Qalıram, ay dəniz, sorma "haralı", -
Durum "haralı"dan bir az aralı.

Ən sərt dalğanı qov, tuşla başımdan,
Açım qollarımı, xışda başımdan.
Bu ağrı-acını daşla başımdan,
Qopar çıynam üstdən bu köz yaranı,
Durum bu yaradan bir az aralı.

O yurd da...
Qapısı açıqdı elə,
Gələnə-gedənə aşiqdi elə.
Yoluma boylanan uşaqdı elə,
Çəlçəpər küncündən gözü bərəlir,
Durum o gözdən də bir az aralı.

Dildə "utan" deyən öyüddən qaçım,
Qəlbdə "üsyan" deyən igiddən qaçım.
Şeytandan, mələkdən, ifritdən qaçım,
Düşsün aralığa dağlar, dərələr,
Durum özümdən də bir az aralı.

Qoy mənə dənizin havası dəysin...

1999

DARIXIRAM

Yaman darıxıram, günüm gün deyil,
 Əllərim eləcə əsnəyə qalib.
 İşsizlik-gücsüzlük mənimçin deyil,
 Susuram, ümidim bəs nəyə qalib?

Fikrimi, hissimi gücsüzlük alıb,
 Ağlaya bilmirəm pis günümü də.
 Bahalı ömrümü ucuzluq alıb,
 Satmışam babamdan irs günümü də.

Əlimin söykəyi üzümdə yanır,
 Daha nə təsəlli, daha nə töhmət.
 Özüm yeriyirəm, izim dayanır,
 İrəli getməyə - nə yol, nə möhlət.

Zamanı, məkanı büküb taqətim,
 Beş addım, on addım... Aman diz çökür.
 Kiminsə gözündə bəlkə bir xatın,
 Mənimsə gözümdə anam diz çökür.

Yığıb ətəyini qaçıր çöl-bayır,
 Həvəsim qüvvəmə baxıb da sönür.
 Arzu becərməyə gücüm çatmayırlar,
 "Umid ən axırda, axırda sönür".

Yatır xatirələr dözümüm kimi,
 Məni oyatmağa tanrı - biganə.
 Ayağım altında - özülüm kimin?
 Başımın üstündə - hansı biganə?

Üstümə yeriyir havayı günlər,
Dilində bir kəlmə şirin sözü yox.
Açıb əllərini duaya günlər,
Mehrabi - diz üstdə, fəqət özü yox.

Özündən ayrılib, ömür-gün qaçıır,
Əlim yedəyində, sürüyür məni.
Dönüb səadətə, məndən gen qaçıır
Əcəl də bir yandan...Görmüyür məni.

Yaman darıxıram, günüm gün deyil,
Əllərim eləcə əsnəyə qalıb.
İşsizlik-gücsüzlük mənimçin deyil,
Susuram, ümidim bəs nəyə qalıb?

2000

VAXT MƏNİM ÖMRÜMƏ YAZDI ÖZÜNÜ

Qəzadan, qədərdən xəbərsiz kimi
Bu vaxt başım üstdən asdı özünü.
Məni sallamağa quyu tapmadı,
Diş-i-dırnağıyla qazdı özünü.

Məni sallamağa quyu tapmadı,
Aradı, axtardı, göyü tapmadı.
Bu boyda dünyada söyünd tapmadı,
Durub budağından kəsdi özünü.

Bu boyda dünyada söyud tapmadı,
Aradı eşiyi, evi, tapmadı.
Onu mum eləyən divi tapmadı,
Elə qaranlıqda gəzdi özünü.

Alışib yanırmiş içində elə,
Hiddəti boy verdi işindən elə.
Qurtara bilmədi dişimdən elə,
Ayağı altında əzdi özünü.

Əzdi, ya əzmədi, vaxt elə vaxtdı,
Gah itiyim oldu, gah da ki baxtim.
Dünənim, bugünüm, sabahım haqqı,
O mənim ömrümə yazdı özünü.

2002

QALMADI

Hamı qaçıdı fal açmağa,
Falçılığa yol açmağa.
Tanrısına qol açmağa
Daha bir bəndə qalmadı.

Ömürdən qəm yola-yola
Fikrim çapdı sağa-sola.
Gündə bir az ölü-ölə
Ümid də məndə qalmadı.

Bu dərd məni hədəf seçdi,
Daha ağrımaqdan keçdi.
Sabah tezdi, bu cün kecdi,
Vaxtın da fəndi qalmadı.

2002

SARI GƏLİN

Sarısını udan gəlin,
Qorxma, bu Dünya dar deyil.
Hər sevən gəlin olmayıb,
Hər sevilən də yar deyil.

Bir kimsə qılınc qurşamaz,
Yolunda ölüm qurşamaz.
Bu sevda gəlin xoşlamaz,
Bu sevda sənə ər deyil.

Neyləyək, sarı gəlinsən?!
Kiminsə yarı gəlinsən.
Ay zalim, hara gəlirsən? -
Bura sən deyən yer deyil.

2002

***

Fikir - dərd zənciri, asdı özünü,
Dərədən təpəyə atdı özünü.
Qoyub ayağının altda özünü,
O kimdir? - Özünün üstündə gəzir.

Çəkir ağrısını son nəfəs kimi,
Köksü ürəyinə dar, - qəfəs kimi.
Qaçıb uzaqlaşır qərib səs kimi,
Qayıdır, sözünün üstündə gəzir.

Onu yelləyirlər, körükleyirlər,
Çəkib dörd iqlimə hörükleyirlər,
Yıxır, ayaqlayır, sürükləyirlər,
Qalxıb, bir dizinin üstündə gəzir.

2002

BU QƏMİ BAZARA ÇƏKMƏ, ƏZİZİM

Beş günlük, on günlük dünyada təksən,
Bilirəm, sonadək əlləşəcəksən.
Qəlbə yük olacaq dərdi də çəksən,
Çəkməsən, qaçaqaq, çəkmə, əzizim.

Kimsə yaxın qoymur, o da yar gəzir,
Açıq qapı gəzir, kor hasar gəzir.
O da bazar gəzir, sahibkar gəzir,
Bu qəmi bazara çəkmə, əzizim.

Tükənir, talanır istisi daha,
Artır ah-zarı, xəstəsi daha.
Görürsən, tikani üstəsən daha,
O gülü qəlbinə əkmə, əzizim.

Bu kədər səninlə əkizdi, yoxsa,
Ömründən-günündən əzizdi, yoxsa,
Yolunda daşlanan dənizdi, yoxsa,
Çökmə bu dənizə, çökmə, əzizim.

Başının üstündə kölgəsi gəzir,
Qəlbində mütisi, köləsi gəzir.
Ayağında bütöv ölkəsi gəzir,
Sökmə hasarını, sökmə, əzizim.

1996

ARDI VAR

Daha nağıl danışmır
Uzun gecələr mənə.
Uzun gündüzlərin də
Sevdası məndən uzaq.
Açmır qapılarını
Nurlu küçələr mənə,
Nurlu qonaqlıqların
Ədası məndən uzaq.
Sədəsi məndən uzaq
O toyun, o mağarın,
Daha havalarımın
Saç-birçayı ağarıb.
Şıdrığlı rəqslerçin
Ürəyim getmir daha.
"Vağzalı", "Tərəkəmə"
Məni əritmir daha.
Demişdim öldürürsüz,
"Segah" deyin, ölüm mən.
Dirilərəm, çalınsa
Başım üstdə "Tərəkəmə".
Fəqət, indi nə deyim, -
İtib gedib hiss, duyum.
Ürəyimdə hiss - düyüñ,
Duyğu - düyüñ, qəm - düyüñ,
Düyüñ üstündən düyüñ...
Daha nağıllarımın
Sirri-sehri - bayağı,
Zurnalarım, sazlarım

Səslənir cəzsayağı.
Qulağında rok - düyün,
Sinirlərim - şok düyün.
"Yallı", "Qaytağı" deyil,
Mayallaq gedir toyum.
Şillaq atır o buna,
Bu ona qarın atır,
Biri vüqarın atır,
O biri arın atır.
Çalçağırdı bazarlar,
Vağzallar, xiyabanlar.
Bir-birinə yal üstdə
Kəllə atır adamlar.
Xeyir əkilir, şər bitir,
Bilinməyir sivildir,
Bilinməyir hərbidir.
Biri haqqından kəsir,
Biri cibindən kəsir.
Haqlının qulağını
Haqsız dibindən kəsir.
Yaşamaq yaş yamaqdır
Ləyaqətə, ismətə,
Hamı hakim taleyə,
Hamı məhkum qismətə.
Vallah, kefdədi millət,
Roknroldu dərdivar.
Şerim də bitə bilmir,
Demək hələ
Ardı var.

2001

YOXLANIŞ

Əlimdə dəvətnamə,
Xanım yol ver, qoy keçim.
Məni söz-söz yanına,
Məclis kecir, toy keçir.
Çantam yoxlandı, keçdi,
Yolum saxlandı, keçdi.
Özümü qapı tutdu,
Cırıldadı siqnalı.
Cangübən çatıb tutdu
Barmağında misqalı.
Beli mdəki kəmər də
Cırıldadı bir əldə.
Onu da açıb atdim,
"Xanım olarmı keçmək?"
Susmur ki, bu apparat,
Dəyən cırılıtı artıb.
Him-cim, piçilti artıb.
Xanım əllə yoxlayır, -
Böyükür-başımda - heç nə.
Möcüzəyə oxşayır, -
Mənə yaxınlaşan tək
Haray çekir apparat.
Baş açan yox bu sirdən,
Deyən məhrum olacam
Təntənəli tədbirdən.
Qız çarəsiz, keç, dedi.
Keçdim - özüm özümdən

Ela şübhəli keçdim.
Keçdim, əsəbi keçdim,
Bir az gülməli keçdim.
Sən bilməzsən, xanım qız,
Qəsdini zamanın, qız.
Mən də sən tək bir zaman
Bədəni ətdən idim,
Ürəyimsə xəmirdən.
Neyləyim zaman məni
Cilaladı dəmirdən.
Odur ki, aparatın
Hay-həşiri kəsmədi.
Sən yoxlamağında ol,
Xanım, əlin əsməsin.
Amma məni unutma,
Aparatı mənə tutma.
Bil ki dəmirləşmişəm
Zamanın ovxarında.
Sinəmdə partlayası
Bomba ürək varımı
Ötən əsrin doxsanından.
Çantalarda, ciblərdə
Damcılarda, həblərdə
Bomba axtarma, çəkil,
O mənim sinəmdədir.

2001

TƏLƏBƏ EVİNDE

Mən bu yorğunluğu hamidan oğrun
Bir kənd sükutuna tullayasıyam.
Pəncərədən oğrun, qapıdan oğrun,
Cüçələrdən oğrun, Toplandan oğrun -
Bir qonaq evinin sərinliyinə,
Bir qonaq evinin dərinliyinə
Sərilib doyunca yuxlayasıyam.

1978

BU KƏDƏR

Ürəyimdə daşa dönər bu kədər
Sıxar məni, pəncəsində əzər, hey.
Fikirlərim didim-didim didilər,
Haray çəkər, elə məni gəzər, hey.

Tufan qopar -
dolu düşər bəxtimə.
Aman, birdən arzularım tapdanar.
Bu xəyanət - taleyimə saplanan
Bıçaq olar -
ümidimi kəsər, hey.

Uğursuzluq, alar birdən üstümü,
Aman Allah, sən cilovla hirsimi.
Tanımaram düşmənim, dostumu -
Küsər məndən sevgilim də, küsər, hey.

1979

QONŞULUQ

İnadın bir qara pula da dəyməz,
İnamın bir qırıq külə də dəyməz.
Bir çıraq ümidin yaxın qohumu,
Bir qalaq gümanın yad qonşusuyuq.
Heç sənin insafın, qanın yoxdumu?
Biz ev qonşusuyuq, gor qonşusuyuq.
Bircə pişiyi var iki mətbəxin -
Eh, o pişiyin də kor qonşusuyuq.
Daha dedi-qodu, küsü nə lazım?
Sən aldin -
sən çaldın,
mən tapammadım.
Küsənmək, üzənmək, düzü, nə lazım?
Biz yurd qonşusuyuq, gor qonşusuyuq -
Bir pilləkən çıxır mənzilimizə,
Bircə pişiyi var iki mətbəxin.
Bu bir pilləkənin,
bircə dəhlizin,
Bu bircə pişiyin nur qonşusuyuq.
Səninçin mən - bircə,
mənimçin sən - tək,
Biz gərək, biz gərək, eh... biz gərək...
Bir çıraq ümidin yaxın qohumu,
Heç sənin insafın, qanın yoxdumu?

1978

SÜKUTDAN GİLEY

Açılı vərəqlər üzü ağ durub,
Dişini ağardıb gülür deyəsən.
Qarşında bir qələm sappasağ durub -
Güçümü, qüvvəmi bilir deyəsən.

Deyəsən bilir ki zəif düşmüşəm,
İdrakım ömrümü azaldan deyil.
Bir zirvə vüqarı əyib düşmüşəm,
Yüz dəstək vurula -
düzəldən deyil.

Çökmüşəm bir soyuq,
bir boş ürəyə,
Orda qayğılarım dəfn olunubdur.
Bu "namərd" ürəyə,
bu qış ürəyə
Arxa çevirmək də səhvim olubdur.

Bu qədər sarsıntı keçirməmiş heç,
Bu qədər yuxuya dalmamışdı o.
Sükutu ömrünə köçürməmiş heç,
Bu qədər minnətdə qalmamışdı o.

...Gərək sükutundan qoparam onu,
Beş gün rahatlığı gözündən gələ.
Bir cəncəl ciğırla aparam onu, -
Tikanı,
çinqılı dizindən gələ.

Hələ ki, vərəqlər üzü ağ durub,
Dişini ağardıb gülür deyəsən.
Qarşında bir qələm sappasağ durub -
Güçümü, qüvvəmi bilir, deyəsən.

1979

ANALAR, OĞULLAR

Yaşayar dünyanın fəsillərini,
Ömrün baharını duyar səninlə.
Bütün anaların oğullarını
Xəyalən yanaşı qoyar səninlə.

Salsa ərköyünlük gözündən səni,
Düşsən həvəsinin atlı çağından -
Bir ana fərəhi, ana sevinci
Yıxılar ömrünün təmtərağından.

Geciksən evinə, rahatlığına,
Fikir kitabını gec bükər ana.
O gün nahara da gecikər ana,
Rahat yuxuya da gecikər ana.

Bir az qayğısından, bir az südündən
gileylənər o.
Bir az ayırsından, bir az özündən,
gileylənər o.
Yenə də özündən pis ana görməz,
Yenə öz oğlundan yaxşı bir oğul.

Yaşayar dünyanın fəsillərini,
Ömrün baharını duyar səninlə,
Bütün anaların oğullarını
Xəyalən yanaşı qoyar səninlə.

1972

TORPAQ, SƏMA, OD, SU

Səndən yarandığımı bilə-bilə
Sənə yaraya bilmədim -
Bağışla məni, torpaq.
Maviliyindən ikicə gilə saxlamışam
gözlərimin bəbəyində.
Bağışla məni, səma.
Qəlbimdə olduğun halda,
səni hədər yerə
özgədə axtarmışam -
bağışla məni, od.
Şirinliyi, sərinliyi ilə
laylalani
boy atdığım bulaqları
gözlərimin göynəmində,
ürəyimin kövrəkliyində qorumuşam.
Sözümə, şerimə qata bilmirəm, səni -
bağışla məni, su.
Ömür-gün gedir -
Yaşılını itirmək qorxum var -
bağışla məni, bahar.

1977

AY ALLAH

Hər dəfədə bir yeni dözümdən dirilirəm,
İçərimdən çölümə - gözümdən dirilirəm.
Əlimdən, ayağımdan, dizimdən dirilirəm,
Əcəlimlə rinqdəyəm; ya o, ya mən, ay Allah.

Əlbəyaxa güzəran mənə aman vermədi,
Gah özün əsirgədin, gah da zaman vermədi.
Beş milyardın içində bircə yanın vermedi,
Bu halın dirisinə nə deyəsən, ay Allah?!

Ümid hara boylansın, inam kimə əl açsın?
Hansi vəsait ilə dərd həkimə əl açsın?
Din qardaşından qaçıb özgə dinə əl açsın?
Şeytanamı tapınsın? Bəs haqq, bəs sən, ay Allah?

Hara üz tutursansa,
ordan qəza boyanır,
Gözdən işvə-naz deyil, indi əzab boyanır.
Əzrayıl da iş tapıb, elə bizə boyanır,
Kimin hesabındadı ölüb-itən, ay Allah?!

Keçən keçmişdə qaldı;
kim itirdi, kim tapdı,
Biri guya məhəbbət,
biri nifrət, kin tapdı.
Qurulan sarayların böyründə bir tin tapdı,
Diləncidi;
külfəti - çətən-çətən, ay Allah.

Dünya düzəlib deyən, hər kəs öz yerindədi,
Daha iş-işdən keçib, iş də söz yerindədi.
İnsanlığın qiyməti çürük qoz yerindədi,
Özün bilən yaxşıdı, nə deyim mən, ay Allah?!

2002

BİR DAHA

Əllərin yorğunluğunu
Çəksin üzünə bir daha.
Bir daha boylan sabaha,
Belə üzümlə bir daha.

Uyub bir sözə, bilməzsən,
Gələrsən bize, bilməzsən.
Yox, yox, sən dözə bilməzsən,
Mən dözən zülmə bir daha.

"Dost" deyib adını açsam,
Sırrini qatını açsam,
Gəlib o qapını açsam,
Baxma üzümə bir daha.

2002

***

Əvvəlim məndən ayrılib,
Sonuma doğru gedirəm.
Ömürdən, candan ayrılib,
Ölümə doğru gedirəm.

Yaşdan-yaşa çıraq mənəm,
Duyğu mənəm, maraq mənəm.
Sözə çapan varaq mənəm,
Dilimə doğru gedirəm.

Əl soyuyur, ürək dönür,
Duyğular da söz-söz sönür,
Hara dönürəmsə, dönüm,
Qələmə doğru gedirəm.

2002

ƏLİMİZ

Evimizə yiğışmırıq bəs niyə?
Bu çöllərdə çevrilmişik əskiyə.
Başımızın üstdə durub əsnəyən
Bir qismətin ətəyidir əlimiz.

Üzür bizi kədər elə, dərd elə,
Ha çəkirik, nəhs gətirir kart elə.
Bəxtimizi döyüb-döyüb pərt elər,
Ömrümüzün kötəyidir əlimiz.

Qismət deyib ağlamaram bu gündən,
Sabahımı haqlamaram bu gündən.
Qapımı da bağlamaram bu gündən,
Qorxumuzun köpəyidir əlimiz.

Xeyir-şər də gələmməyir tən daha,
Gəzməliyik dost-tanışdan gen daha.
Ağ günlərə inanmırıram mən daha,
Qara günün çəpiyidir əlimiz.

Hər günümüz, hər anımız nəhsdimi?
Nə yiğiriq, dağıdırılar tərs kimi.
Dayanıbdır yolumuzda qəsd kimi,
Taleyin də təpiyidir əlimiz.

Bu torpağın bir kəsindən nə qaldı?
Tükəzindən, Bikəsindən nə qaldı?
Yavan, yağı... tikəsindən nə qaldı?
Nə ətidir, nə piyidir əlimiz.

Bir tələdən bir kələyə sap gedir,
Afsaytından neçə qəfil top gedir.
Milyonları, milyadları hop gedir,
Di gəl, qara qəpiyidir əlimiz.

Boru-boru axır şəhdi-şirəsi,
Kimə nə borc? Bizə düşür cirəsi.
Şişib-daşır məzənnəsi, kirəsi,
Sərvətinin itiyidir əlimiz.

Hey qucuruq, bağrimiza sığmayır,
Bu dərd-bəla ağrimiza sığmayır.
Gördüyümüz ağılimiza sığmayır,
Üzümüzün örtüyüdür əlimiz.

1999

BƏS KİMİK

Kim itirib, kim tapacaq bəs bizi?
Burda toydu, orda pusur yas bizi.
Haraylayır qeybdən bir səs bizi -
Ağlımızla, qəlbimizlə biz kimik?

Hey çalırıq, hey çapırıq, doymuruq.
Nəfsimizdən qıl kənara qoymuruq.
Fərqi nədir, döyülürük, döymürük,
Dost deyilik, yad deyilik, bəs kimik?

İndi hamı almada, ya satmada,
Bəhsəbəhsdi fişdırıqda, çırtmada.
Ağa qula, qul ağaya çatmada -
Nə yaraşır bir-birinə dəst kimi?!

Paylayan yox o şöhrəti, o adı,
Onun-bunun bəs üstünə kim atır?
Gündən-günə həsəd artır, kin artır,
Əlimizdən heç nə gəlmir tərs kimi.

Durub kimin insafını söyək bəs?
İndi kimin kölgəsini döyək bəs?
Gedib kimin süfrəsindən yeyək bəs?
Düşək kimin qismətinə qəsd kimi?

Al əlimiz, ver əlimiz baş-başa,
Dadanmışlıq müftə gələn daşbaşa.
Sinəmizdə hər gün bir az daşlaşan
Qəlbimizdə toy kimindi, yas kimin.

Bu dünya da zövqü birdi, rəngi bir
Ağrıları, əzabları səngimir.
Hər arzuda vurub əzir əngimi,
Biləmmirəm dərd kimindi, həzz kimin.

2000

DARIXIRAM

Darixıram,
Darıxanda əlim məndən qaçırm, gülüm.
Darixıram,
Darıxanda qələm məndən qaçırm, gülüm.
Əlim qaçırm,
Qələm qaçırm,
Dalısınca dünya qaçırm,
Aləm qaçırm.
Məni qoyub, qaçırm hamı,
Məni döyüb qaçırm hamı.
Mənsizliyə yuvarlanan
Bir daş olub
Ovqatıma tıxanıram.
Çırpinıram,
Çırpılıram,
Çıxammıram bu ovqatdan.
Darixıram,
Darım-darım dartılıram,
Görmədiyim,
Bilmədiyim bir aləmə atılıram.

1988

QARĞIŞ

Mərhəmətə tutulasan,
Sevgiyə düçər olasan.
Gözün açılmasın məhəbbət dumanından
Belə zəmanədə.
Dərdin dabanından,
Sevincin dizindən,
Büsbüütün Günəşə bürünəsən
Belə zəmanədə.
İçin çiçəkləsin,
Üzün gülsün,
Gözlərin sevinc yağışlasın
Belə zəmanədə.
Bir köməksiz əldən,
Bir heysiz qoldan
Yapışasan,
Bir bükülmüş qamətə
Dayaq olasan belə zəmanədə.
Daha sənə nə deyim, -
Ömrünün, gününün nəşəsi
Bir budaq yasəmən çiçəyinə
bəzək olsun, AMİN.

1997

ÖTƏN ƏSRİN NƏVƏSİ

*Gündüzümün ciyinindən
Axşamım erkən düşər
Körpəsiz bir otaqda.*

1971

Otaq körpəsiz idi,
Mən isə uşaq idim.
Körpə özümdüm onda.
Vaxtdan üzüldüm onda.
Üzü gəncliyə yolum -
Dörd yana, -
Bölüm-bölüm.
Elə yixilib oldum
Yolların ayricında.
Ümidsizlik,
İmkansızlıq ucundan.
Gəncliyi ölü gətirdim,
Gətirdim qolum üstdə.
Bir ağbirçək durmuşdu
Dörd yolayıcındakı
Yolum üstdə.
Bağışla, dedim, ana,
"Məni" ölü gətirmişəm,
Dörd yoldan
Təkcə bir yolu gətirmişəm,
Bağışla.

Qovuşdur özünə bu ölü cavani,
Onun daha cavanlığı
Nə tabı, nə tavani.
Bu cavan -
Ötən əsrin nəvəsi,
Gələn əsrin nənəsi.
Qovuşdur özünə,
Gəncliyində
Əzizləmədiyi nərmənazikliyini
Ahillığında arasın.

2000

***

Nə səbrimdə dözüm qalıb,
Nə abrimda üzüm qalıb,
Bir sərgərdan izim qalıb,
Sağ ilə sol arasında.

Sevinci var, dərdi də var,
Bu səhnədə hər səda var.
Bir qalxmayan pərdə də var
Zülmətlə nur arasında.

Biz qovuruq, omür qaçıır,
Bu sövdədə - toxu, acı.
Fələk özü bazar açıb
Əcəllə gor arasında.

2000

***

Dəyişdik nəyimiz var
Bu dəyməzə, dəyərə.
Allah, hardan cəlirik
Biz göyərə-göyərə?!

Bu təkrarsız dünyani
Təkrarlayır ömrümüz.
Həyat - ölüm arası
Təkərləyir ömrümüz.

Cızmaqaralar yağır,
Fikrimizin göyündən.
Üzümüz cirmaq yeri,
Kim döyən, kim döyülnən.

2000

BİRCƏ GEDIŞ ETDİN

Təzə həvəsində düşmədin bərkə,
Hardasa bir ömrü gizilti sardı.
Sevincin
aldığın maşınla birgə
Yol aldı -
düşündün bəs qanad aldı.

Hansı yazığınsa qədəmlərini
Sürüyüb yoluna çekdi fəlakət.
O gün sən sürətin rəqəmlərini
Qalxdın sevgilinin pillələri tək.

Biçdin sürətləri, işıqforları -
Açıldın bir yolda gülə yeri tək.
Sən uçdu -
uçduqça istahan artdı...
Xəbərin oldumu,
oldumu, barı -
Kim isə başından, oynaqlarından
Sökülüb töküldü təkərin altda
Təzə maşınının hissələri tək!

Bircə əl oynadın xam əllərinlə,
Bircə gedis etdin kür yerişinlə.
İki həyat söndü
təkərlərində -
İki şivən saldın
bir gedisirlə.

İki pöhrənin də mehvəri sindi;
Töhmət - dağ hökmündə -
qondu ciyninə.
Birinin ömürlük vüqarı sindi,
Düşdü oğlunun da boynu ciyninə.

O gün
sevincinin şidirḡı vaxtı
Dırmaşdırın tərsliyin düz divarına.
Döndü bir gözəlin xoşbəxtlik taxtı,
Yıxıldın özün də arzularından.

1974

SƏRXOS

Qaranlığı ayağına dolaya-dolaya,
 özü
 öz səsinin qulağına
     ulaya-ulaya,
 işıqdan kölgəyə
 kölgədən işığa
     sürüşə-sürüşə,
 əlilə,
 ayağıyla söyüşə-söyüşə,
 yolun ən düzünü tutub,
 hər addımda
 bir mərtəbə enə-enə,
 əlindəki siqaretə,
 gözündəki yuxuya
     dirənə-dirənə
 sərxos evinə gedir.
 Pencəyi divarların rənginə,
 ayaqqabıları
 ömür yolunun çirkabına,
 papağı
 zibil qabına öyrəncəli.
 Gözü kölgəli,
 cibi kölgəli -
     sərxos evinə gedir...

Di gəl,
 dirəyə yapışmış əli
     qopmur ki,
     qopmur.

1985

KİM YATMIŞ, KİM OYAQ

Cırtdan bir şən uşaqdı,
Gözdən-izdən uzaqdı.
Belindəki qurşaqdı,
Əlindəki çomaqdı.
Ayağında çarığı,
Gözü üstdə sarığı.
Vardı gecə pusmağı,
Nənəsindən küsməyi.
Şehirliydi çırağı
Bu kələkbaz uşağın.
Düşməni divlər idi,
Bir də boş ciblər idi.

Cırtdan o vaxt uşaqdı.
İndi divdən böyükdü,
Ləti divlərə yükdü.
Vacib deyil ağıl da,
Mərddi, dərddi, - oğuldu.
Sarıq da qoymur daha,
Çariq da geymir daha.
Cangüdəni, villası,
Pistoleti, gülləsi,
Mersedesi, ofisi,
Nataşaya töhfəsi,
Marusyadan körpəsi.
Dəbdəbəli sarayı,
Mali, mülkü, çörəyi,

Bağçasında hovuzu,
Ceyranları, touzu,
Süfrəsində yemək bol,
Ceyran əti, qırqovul.
Qayğanaq yemir daha,
Cırtdan - div kimi daha.
Vardır alım aşpazı,
Əməlbəzə, işbəzə.
Şəxsi, məxfi, ya açıq
Yazarları var onun,
Dünyanın yüz yerində
Bazarları var onun.
Avtoları var daha,
Vağzalları var daha,
Havalanı var daha.
Elbrusu var daha,
Savalanı var daha.
Bankları, yarmarkası,
Univermağı var onun,
Gəlirin hər növündə
Bir barmağı var onun...
Cırtdan elə əzəldən
Əməlbazdı, cəncəldi.
Ay dadibidad, gör e...
DİVLƏRƏ kələk gəldi.

1996-1998

ADƏT ÖNÜNDƏ

Nə tikanlı məftil, nə silah idi,
Bir qadın əlindən düşdü ortaya.
Hərə öz kinində bir Allah idi,
O gün təslim oldu örpek orduya.

O gün təslim oldu adətə vaxt da,
O gün dədə-baba gərəyim oldu.
Bir ağbirçək örpek çətin ayaqda
Babama söykənən kürəyim oldu.

Sıxıldı yay kimi kinlər, qəzəblər,
Hiddətlər
bir addım atıb dayandı.
Nifrət hüdudunu aşan əsəblər
Örpək sərhəddinə çatıb
dayandı.

... Cilov gəmirirdi hər kəsdə bir "mən",
Qılınc tək sıyrılıb durmuşdu anlar.
Hərə öz içindən kükrəyən vulkan, -
Boğuldu damardan çıxası qanda.

Qəzəbdən ağlımı çasdı dünyanın?!
Gözlərdən işiqmə,
yaşmı çəkildi?!
Bir adı örpeyi adlayıb yəni
Qəzəb didişdirmək
belə çətindi?!

Minnət ayağında - ana örپəyi,
Çətini o anı tapdamaq idi.
Örpəkdə - namusu, duzu, çörəyi,
Örpəkdə
ananı tapdamaq idi.

1988

ƏLLƏRİN

Əllərinə ürəyimdən yol açılıb;
 Günəş şüası tək,
 səhər nəsimi tək süzülüb
 axmaq istəyim var
 əllərinə.

Əllərində
 ulduzlara qaldır məni -
 Sənə dünyanın arzuları
 fövqündən
 baxmaq istəyim var.
 Yata bilsəm,
 yuxum gəlsə,
 yuxuma əllərinlə sığal çək.
 Onda ovcunda düymələnən
 nar çıçəyinə dönəsiyəm.

Onda
 ürək kimi
 sinəndə döyüñəsiyəm.
 İçəcəyim
 bir and varsa,
 görəcəyim bir yuxu varsa,
 köçəcəyim dünya varsa -
 əllərindir,
 qabar-qabar
 sərtlik cücərən əllərin.

Bu dünyanın hərarətindən,
bu dünyanın zinətindən
mənə qalan

əllərindir;

İsti-isti közərən əllərin.

Göz-göz olub qəlbimin istəyi,
qalıb yuxulu əllərinə

boylana-boylana.

Gözlərim bir nəğmə

bəsləyir -

"Yuxudan oyana-oyana!.."

Şirin yuxu incidir

əllərini,

Ovcunda gizlənən

barmaqlarım kimi

əridir əllərini

şirin yuxu.

İndicə mənim də

mürgülərim töküləcək

barmaqlarima,

oradan da

sənin ovuclarına sızacaq.

Ovucların

yuxulu-yuxulu sığallayacaq

mürgülərimi.

Şirin yuxu

məni də incidəcək,

məni də əridəcək...

Nə vaxtdır
köçəcəyim bir zaman var,
nə vaxtdır
köçəcəyim bir məkan var -
əllərini yuxudan oyatsana.

YAXŞILIQ

Dünyanı sevmək üçün,
Həyati sevmək üçün,
Sevgini sevmək üçün
Xalıq bilən yaxşılığa üz tutaq.

Kökün ağaca,
Ağacın budağı,
Budağın yarpağı yaxşılığı var, -
Yarpağı yaxşılığa üz tutaq.

Bizi oğul ümidiñə,
Bizi vətən ümidiñə,
Bizi Allah ümidiñə bağlayanlar eşqinə,
Ümidə yaxşılığa üz tutaq.

Üz tutaq Xalıqə,
Üz tutaq yarpağı,
Üz tutaq ümidə.
Xalıq bir yarpaq ümidlə
yaşıllatsın
içimizi, çölümüzü.
Çölümüzdən gələn yaxşılıqlar
içimizdən keçirse,
Onu torpağa əkməyə
biz aparacağıq
yaxşı-yaxşı
ölümlərimizlə.
Yaxşılardan gələn
yaxşılıqlar

Dünyanın böyüklüyü
yaxşılığıdır, -
Böyüklüyü üz tutaq,
Yaxşı-yaxşı ömürlərə bağlanacaq
əməllərə üz tutaq...

1993

FACİƏ

Sevgidən ayılmışdı.
Qəttəzə söz kimi
səslənməyə fürsət axtarırı.
Kimin dilinə düşsəydi,
vay halına!

Hallandırı-hallandırı
çözələyəcəkdi
ötən ayları, günləri.
Çözələnə-çözələnə
qəttəzə sözlərin açdığı
cığırlarda
nə özünü taniyacaqdı,
nə sevgisini.

Sarı sim kimi gərilmışdı
bir vaxt sevgiyə tutulan hissləri.
Bir söz tətiyinə bənddi, -
əzabından boyhana gözləri.
Allah ətəyi bilmışdı sevgini,
yapışmışdı dördəlli.

Sevdiyi -
Allahın insanı idi,
insanların "Allahı".

Yalan danışmağı sevməzdı;
eləcə, gözünün içində baxa-baxa
cinayətini üzünə oxuyurmuş kimi
"Sevirəm səni" - dedi
insanların "Allahına".

Deyəsən karıxdı bir az
eşitdiyi sözdən
insanların "Allahı".
Bir ona baxdı,
bir də
ayağındakı cırıq başmağa.
Elə bil "sevirəm" sözünü
başmaq demişdi.
Başmağa acıdı, ona yox.
"Dəyiş", dedi "onları",
"daha lap tökülüb, gedib".
Və çıxıb getdi.
Başmaq tökülüb getsə də,
insanların
"Allahının" ardınca
getmədi.
Öz yolu vardı
başmağın.

1988

ƏBƏDİYYƏT

Daha boyum artmaz,
çəkim çoxalmaz,
Əllərim kiçilər
ümidim kimi.
Ömrüm
arzularım təki
çoxalmaz.
Gözlərim kiçilər,
qəlbim kiçilər,
hövsələm kiçilər,
sixilar daha -
sixılıb-sixılıb
bu qalan ömrə,
bu xirdaca boyā
yığılar daha.
Gündə bir azcana,
gündə bir zərrə
əriyib itərəm -
şerə çıxaram,
elmə çıxaram,
fikrə çıxaram.
Əriyə-əriyə
gündə bir zərrə
çevrilərəm
fikrə,
şerə,
elmə...

1982

DÖRDÜNCÜ BACI

O gün məqsədimdə üç yer tutaram,
 Üç yerin gözləri yol çəkər o gün.
 Üç yerə bölünüb, üç yol uçaram -
 Dönərəm üç əziz yolçuya o gün.

O gün üç bacıya üç müjdə yetər;
 Dördüncü bacısa yubanar "qəsdən".
 Üç yoluñ üstündə üç bacı bitər -
 Əli göz üstündə, qulağı səsdə.

Üç yerə gecikər dördüncü bacı,
 Üç arzu bir himə toplanar o gün.
 Üç yol çözələnər kələfin ucu,
 Üçü bir-birindən xoflanar o gün.

Dördüncü bacını tərəddüd alar -
 Qalar üç tarazlıq məngənəsində.
 Bilməz ki, yolunu yönəldə hara -
 Görünməz gözünə ləngiməsi də.

O gün məqsədimdə üç yer tutaram,
 Üç yerin gözləri yol çəkər o gün.
 Üç yerə bölünüb, üç yol uçaram -
 Dönərəm üç əziz yolçuya o gün.

1974

VAXT, TORPAQ, OD VƏ MƏN

Mənim vaxtim yanınca,
uzanıb gedən yoldur.
Vaxtı sənsiz bölmərəm,
səndən əsirgəmərəm.
Vaxt sağımda-solumda
"sən"ə döndü "sən" oldu,
Vaxt gözümde "sən" oldu, -
gözüm öpdü bəşəri.

Ovucladım torpağı,
torpaqdan qan süzüldü.
Damla-damla laləyə
baxdım, gözüm qamaşdı.
Bu torpağın üstündə
sarı sünbül qızıldı,
Bu torpağın altında
atam-anam yanaşı.

Çəpər çəkdirim hissimin
aşıb-daşan anına,
Çəpərlədim sözümüz,
çəpərlədim izimi.
Zaman özü hiss olub,
qondu mənim alnıma,
İndi izlərim özü
çəpərlərə düzülüb.

1984

MƏNİM YAZMAQ İSTƏYİM

Mənim yazmaq istəyimi
poza-poza gedən günlər.
Ünvanıma boş xanələr
düzə-düzə gedən günlər.

Nə düşübsüz dabanıma?!
Sevinirsiz qubarıma.
Şərəfimi, vüqarımı
əzə-əzə gedən günlər.

Sığallayın əsəbimi,
Həsrətimi, həsədimi.
Arxasınca qəzəbimi
sezə-sezə gedən günlər.

Sazaq olub çalansınız,
Ürəyimdə talansınız.
Əzabımda qalansınız,
məzə-məzə gedən günlər.

1980

UÇUŞLAR

"İşıqlı yuxular" silsiləsindən

Yatırdım göy üzünüñ
sakit çıraqbanında, -
Ucalıq ünvanımda.
Yönəlmışdı uçuşum
ışıqlı yuxulara,
ışıqlı göy üzünə.
Bu yuxunun ayına,
ulduzuna uçurdum,
Ürəyimin ən böyük
arzusuna uçurdum.
Uçurdum ki, dünyani
qanadıma alıb mən
Köçürüm xəyalımın
müqəddəslik bürcünə.
Ömrümün sahilində
köçəcəyim torpağı,
görəcəyim çıraqı
götürmüşdüm ovcuma.
Dünyanın axırına
düşəcək şəfəqlərə,
Yenidən bu torpağa
dönəcək səfərlərə,
Tərtəzə ömürlərə,
tərtəmiz ürəklərə,
könüllərə uçurdum.

Ümidlərə uçurdum,
sevinclərə uçurdum...
Ən müqəddəs sandığım
bürc məni ovlamışdı.
(Deyəsən tovlamışdı).
Əlcətmaqlıq ardınca
bütün ömür-bələli,
bütün ömür-qadalı...
Vaxt məni haqlamışdı,
Göz altda saxlamışdı.
Ovcumdakı torpağa,
Ovcumdakı çırağı
baxdim -
Yaxındır daha.
Məni tora salan bürc,
Bir ömürlük yalan-bürc!
Sən - mənim uzaq arzum,
Mən - sənin uzaq qızın,
Qal öz ucalığında!
Anam Yerə uçuram.
Üfüqündə dosdoğma
Günəşin doğacağı
Bir səhərə uçuram.

1984

QALDIM ÖZÜM-ÖZÜMLƏ

Hara gedirsen, get,
Özündən qaça bilməzsən.
Özün dərd olsan, dərddən
qaça bilməzsən,
Mərd olsan, mərddən.
Namərd olsan,
özünə ol,
ölümünə ol.
Taleyinin güzgüsündə
əski göylərin
qəttəzə tozu,
özünü gözə soxma,
dərdin qızı.
Səni çoxdan tanır
dörd tərəfin.
Dörd tərəfində "güzgü" gəzdirən
xeyirxah mələklərin.
Özünü bəyənmədiyini
yaxşı bildiyindən
dörd tərəfdən sənə
bəyənmədiyin özünü göstərirlər.
Belə-belə
ağlına,
istedadına şübhə yaranır səndə,
dərdin qızı.
Belə-belə,
şübhələrə əyilirsən.

Şübhələrə paylanır
ürəyin, beynin.
Xeyirxahların dörd tərəfində
hazır, -
Sənə nə düşüb, dərdin qızı,
Özgələrdən sədəqə təbəssüm
umasan?..

1988

ÖZÜ BİLƏR

Su gələn arxlar quruyub,
Göylər də udub yaşını.
Hami üz tutub buraya,
Hami buraya daşınır.

Deyən yoxdu, a bəxtəvər,
Bir quruca şəhərdi bu.
Bəlkə qızıldan taxtı var,
Bəlkə dürrdü, kövhərdi bu.

Taxtı var - qol açan deyil,
Dürrü çoxdan yağmalanıb.
Halala yol açan deyil,
Haramı da damğalanıb.

Damğalı at kimi durub
Sərvətinə göz dikən də.
"Aydan arı, sudan duru"
O ağa da, o nökər də.

Bizə nə var, - biz halalıq,
Mini bilmir, yüzü bilər.
Haqq uydurub biz yalani,
Kimin üçün - özü bilər.

1997

XƏTRİNİZ XOS OLSUN

Xətriniz xoş olsun,
a yağlı sözə,
müti gözə,
əyilmiş başa,
qəlbində daşa,
dilində qıfla,
dişində qızıla
öyrəncəlilər!

Xətrinz xoş olsun,
cibiniz dolu.
Kabinetiniz - xalçalı,
telefonlu,
kreslolu.

Qapınız katibəli,
qadınınız zabitəli.
Həyətiniz maşınlı,
Yan-yörəniz
qohumlu-qoşunlu.

Allah sizi saxlaşın
həsədlidən,
həsrətlidən,
qadalıdan,
xatalıdan.

Rahatça işləyin
özünüzün.

Cibinizin yolunu bilənlərə
yol verin,

keyfinizin yolunu bilənlərə
yer verin.

Dəyib dolaşanınız
dalaşanınız
olmasın!

Amma...

Birdən
bir yuxarıdan zəngə,
hökmü ötkəm dayıya
imkanı olmayanın biri
növbəsini də götürüb
yanınıza gələr.

Mənzil istəyər sizdən.

Deyər -
bəsdir daha,
haqqım var -
mənim də rahat şəraitim olsun.

Əsəbiləşib
dözümündən
qırılıb-tökülə bilər
iradəsi.

Açıq hönkürə bilər,
qəzəb hönkürə bilər
iradəsi.

Nə bilmək olar?
Yurdsuzluq pis şeydir...
Xətriniz xoş olsun,
cibiniz dolu,
ay öyrəncəlilər.

Get-gələ salın onu,
uzadın,
uzadın,
uzadın onun evinə gedən
yolunu -
yollar ayağına dolaşıb qalsın,
illər ayağına dolaşıb qalsın.

1977

İŞ GÜNÜ - VAXT BOŞLUĞU

Harda düşdü ömrü onun vaxt itkisine?
Harda keçdi caynağına "vaxtım yoxdu"nun?
O günlərdən durub onun bax itkisine -
Bu günlərin görən ona dəxli yoxdumu?
... Gün doğandan gün batana boş idi içi,
Bu boşluğu doldurmağa isti çatmadı,
Bu boşluğu doldurmağa hissi çatmadı.
Bütün günü dolu-dolu yolları biçdi,
Bütün günü dolu-dolu bağları keçdi,
Arzuları çatmadı ki, dola bu boşluq.

... Bu gününü gözləyənlər sıxdı əlini,
Bu gününü izləyənlər sıxdı qəlbini.
Sıxdı-sıxdı boşluğunu vaxt izləyənlər,
Bu boşluqdan bircə zərrə vaxt tapmadılar.
Vaxt içində itib-batan arzularını
Özü qovub itirmişdi -
axtarmadılar.

Bu sıxmada təmizləndi vaxt boşluğunundan,
Təzə-təzə gümanları aşkara çıxdı.
Silkələndi bu boşluğun sərxoşluğundan,
Gizli-gizli imkanları aşkara çıxdı.

Elə bil ki, birdən-birə çoxaldı işi,
Elə bil ki, birdən-birə çoxaldı vaxtı.
İndi gedib lap haracan çıxayıdı işi -
Hər kəsi öz yerindəcə o tapacaqdı.

Öz vaxtında yiğacaqdı itkilərini,
Ümidləri ünvanına yönəltmişdilər.
Elə bil ki, iş gününün qütblərini
Çəkib-çəkib Vətən boyu genəltmişdilər.

1983

SƏNİN DƏ

Tikələr bir parlaq stola səni,
Ötəsən özünü təzə maşında,
Tutalar bir tərif üsula səni,
Mənəməlik xumarı basa başından.

Yağlı töhfələri, yağlı dilləri
Ruhun damla-damla çəkə canına.
Gözündən,
sözündən bağlı illəri
İtirmək qorxusu çökə canına.

Gör necə düşürsən toruna özün,
Gör necə köklənir sazin sənin də.
Beləcə sağılar, bağlanar gözün,
Beləcə yumular ağızin sənin də.

1974

DÖRDLÜKLƏR

Ürəyimdə kimsə yox,
Dərdləşəm, əhvallaşam.
Tənha qalmış ocağam,
Daha çətin alışam.

***

Yox özümə inamım,
Etibarım tükənmiş.
Əllərim öz-özünə
Həm çiçək, həm tikənmiş.

***

Nə qədər korun-korun
Tüstülənib sönəcəm?
Məndən başlayan bu qış
Uzanacaq kiməcən?

***

Əcəb gün-güzərandı,
Nə gedən, nə gələn var.
Özündən özünəcən
Yıxılan, dikələn var.

***

Gözünün yaşı quru,
Qupqurudur qəlbə də.
Tökülüb meyvələri
Elə bircə səlbədə.

***

Yarəb, yarəb, yoruldum,
Üzüldüm əzabından.
Yoxladın, gördün daha
Heç nə yoxdur qabımda.

***

Təkçə özüməm, özüm,
Özümdən qeyrim də yox.
Özgələr kimi elə
Özümə xeyrim də yox.

***

Hara sürünb gedim
Bu sozalmış cəsədlə?
İlahi, öldür qurtar,
Qoyma məni həsəddə.

1997

DAHA DANIŞMIRAM

Daha danışmırıam özüm-özümlə,
Qəlbimdə bir "mən"i susdurmuşam mən.
Əzabdan, nəşədən, qəmdən, dözümdən
Qurdüğüm xeyməni uçurmuşam mən.

Kəsilib qəlbimin gözümə yolu,
Daha göz yaşım da qəlbimə axmir.
Gileydən-güzardan qulaqım dolub,
Qəlbim gözümdən yox, əlimdən baxır.

Əllərim danışır, əllərim susur,
Əllərim dünyama qaldırır məni.
Verin çörəyi də, əllərim yesin,
Əllərim qiyama qaldırır məni.

Daha danışmırıam özüm-özümlə,
Ünvan itirmişəm qəlbimdə, Allah.
Mən adda, mən dərddə, bir mən dözümdə
İnsan itirmişəm qəlbimdə, Allah.

1991

***

Kimin arzusu qaldı
Gözündə axşam-axşam.
Düşdüm qərib bir izə
Özüm də axşam-axşam.

Niyə dolub-dاشmadım?
Sağı-solu çashmadım.
Əyri yolu başladım
Düzünə axşam-axşam.

Döydüm dərd qapısını,
Ömrün hər qapısını.
Açıdı şər qapısını
Üzümə axşam-axşam.

1999

GÖYNƏSİN

Görüm anası ölmüşün
Dişində sözü göynəsin.
Elə qaçın özündən ki,
Yıxılsın, dizi göynəsin.

Nə varından kalan olsun,
Nə əlinə gələn olsun.
Yıxılanlar yalan olsun,
Yıxılıb özü göynəsin.

Qaçdığı andan yıxılsın,
Yıxılır, öndə yıxılsın.
Lap elə gündə yıxılsın,
Görənin gözü göynəsin.

2001

***

Mənə kimin gözü dəydi,
Kimin gözü əydi məni?
Bəlkə günah özümdəydi,
Oturub-durub öydü məni.

Deyən məni arı sancdı,
Mən sancan sancaqdı, saçdı.
Gözümdən bir dünya qaçıdı,
Qaçan-qaçan döyüdü məni.

Yeridim kağız boyunca,
Deyindim ağız doyunca.
Qələmi yalqız qoyunca
Söz qabarıb söyüdü məni.

2001

***

Dünyanın dəli çağıcıdı,
Elə gülməli çağıcıdı.
Təlxək özünü dağıdır,
Mənimse gülməyim gəlmir.

Biri gəlir, vurur, yıxır,
Biri gəlir, qurur, yıxır.
Məni elə qürur yıxır,
Yıxılıb ölməyim gəlmir.

Var tüketir, pul tüketir,
Başın batsın, yol tikəni.
Yetən deyir, böl tikəni,
Mənimse bölməyim gəlmir.

2001

***

İllərin astanası
Qapımda didim-didim.
İllərmi məni yedi,
Mənmi illəri yedim?

İl çoxaldı, yaşı artdı,
Fəsil fəsili ötdü.
İllər qapımı örtdü,
Bəs indi hara gedim?

Durdum, sümütüm dindi,
Hara gedim mən indi?
Daha ölmək çətindi,
Yaşamaq ondan çətin.

2002

ELƏ ÖZ ADIMA GÜVƏNİM...

Hələlik adına güvəndiyim kim.
Hələlik qoluna güvəndiyim kim.
Bir azca həqiqətpərəstliyim var.
Bir azca ədalətpərəstliyim var.

Çiynamə baş qoyub arzular yatır,
Yüklənir ömrümə payız da, yay da.
Mən bu kainatı, mən bu həyatı
Öyrəndim nə fayda,
duydum nə fayda?!

Mənim yalanlarım, həqiqətlərim,
Düzülər dünyanın sərgilərinə.
Hardasa, kiməsə dar gələr yerim,
Mən də qısıłaram özgə yerinə.

Ümidim darıxar üzə durmaqdan,
Sözlə çarpışmaqdan karıxar sözüm.
Köhnə palto kimi paslı qarmaqdan
Asılıb qalmaqdan bezmişəm düzü.

Bir az ürək verin,
bir az yol verin -
Çırılım üzünə hərisliklərin,
Çırılım üzünə qənimətlərin.
Bir az ürək verin,
bir az yol verin -
Yerimi-yurdumu,
özümü tapım.

Hardasa üzümə çırplıan qapı
Açsın qollarını məni görəndə.
Hardasa gözümü ağrıdan körpü
Açsın yollarını məni görəndə.
Elə öz adıma güvənim mən də,
Elə öz qüvvəmə güvənim mən də.

1979

AÇA BİLMƏDİYİM UĞUR QAPISI

Bəxtəvərlik yazılmayıb alnıma,
Bəxtəvərlik çəkilməyib hüsnümə.
Neyləmişəm, -
gübənmişəm adıma,
Neyləmişəm, -
gübənmişəm özümə.

AVTOBİOQRAFIYA

Mən doğuldum həsrətlərin çölündə,
Məni pay tək dilənənmi var idi?
Allah bilir niyə mənim cildimdə
Diriltmişdi neçə-neçə şahidi.

Diriltmişdi sitəmlərə şahidi,
Arzulara şəhid məni seçmişdi.
Gözümdəydi neçə kölə şahidim,
Dilimdəydi dəliqanlı keçmişim.

Ağırqədəm, axırqədəm ömürdü,
Sürüyürdü, sıriyirdi kölgəmi.
Dəyanətim ayaq üstdə ölürdü,
Uzanırdı kölgələrin örökəni.

Niyə məni sırimişdi dünyaya,
Bu ömürdə sinaq nəydi, bilmədim.
Ayaq tutub yerimişdi dünyaya
Mənlə birgə əziyyətim, zillətim.

Mən kiminə maneəydim yolüstü,
Kiminəsə pilləkəndim, dayaqdım.
Taleyimdə - arzuların ölüsü,
Qismətimdə ağrılarım oyaqdı.

Çəkingəndi, utancaqdı istəyim,
Şər önündə korun-korun ocaqdım.
Deyirdilər, sərtəm, tərsəm, hirsliyəm,
Deyirdilər, bəxtim yatıb haçaqdı.

Oyaq vaxtı nə zamansa vardımı?
Tanrı mənim baxt payımı unudub.
Ömür verib - qayçılıyib ardını,
Tale verib - taxt payını unudub.

Deyirdilər - susacağam haçansa,
Şerim - sözüm öz-özümü qarsacaq.
Öz ömründən küsəcəyəm haçansa,
Əcəl məni öz əlimlə asacaq.

Deyirdilər - tikanlıyam, üsyanam.
Yetimliyə qırılmağım yox mənim.
Nədənsə heç demirdilər - insanam,
Öz haqqımdan qırılmağım yox mənim.

Tükənmir də sınaqları tanrının,
Sınağına məni sürgün edibdir.
Qollarıma zəncir olub sarınan
Bir ömürlük zülmü yorğun edibdir.

Mən doğuldum həsrətlərin çölündə...

1994

MƏNİM KİMİ

Bəxtəvərlik yazılmayıb alnıma,
 Bəxtəvərlik çəkilməyib hüsnümə.
 Neyləmişəm,
 güvənmışəm adıma,
 Neyləmişəm,
 güvənmışəm özümə.

Mən ömürlük əldəciraq olmuşam,
 Haqq-ədalət aramışam ömürlük.
 Qəlbiciçək, qəlbiyarpaq olmuşam, -
 Sərtliyimlə yarımişam ömürlük.

Yar-yarağım -
 bir sətirlik sözümdür.
 Dözüm yeyib, səbr udub hiddətim.
 Aylar, illər əsəb üstə düzülüb,
 Əsəb üstə hesablanıb qismətim.

Bu günümə ortaq deyil heç kəsim,
 Doğmalar da oxşamayıb boyumu.
 Pis günlərin üzqizardan istisi
 Daim qaynar gözlərimdə soyuyub.

Başım üstdə -
 ömrün qəhər kölgəsi,
 Az olmadı şad günümə yas quran.
 Heç görmədim mənim qədər bir kəsi
 Yaxşılığa,
 yamanlığa yozulan.

Heç görmədim mənim qədər kimsənin
Yaxşılığı
Dönüb yaman püskürə.
Bugününə düşmən ola dünəni,
Peşman ola, öz-özünü küsdürə.

Peşman ola sevincinə, qəminə,
Bir ömürlük zəhmətindən pərt ola.
Bir ömürlük əziyyəti - dəfinə;
Dəfinəsi - dərd üstündən dərd ola...

Ümidləri son anına dirənən,
Mənim kimi tükənmişin de hanı?
Əlim altda ümidsizdir dünənim, -
Ölsün, dünya, mənim kimi yazanın.

1984

BU MƏN İDİM

Xəbərsizdim bu yolların dolaylarından,
Xəbərsizdim duracaqdan, yaşıl işıqdan.
O mən idim arzuların alaylarından
Dəstə tutub, "qoşun çəkib", yürüşə çıxan.

Xəbərsizdim düşmən himi, dost xəbisindən,
Xəbərsizdim qohum-qonşu soyuqluğundan.
Xəbərsizdim dar günümün cib xəsisindən,
O mən idim - arzuya - qol, ümidə - qundaq.

O mən idim - zirvə yolu daşlı-tikanlı,
O mən idim - gələcəyi qarda, boranda.
Mən idimsə, aşacaqdım onu təkəlli,
Mən idimsə, ötəcəkdir onu bir anda.

Tale özü öz hökmünü möhürləmişdi;
Yolum üstdə sərtlikləri çapmalı idim.
Bu yol məni cadulamış, sehirləmişdi;
Bir baş ola,
yüz daş ola -
çırpmalı idim.

Hər gecəmdə bir dünyalıq işığım vardi,
Fikirlərim, xəyallarım -
arzuya çapar.
Qismətimə dördyarpaqlı yonça çıxardı,
O mən idim,
kor-koranə ümidə çapan.

...Təngənəfəs yollarımın üzü bozardı,
Əllərimi soyuq-soyuq hovxurdu zaman.
Bəlkə kimsə ilk zərbədən yolu azardı...
Bu mən idim, bu mən idim - ümidi çapan.

1984

SAHİLDƏN O YANA

Çoxala bilmədim, arta bilmədim,
Nəslim yiğimlanıb qaldı özümdə.
Mən hansı addımı ata bilmədim?!
O hansı arzuydu - qaldı gözümdə?!

İllərə ömrümün inadı çatmaz,
Susaram fələyin saydıqlarına.
Bağçaya, məktəbə qanadım çatmaz,
Sonsuzam institut qayğılarına.

Gələr "Təzə illər", "sentyabr"lar,
Mənim ünvanıma sədası düşməz.
Mənim mənzilimdən küsər nağıllar,
Bir körpə tərsliyin "xatası" düşməz.

Gələn gözəllikdən əlim üzülü,
Gələn yüzilliyyə körpüm uçulu.
Burda oğul toyu... sıxır gözümü,
Orda qız toyuna əlim açılıb.

Ana hissərimin çıraqı - sönük,
Ana əzabında gözütoxam mən.
Daha sahilədir ömrün də yönü,
Sahildən o yana daha yoxam mən.

Çoxala bilmədim, arta bilmədim,
Nəslim yiğimlanıb qaldı özümdə.
O da bir addımı - ata bilmədim,
O da bir arzuydu - qaldı gözümdə...

HAÇANSA

Haçansa qaranlığa alışacaq gözlərim,
Gündüzüm gecələrin rəngini içəcəkdir.
Ümidim torpaq altda qəmli-qəmli göyərib
O torpağı boyuma, ömrümə biçəcəkdir.

Əllərim ayrılığa alışacaq haçansa,
Ürəyim asta-asta əriyəcək, itəcək...
Bu dünya istəyimlə barışacaq haçansa -
Bu dünya başım üstdə söyüd olub bitəcək.

Bir budaq ağlar söyüd təsəllim olacaqdır,
Bir ovuc ağlar bulaq səslənəcək mənimçin.
Bir budaq "barsız söyüd" məsəlim olacaqdır,
Bu səhralar bəmbəyaz süslənəcək mənimçin.

Haçansa ürəyimin həsrətinə dözməyib,
Bir çıraq alışacaq o söyüdün altında.
Görənlər istəyəcək
heyrətini gizləyə,
Görməyənlər
o nuru axtaracaq adımda.

Nisgilim alışacaq,
xiffətim alışacaq.
Alışacaq büsbütün dünyanın möcüzəsi.
Bu göylərin sırrınə bir sərr də
qarişacaq -
Həsrətin söyüd altda
oyanan möcüzəsi.

Bütün barsız ağaclar axışacaq o yerə,
Bütün barsız gəlinlər axışacaq o nura.
Bu dünya istəyimlə barışacaq haçansa,
Söyüd çiçəkləyəcək,
söyüd bar verəcəkdir -
Dünya mənə belə bir ixtiyar verəcəkdir.

1982

ÇİÇƏK MƏZARI

Mənim qismətimin qılığdı isti,
Mənim qismətimin üzü soyuqdur.
Məndə bu istiyə məhəbbət itib,
Məndə bu soyuğa nifrat də yoxdur.

Yoxdur bu sərvətə gümanım daha,
Qəlbimi daş kimi donuq görürəm.
Tükənib məhəbbət imkanım daha,
Ocaqda közü də soyuq görürəm.

Ovcumun içində soldu bir çiçək,
Soldu son ümidi, son arzum kimi.
Susdu,
hisslərini uddu bu ürək,
Uddu - ağrılara tamarzi kimi.

O gündən, o andan, o dəqiqədən,
Min-min rəng alışdı
bir çalar üstdə.
Acı da, şirin də bir oldu deyən,
Uyudu ətirlər
qönçələr üstdə.

Yumuldu elə bil vaxtin da gözü -
Yaşima, saçına
məhəl qoymadı.
Məni anlamadı ömrümün özü,
O da inamımda
təməl qoymadı.

Bir çiçək açmamış soldu əlimdə,
Soldu arzuların qanadlı çağrı.
İndi hər addımda, hər qədəmimdə
Qarşımı bir çiçək məzarı çıxır.

Çıxır,
Soyuq-soyuq yaxılır, yanır,
Qəlbimin ən soyuq, ən donuq hissi.
Gözümdən bir isti istək boylanır;
Məndə bu istəyə məhəbbət itib.

1984

DÖZÜMÜN HƏDDİ

Əlinin ağrısını dişləyə-dişləyə,
Qəlbinin ağrısını gizləyə-gizləyə
Gözlərdə əriyən işığa baxa bilmədi,
Ümidində əriyən usağa baxa bilmədi.
Görə bilmədi ilkini, sonunu,
Görə bilmədi "ana" anını.
Gərilməşdi istəyi qollarında,
Çiçəyi - ölümün yollarında...
Dartıb ala bilməzdi ölümün
əlindən
dünyaya
ümidsiz gətirdiyi körpəsini.
Gələcəyinə
uçulmuş körpüsünü
xilas edə bilməzdi.
İlkıylə - ilk görüşüydü,
son görüşü...
Soyuq-soyuq yumulmuş
gözlərə baxmaq dəhşətmiş!
Soyuq-soyuq sıxlımlı
yumruqları öpmək dəhşətmiş!
Bircə udum hava görməmiş dodaqların
göyünlü,
Bircə qırpım işiq sızmamış
gözlərin rəngini
oxşamaq
dəhşətmiş!...

Dəhşətmiş
əzabların nəhayətsizliyində
əlibos qalmaq.
Dünyanın bütün qayğıları
fövqünə
qəmli-qəmli qalxmaq,
qəmli-qəmli düşmək dəhşətmiş!..
...Payı gecikmişdi körpəsinin -
qisməti sonra gəldi.
Gəldi yağış kimi,
Qara leysan kimi.
Endi iztirablarına.
Yığışdırı bilmirdi özünü
göz yaşından,
qüssədən,
ilkinin qismətindən.
Bölüşmək də istəmirdi
dostları, tanışları yunan
bu kədəri,
bu göz yaşını;
körpəsi kimi
sıxmışdı bərk-bərk sinəsinə.
bu kədəri,
göz yaşını,
bir də
ilkinin qismətini...

1981

KİM BİLƏ

Məndən sonra nələri var dünyanın? -
Bir "mən" adda kədəri var dünyanın.
Qəzası var, qədəri var dünyanın, -
Məndən sonra kimə düşə, kim bilə?

Ovuc-ovuc çox açılıb yumuldum,
Gah cücordim, gah pörşəldim, kömüldüm.
Çox demişəm - bu da bir cür ömürdü, -
Məndən sonra kimə düşə, kim bilə?

Dost bildiyim düşmən olar, yaddısa,
Mənə dəydi kim-kimə daş atdısa.
Olan-qalan bir quruca addısa,
Məndən sonra kimə düşə, kim bilə?

Körpəm bilib öz əlimi çox öydüm,
Bu sevgidən kaş ki, diri çıxaydım.
Məndən əvel belə ölüm yox idi,
Məndən sonra kimə düşə, kim bilə?

Zülmün ömrü min ömründən uzunmuş,
Nə səbri var, bir qaragün qızınmış.
Bir ümid var, gözləməkdən üzülmüş,
Məndən sonra kimə düşə, kim bilə?

Qaytar məni öz yanına, a tanrim,
Bu gəlişlə mən ömrümdən utandım.
Bu baxt ki var, mənli-mənsiz, yatandı,
Məndən sonra kimə düşə, kim bilə?

YOX MƏNİM

Sevin ki, adını daşıyanın var,
Ömrünün ardını yaşıyanın var.
Səbrinin mən kimi daşyonanı var,
Sənin nə vecinə sonum yox mənim.

Yığ gətir başıma yalqızlarını,
O yoldan, cığırdañ yol izlərimi.
Bu yaşda ömür də yalqız qarımır,
Sağımı öyəsi solum yox mənim.

And içəm, andımın söykəyi olmaz,
Həsrətin doğması, ögeyi olmaz.
Mən çəkilən darın ilgəyi olmaz,
Ardımcıa ölüsi ölüm yox mənim.

Yatıb yuxulanası bəxtim yox daha,
İlqarım yox daha, əhdim yox daha.
Aylara, illərə ərkim yox daha .
Qolumdan tutası qolum yox mənim.

Niyə kölə oldum bu yazıya mən?-
Qoydum taleyimi tərəziyə mən.
İndi öz alnimla qərəzliyəm mən,
Alın yazımı da yolum yox mənim.

Ürəyim xiffətdən ovum-ovumdur,
Baxıram, gözlərdə sözüm-sovumdur.
Gəl indi bu ömrü özün ovundur,
İlahi, görürsən halım yox mənim.

QALIB

Hər söz üstdə misra-misra saç ağartmışam,
Mən bəxtimdə ağ gün deyil, daş ağartmışam.
Zirvələşən ömrə baxıb baş ağartmışam,
Əlim elə ətəyində ilişib qalib.

Necə deyim Tanrı payı sınağım olub,
Talesizlik, qismətsizlik günahım olub.
Bu sərtlilikdə nə arxam, nə pənahım olub,
Gözlərimdə gələn günün təlaşı qalib.

Yazım, deyən öz əlimlə yazılıb mənim,
İmkan - nizə başım üstdən asılıb mənim.
Məzarım da öz əlimlə qazılıb mənim,
Dünya, səndə bir sabahlıq yaddaşım qalib.

Kim yoğurdu bu xamırı bu xam təknədə?
Həsrət əli, qəm ətəyi, ümud təkliyi.
Ömür - yoxuş, bu möhnəti çəkim, çəkməyim.
Bu yoxuşda öz-özümlə savaşım qalib.

1994

TALE

Ay gedib qaşqabaqlı,
İl gedib ilə bağlı.
Zaman qollu- budaqlı
Yıxılb qamatimdən.

Elə gün-gün qısalır,
Elə ay-ay əksilir,
Tikə-tikə kəsilir
Ömür mənim ətimdən.

Bəxt arayan boyumdu,
Dərd arayan boyumdu.
Vaxt - qarıyan boyumdu,
Büzüşüb taqətimdə.

1998

***

Çiçəklər açanda
Yaşamaq çətinləşir.
Yaşadığını bilə-bilə
Ölmək çətinləşir.

İçdiyin su da
Ağlayır səni.
Bir Allah bilir
Necə saxlayır səni
Çiçəklər açanda.

Arılar uçub
Çiçəklərə qonur.
Çiçəklər uçub
Bala qonur.
Bal uçub nəvələrin
yanağına,
Nənələrin laylasına
qonur.
Vay mənim halıma, -
Əlim arıdan üzülü,
Əlim çiçəkdən üzülü,
Əlim baldan üzülü...

1996

BUDUR OTURMUSAN

Budur, oturmusan ümüdi küskün,
Budur, oturmusan düşüncən sıniq.
Əllərin elə bil ömrünə yükdür,
Qolların elə bil düşəcək, sıniq.

Bir ömür yüklədin dünya belinə,
Bu yükün içində quylandın elə.
Ha qalxdın, çıxasan bəxtin yoluna,
Ha qalxdın, yerindən boylandın elə.

Dözdün öz içində söz təpiyinə,
Elə yalan olan istəyin oldu.
Bir ömür sevindin öz çəpiyinə,
Bir ömür budanan, küsəyən oldun.

Yarıçansan daha ümid puçunda,
Guman da yalançı, yolundan çəkil.
Yumulub, yumrulub qismət ovçu da,
Deyən daha vaxtdır, qolundan çəkir.

İndidən duyursan yer quluncunu,
Torpaq hənirində səksənir ömrün.
Əzrayıl yaxında, - ver qılincını,
Ona nə lazımdır?
Tək sənin ömrün.

Tək sənin ömründən
daman bir damla...
Qoyub qılincını qına, gedəcək.

Ömründən düşəcək bir damla qanla
Yetirib işini sona, gedəcək.

Sonrası?

Sonranın sənə dəxli yox.

Sonra nə sən - sənin, nə qismət - sənin.

Bəlkə də bir-iki yanın, ağlayan,

Bir də miras üstdə çəkişmə - sənin.

Budur, oturmusan ümidi küskün,

Budur, oturmusan düşüncən sıniq.

Əllərin elə bil ömrünə yükdür,

Qolların elə bil düşəcək, sıniğ.

1999

***

Mən də o gözəl dünyanın
Gözəl yükünə girmişəm.
Baxıb görmüşəm özüməm,
Adam kürkünə girmişəm.

Çıxmışam adam içindən,
Biri olmuşam üçündən.
Qalıb bir fikir köçündən,
Sözə sürgünə girmişəm.

Yolumdadır ölüm-dirim,
Gül açmayır mindən birim.
Nahaq Dədə Füzulinin
Şahlıq mülkünə girmişəm.

1999

***

Bu yolun üstündə durub,
Boynumu burmağım gəlir.
Ovcum açılmaq istəmir,
Qolumu qırmağım gəlir.

Dilənməyin yolu nəymış?
Sağlığında ölü nəymış?
Yoxsulluqdan dəli nəymış? -
Bilmirəm, bilməyim gəlir.

Düşüb zülmün bazarına,
Tutulmuşam azarına.
Adamların ah-zarına
Ay Allah, gülməyim gəlir.

1999

VAXTIDI

A səbrinin dizlərini ovanım,
A gözündən xülyaları qovanım,
Kəsilibdi daha tabi-tavanım,
Yumruqlanıb, düyülməyin vaxtıdı.

Yuyulmadıq ümidlərin üzündən,
Çıxammadıq yalanların sözündən.
Günahkarsan, az gileylən özündən,
Öz əlinlə döyülməyin vaxtıdı.

İçin-için közərmədə hənirtin,
Bir də gördün ömür səni gəmirdi.
Tale ki, var, haqdan gələn əmrdi,
Fərmanına əyilməyin vaxtıdı.

Çox zülmətin ötərisi - nur sabah,
Üzüqyulu gecəsənsə, dur sabah.
Hər addımda burnuzumdan vursa da,
Bu yuxudan ayılmağın vaxtıdı.

Güzgüsündə üz gördüyüüm bu baxt da
Yaman qoydu bizi gözdə-qulaqda.
Həsrət-həsrət çözüb bu söz yumaqdan,
Göz dibində oyulmağın vaxtıdı.

Bir inamdan yixilmışan dur daha,
Xəyallardan az qalaça qur daha.
Səni gözlər bir səbrsiz gor daha,
"Sevincindən" bayılmağın vaxtıdı.

Zaman bizi ta ömürdən doyurdu,
Nə hökmü var, innən belə, buyursun.
Bir daş olub, son mənzil tək bu yurdun
Özülünə qoyulmağın vaxtıdı.

1996

EY FƏLƏK

Deməzdim ki, mən ağlayan olmamışam,
Ömrü dərdə adaxlayan olmamışam.
Bəxt haqlayan, vaxt saxlayan olmamışam,
Niyə məni qəm əlindən vermir, fələk?

Ağır-ağır gün darayıb, il sayanam,
Yol geyənəm, yol yeyənəm, yol sayanam.
Bir ömürlük od söndürüb, kül sayanam,
Niyə bəxtim bircə yol gül dərmir, fələk?

Açıl dedim, gül baxtıma açılmadı,
Çiçək vaxtim, gül vaxtıma tac olmadım.
Ümidlərdən üzüldüyüüm heç olmadı,
Göymü məni qarğıyıbdı, Yermi, fələk?

Sükut olub çökdüm elə dərdlərimə,
Şükür dedim, şükür dedim qədərinə.
Qıyma məni daha bundan betərinə,
Nə özünü, nə də məni yorma, fələk.

Bəsdi, dedim bu qisməti daş eylədin,
Bəxt oxuna, haqq oxuna tuş eylədin.
Xoş halalın, neylədinsə, xoş eylədin,
Vurma məni, vurma, fələk, vurma, fələk...

1994

QAYIDIŞ

Küsdü əllərimin şer hörgüsü,
Küsdü ürəyimin yaratmaq eşqi.
Məni ehtiyacmı belə hürküdüb?
Məni dəhşətlərmi yoğurub, eşib?

Alnimin yazısı pozulub bəlkə,
Bəlkə imkanımdı, - korşalıb daha.
Silim ötənlərin tozunu bəlkə,
Bu günə, sabaha yumşalıım daha.

Yumşalıım taleyin daş yazısına,
Ömrün sərt üzünə gülümsər baxım.
Daha ümidlərin qış yazısına
Hər tindən, döngədən xeyir-şər baxır.

Ömür də xoşlamır öz soyuğunu,
Qışdan yaz ilığı qoparım bəlkə.
Qəlbimdə isticə bir söz doğulur,
Oldu bir müjdənin çaparı bəlkə.

Mən işdə bərkidim, işdə əridim,
Yazı da ömrümün payızı bildim.
Bu qanlı-qadali qış səfərimdi,
Bəlkə bir hovurluq qayıda bildim.

1993

HEÇ DEMİRSƏN BU MƏNƏM

Köhnə ümidlərin fil qulağında
Yatacaq yerin də qalmadı daha.
İndi ağlamırsan, gül qulağında,
Bəlkə təsəllin də olmadı daha.

Mənə üzün qədər tanışdı hər şey,
Hər şeyin fağırı üzündən çıxıb.
İndi nə durmusan üzünə qarşı?
İndi nə durmusan özündən çıxıb?

O quzu gözündən çıxıb qəzəbin,
Bu pələng gözündən baxırsan, canım.
Hələ səbrindədir çoxu qəzəbin,
Hələ dözümlənlə ağırsan, canım.

Sən ki, dözümlənlə dirisən hələ,
Döz ki, dözəmməsən, ölə bilərsən.
Gələn ölümlərin birisən hələ,
Ölüm can qurtarır elə bilirsən?

Bir köhnə qəbir də cənnətdir daha,
Tap uzan indidən, qapa gözünü.
Özgə ciyinləri minnətdi daha,
Buyur, öz ciyində apar özünü.

Bax mənə güzgüdən canavar kimi,
Səninlə aramız bircə qarışdı.
Ayrılıq günündən dənəvər kimi
Qar gəlir, başımız yaman qarışdı.

DÖNÜB QAYITMARAM...

Bir də bu dünyaya gələsi olsam,
 Bir də qayıdası olsam dünyaya,
 Qadın olduğumu biləsi olsam,
 Şair olduğumu biləsi olsam,
 Ömrümü qaldırıb üşyan dünyaya,
 Dünyanın ömrümə gülləsi ollam.
 Bir də bu dünyanın suyunu içib,
 Minnət çörəyini dadası olsam,
 Arzumu, səbrimi qara daş kimi,
 Ümid quyusuna atası olsam,
 Ömrümün cirmanan qoluna dönüb,
 O daşı quyudan dartası olsam,
 Bütün inadımı, bütün arzumu
 O daşın səbrinə çatası olsam,
 Çatladası olsam daşı qəmimlə,
 Və görsəm mənimlə, bilsəm mənimlə
 Taleyin özü də ögeylilik edir,
 Bircə fəsilliyə, bircə anlığa
 Dönüb qayitmaram dünyaya bir də.

Çıxb gedəcəyəm qılıü-qalından,
 Ömrə
 təmənnasız bir sürücüyəm.
 Çıxb gedəcəyəm,
 dünya malından
 Təkcə kədərimi götürəcəyəm.

1991

YOX

Nədir belə, qol-qanadım bağlanıb?
Kürəyimə kim çatıb bu dağları?
Ürək susur, sizildamır, ağlamır,
Sevincdən də, fərəhdən də əsər yox.

Yaxın gəlmir duyğu belə, hiss belə,
Ha çalxalan, ha ərk elə, küs belə.
Varlığımı silkələmir hirs belə.
Ümiddən də, inamdan da xəbər yox.

Bu köksümdə gəzdirdiyim daşdımı?
Kötükdümü ciynam üstdə, başdımı?
Fikirlər də qımlıdanmir, daşlamır,
Düzdüyündə, qoşduğunda kəsər yox.

Lağım atır vaxt içində ömür də,
Düşmür bizə bir uğurun yönü də.
İnnən belə bu taledən dönüb də
Hara qaçım?
Qismətimdə səfər yox.

Bu bəxtimdə gecələrin rəngi var,
Qədərimdə əzabların cəngi var.
Ay Firuzə, aşırım var, döngə var
Pisliklərin qarşısında,
çəpər yox.

2001

AĞLAMA

Deyən daha çarəsizdi bu dərdim,
Keç gözünün savabından, ağlama.
İynələrin, dərmanların hədərdi,
Sor ömrümü sabahimdan, ağlama.

Dərd əlində qalanların azmıdır?
Səni səndən alanların azmıdır?
Əqrəblərin, ilanların azmıdır?
Toxta, tapsan cavabından, ağlama.

İnnən belə çoxalacaq duyanın,
Sürüyənin, kürüyənin, döyənin.
Hələ nələr çəkəcəksən dünyanan
Ütүyündən, yavasından, ağlama,

Hövüllənmə, fələk belə buyurdu,
Öldü, biçdi, bizi qəmlə doyurdu.
Mənli-mənsiz, ələm yağır bu yurdun
Səmasından, havasından, ağlama.

Dərman var ki, öz dərdindən kədərli,
Həyat var ki, ölümündən betərdi.
Sənlik deyil, gəl əl götür bu dərdin
Əlacıdan, davasından, ağlama.

2000

OTURMUŞAM, İLAHİ

Oturmuşam səbrim ilə diz-dizə,
Zülmüm ilə, cəbrim ilə diz-dizə.
Elə bil ki, qəbrim ilə diz-dizə
Oturmuşam, ilahi.

Nə duyğudan bir əsər var, nə sözdən,
Ha çalxalan, ha mürgülə, ha gözlə.
Bu küdurət sarayında nə üzlə
Oturmuşam, ilahi?!

Hara getdi coşub-daşan çağlarım ?
Dədrdlərimlə piçıldısan çağlarım ?
Bir ümidsiz gələcəyə bağlanıb
Oturmuşam, ilahi.

Gün-gün didir taqətimi ömür də,
Sabahimdən nə gözləyim, demir də.
Daşlaşdırıb sevinci də, qəmi də
Oturmuşam, ilahi.

Zamandır e...Məni vurdu dışınə,
Neyləmişdim,
çəkdi əzab şisinə?
Xalq atlanıb , mənsə döyə döşümə
Oturmuşam, ilahi.

Fərqi nəymış ?
Ya sürünmək,
ya ölüm...

İndi durub-durub,
kimə tay olum ?
Qədərimə qismət olub, pay olub
Oturmuşam, ilahi.

2001

QALMISAN

Sənin işin-gücünmü var ?
Dilində ülgücünmü var ?
Qıslımağa küncünmü var?
Boylana-baxa qalmışan.

Halalı yox,haramı yox,
Haqlının haqq verəni yox.
İtirib-axtaranın yox,
Sən daha sovxa qalmışan.

Üçdən-beşdən heç-puç oldun,
Gah oturaq,gah köç oldun.
Bu yükə necə qosuldun?
Əllərdə yaxan,qalmışan.

Baha alıb,ucüz satan,
Puç qoz alıb,puç qoz satan,
Ay duz satan, saqqız satan,
İşİ Allaha qalmışan.

2001

MƏN VƏ SƏN...
...üçün

Belə-belə keçib gedir ömür-gün,
Niyə gedir, neçin gedir ömür-gün ?
Açı, şirin...
İçib gedir ömür-gün,
Bu da mənim sərxoşumdu, neyləyim ?

Açılışı gülüm yoxdu çəməndə,
Yazdı, qışdı... hədiyyəsi həməndi.
Məni çəkən bu pırtləşiq kəməndə
Xeyir deyil, şər qoşuldu, neyləyim ?.

Yumruğumda düydüm bir gün tamahi,
Ovucladım, qılıncıladım günahı.
Gördüm elə baxışlardan kin axır,
İşim-güçüm qarğış oldu, neyləyim?

Bir iynəlik üməd vardı, qırıldı,
Deyən, bir az kini vardı, qırıldı.
Arzusunda kimi vardı, qırıldı,
Uçub gedən bir quş oldu, neyləyim?

"Yetər" dedim, kədər özü yenildi ,
Heç əvvəldən mənə dost da demirdi.
Eh, təkliyə kədər də bir hənirdi,
Bu da belə vərdiş oldu, neyləyim?

Vərdiş oldu yixılmağım, qalxmağım,
Bu dünyaya barmaqlıqdan baxmağım.

Ara-sıra parlamağın, çaxmağın
Özü mənə bir iş oldu, neyləyim ?

Rahatlığın pillələri zirvədə,
Ha dırmaşdım, yaxınlaşım bir qədər.
Bir mən oldum, bir töyüümə, bir qəhər,
Hər ayağım bir daş oldu, neyləyim?

Bir daş oldu hər əlimdə hiddətim,
Nə də də düşmən istədim.
Mən özümü künc-bucaqda gizlədim,
Bəxt oxuna sən tuş oldun, neyləyim?

2001

ARZU

Hər şey yaxşı ola, hər şey xoş ola,
Yediyin, içdiyin cana nuş ola.
Fərəhin fərəhdən uçan quş ola,
Ola sevincinə, dərdinə şərik,
Ömrünün-gününün ardına şərik.

Gənclik təravətdə, gücdə olasan,
Səni dindirənə müjdə olasan.
Yazıb-yaradasan, işdə olasan,
Olasan şəninə, adına şərik,
Qəlbinin közünə, oduna şərik.

Ömrün soyuğunda üzüməyəsən,
Dünyanı gözündən düşürməyəsən.
Dostluğunu sınaqdan keçirməyəsən.
Olasan yuvana, yurduna şərik,
Qohumuna şərik, yadına şərik.

Çiçəyə etirsən, daşa mayasan,
Sevgisiz bir ömrü daşımayasan.
Arzusuz Dünyada yaşamayasan,
Olasan torpağın qatına şərik,
Çiçəyinə şərik, otuna şərik.

1998

YAVAŞ-YAVAŞ

*Nə qəmdən qurtardım,
nə də ömürdən,
Yaşamaq cəzamı
çəkməli oldum.*

1972

Daha bundan o yana gedəsi yerim də yox,
Bu yoxluğun içində bir qəfil ölüm də yox.
Sevməyə, sevilməyə əvvəlki meylim də yox,
Yaşamaq cəzadı da,
Çəkirəm yavaş-yavaş.

Onunla aramızda bircə körpü qalıbdır,
Bu körpülər içində elə sərti qalıbdır.
Ürəyimdə bir ömrün doğma dərdi qalıbdır,
Köhnəlmir də qəlbimdən çəkilə yavaş-yavaş.

Əriyir günlərim tək boyum-buxunum gedir,
Əllərim hənirdimi,
Ömrə toxunur gedir.
Daha nəyim qalıb ki, hər şey oxunub gedib.
Hopuram divardakı şəkilə yavaş-yavaş.

Zamanın öz əlilə yüyənlənir günlərim,
Ayaqda qabar-qabar düyünlənir günlərim.
Bu ömür də bir yoldur,
Diyirlənir günləri,
Sarınib gedəsiyəm təkərə yavaş-yavaş.

Elə deyirdim, Allah, bu ömrə zaval yox,
Sümüyünə düşəcək bir əcəlcə hava yox.
Bu ovunu ovlayıb edəcəkmi savab, yox?
Ovçusa yaxınlaşır şikara yavaş-yavaş.

Deyən sürgündəyəm mən bir ömrün qışında,
Gah öpür gözlərimdən,
Gah sürüyür dışində.
Bir körpəyə dönmüşəm, ay Allah, bu yaşimdə,
Çevrilirəm artığa, bekara yavaş-yavaş.

Əlim ətəkdən uzun,
Bir quruca canlayam,
Ömür boyu həmdəmim - dörd divarla qanlıyam.
Övladdan nəvə də yox,
Məni duya, anlaya,
Dönəm qayğılarında şəkərə yavaş-yavaş.

Beləcə öz ömrümü yeyib qurtardım daha,
Nə ki, deyilməliydi,
Deyib qurtardım daha.
Qurtardım bu Dünyayla,
Heyif qurtardım daha,
Köçürəm yapılmamış heykələ yavaş-yavaş.

1999

YATIR ƏSHABI-KƏHF MAĞARASI DA

Mən daha qarşıda heç nə görmürəm,
Qarşımı zülmətdir?
Gözümmü kordur?
Özümə-sözümə təşnə görmürəm,
Görmürəm arzuma doğma bu yurdu.

Tanıya bilmirəm bu dağı, düzü,
Bu eli-obanı yad görürəm mən.
O dostdan-doğmadan əlimi üzüb,
Qaçıram,
Elə bil od görürəm mən.

Dərdinə-sərinə yadırğasam da,
O dünən mənimdi,
O sabah mənim.
Durmuşdum "var" ilə "yox" arasında,
Həm savab mənimdi,
həm günah mənim.

Toyuna qol açıb sevincim, ərkim,
Yasına kədərim gözünü sıxıb.
Dərdinə təzə dərd deyildi dərdim,
Dərdim
dərdini də özünə çıxıb.

Gözündən öpdüyüüm bulağını da
Daşından saralan görürəm indi.

Mənə qıymadığı budağını da
Kökündən aralı görürəm indi.

Heç nə duyammırıam,
Heç nəyim də yox,
Mən yenə "var" ilə "yox" arasında.
Daha hissərimdən enməyim də yox,
Yatır Əshabi-Kəhf mağarası da...

1999

AÇILMIR

Mən niyə bu qədər aciz olmuşam?
Qismət bazarında ucuz olmuşam.
Puç ümid olmuşam, puç iz olmuşam,
Bəxtimdə tutulan dillər açılmır.

Düşüb ayağıma ürəyim elə,
Dörd yana şığıyan küləyəm elə.
Yenə daşdan çıxır çörəyim elə,
Yenə görüşümə qollar açılmır.

Bir toydan, mağardan sədam gəlməyir,
Qalxıram nazlanam, ədam gəlməyir.
Dilənçidən qeyri adam gəlməyir
Qapıma da, Allah, yollar açılmır.

2000

***

Nə sirdi, bilə bilmədim,
Kim saldı dilə, bilmədim.
Öldüyüm ili bilmədim,
Deyin haçandan ölmüşəm?

Tutun əməlin düzündən,
Gətirin öpüm gözündən.
Lap bircə kişi sözündən
Dönüb, qaçandan ölmüşəm.

Tuş olsam da itə-qurda,
Böyüyürdüm xırda-xırda.
Namus, vicdan orda-burda
Bazar açandan ölmüşəm.

Kim ölüb ki, doyurandan? -
Yemliyindən, çayırından.
Mən sevincin bayırından,
Dərdin içindən ölmüşəm.

2000

***

Dur ver öz yerini mənə,
Can verməyə yerim yoxdur.
Mən göz dikən yerlərin də
Birisində diri yoxdur.

Diri yoxdur, qalxıb dura,
Əl eləyə "bura", "bura".
Ayaq üstdə gedim görə?
Desinlər ki, arı yoxdur.

Kimdir gələn, kimdir gedən?
Sabah gəlib, indi gedən?
Baş açmırıam mərəkədən,
Xalqın dərd-səri yoxdur?

1999

DUA

Heç nə baş vermədi,
heç nə, ay Allah.
Qaldım ümidlərə
təşnə, ay Allah,
Quruyur bu qaynar çeşmə, ay Allah,
Quruyur, özün yet dadıma mənim,
Bağışla müqəddəs adına məni.

Elə zərbələrə başım - qarşıq,
Başımdan daşlayan işim - qarşıq.
Enirəm, enirəm daşımqarşıq,
Enirəm öz qəbir adıma mənim,
Bağışla müqəddəs adına məni.

Qəlbimdən itəni qəlbimə qaytar,
Əlimdən çıxanı əlimə qaytar.
Qaytar yuvasına elimi, qaytar,
Qaytar öz ömrümün ardına məni,
Bağışla müqəddəs adına məni.

Daş üstdə cücərən buğdadı ümid,
Oyanmir, ayılmır, yuxudadı ümid.
Doğradı bu ömrü, doğradı ümid,
Döndərdi kötüyə, oduna məni,
Bağışla müqəddəs adına məni.

İlahi, bu yolun yolcusu da - mən,
Mizan-tərəzisi, ölçüsü də mən.
Zərrəsi, misqalı, külçəsi də mən,

Qala öz kürəmin öduna məni,
Bağışla müqəddəs adına məni.

Çalınan, çapılan bu əldən gedir,
Adət əldən gedir, soy əldən gedir.
Bu hava, bu torpaq, su əldən gedir,
Doğmanam, xışdatma yadına məni,
Bağışla müqəddəs adına məni.

Sönən ocaqlara yolum açılsın,
Azadam, qoy sağım, solum açılsın.
Müjdə xəbərlərə qolum açılsın, -
Yetir muradımın atına məni,
Bağışla müqəddəs adına məni.

2000

QOY OTURSUN AĞRILARA KEŞİKÇİ

Ömür oldu dərd əlilə daş qıran,
Bir ümidi doğrulmadı aşkara.
Niyə durub tamah dişi baş yaran
Cibgirlərə, oğrulara keşikçi?

Niyə atıb, niyə satıb getməyir?
Hər nemətdən dadıb-dadıb getməyir.
Özü gedir, bəlkə atı getməyir
Qaçanlara, yorğalara keşikçi?!

Bu enişdə oyuq kimi oyulsun,
Lap istəyir dərdə heykəl qoyulsun.
Qoy otursun, oturuşsun, qoy olsun
Sərçələrə, qarğalara keşikçi.

Nə vaxtıdı bu gövdənin, bu başın?
Hara baxır, ağrı daşır, qəm daşır.
Durub elə doqquz yaşı, on yaşı
Yalanlara, doğrulara keşikçi.

Mən bilirom,
bu səbri də bəhanə,
Üzü yoxdur, durub çıxa cahana.
Nə qaynayıb-qarişandı,
nə qanan,
Qoy otursun ağrlara keşikçi.

1999

***

Allahın yoldan ötəni,
Mən Allaha yol gedirəm.
Tanrım bağışlasın məni,
Deyən bir az "sol" gedirəm.

Hər nə var, alıb eynimə,
Yeriyirəm öz beynimə.
Özüm salıb öz boynuma
Bir ümidsiz qol gedirəm.

Dərdimi qəlyan etmişəm,
Sevgiyə üsyən etmişəm.
Nifrəti ünvan etmişəm,
Gözümdə - bir tor, gedirəm.

2000

***

Gətirmədi ömür boyu,
Naxışım, dəyişdi məni.
Gördüyümə inanmadım,
Baxışım dəyişdi məni.

Gözümü göydən yiğmadım,
Yağdım, gözümə siğmadım.
Bu dağı sayıb çıxmadım,
Yoxusu dəyişdi məni.

Sevinc dedim, dərd oxundu,
Ümidlərim sərt oxundu.
Düz yazmışdım tərs oxundu,
Oxucu dəyişdi məni.

1999

ŞERİM MƏNİM

Sənə tərif yazmadım,
Durub tərəf, yazmadım.
Bircə hərf yazmadım
Şəninə, şerim mənim.

Səndən gözüm çəkmişəm,
Yoxdu izim, çəkmişəm.
Özüm-özüm çökmüşəm
Mənana, şerim mənim.

Tərk edib, getdim səni,
Qoydum da yetim səni.
Vəsiyyət etdim səni
Qanana, şerim mənim.

2000

QORXMA, YAXINLAŞ, GÜLÜM...

Qorxma, yaxınlaş, gülüm,
o təpəcik sənindi,
O təpəcik altında
dəfn olundun bir zaman.
Necə çıxım yoluna,
ölümünlə mən indi
Qolboyunuq, dərdbirik,
bir tavaniq, bir damıq.

Necə çıxım? Uğurun
səndən sonraya düşdü,
Gedən qədəmlərini
tərsinə gey, dön geri.
Bir soruş, öyrən axı
niyə səndən küsmüşdü?
Kim çekmişdi arada
o səddi, o səngəri?

Ona uzanan əlin
niyə qısaydı onda?
Kim idi çırçıqlıdan
sənin uğur payını?
Gərək ataydın onda,
gərək küsəydin onda, -
Yüngül götürməyəydin
gərək ağır payını.

Gedən qədəmlərini
tərsinə gey, dön geri,

Dola qoluna gətir
gedən ömür sapını.
Qopar yolun üstündən
o bəndi, o səngəri,
Örtək sona açılan
əvvəlinci qapını.

Örtək də o qapını,
təzə qapı açmayaq,
Bəlkə təzədən gələ
taleyin yazıları.
Bəlkə bəxtin səninlə
təzə nağıl başlaya,
Səni təzədən seçə
fələyin yazıları.

Qorxma, yaxınlaş, gülüm,
o təpəcik sənindir...

2000

***

Yaxın durmur bir söz daha,
Əlim şerdən üzülüb.
Gözüm səhəri açmada,
Qələm - şerdən üzülü.

Çırpındı yazmaq inadım,
Bir də bəxtimi sınadım.
Qayıdır endi qanadım
Yenə şerdən üzülü.

2000

ŞERİMƏ

Ən ağır günlərdə də sən məni tərk etmədin,
Zamanın tilsimində səninlə birgə idik.
Bu tənha birgəliyi kimsəyə görk etmədin,
Zaman elə zamandı, bızsə qasırğa idik.

Qasırğa idik onda gələn qana-qadaya,
Nə qorunmaq, nə qaçmaq...
O biz idik, bu meydan.
Bu firtına qoynunda bənzəyirdik adaya,
Od-alov püsküründü onda sudan və göydən.

Biz səninlə xoş idik, səninlə məsud idik,
Ağlayırdıq, gülürdük, dirilirdik, ölürdük.
Bir dünya sel də, su da söndürməzdi, - od idik,
Düz dünya sərvət bölür, biz isə dərd böldürük.

Dərd böldürük səninlə dünyənin ağrısından,
Ürəyimdən, gözümdən axırdın söz-sov olub.
Keçirdik bir sınağın dostundan, yağısından,
Hissimdən, ağlımdan çıxırdın kösöv olub.

Bu kösövün istisi -
canimda ağrı-ağrı,
Bu kösövün alovu gözümdə şimşəyimdi.
Hardasan, gözüm nuru,
səni ömrüm çağırır,
Hardasan? Kefsizmisən?
Canım-gözüm, nəyindi?

Gəl ki, sənsiz günüm yox,
həyata bir yüksəm mən,
Gəl ki, bu gəlişinə açıqdı könül qapım.
Həmişə tək olmuşam, elə yenə təkəm mən,
Gəl ki, ya mənimlə qal, ya get, məni də apar.

2000

BİR YOXUŞ ÖMÜRDƏ YORULAN YOLAM

Saxla hisslərini sabaha, saxla,
Ümid qapısından mini qayıtsın.
İstəyim köksünə can atan dalğa,
Qəlbinin daşında sınbı qayıtsın.

Hanı sevincimdə, hanı bu dünya?
Bənövşə qürurla elə döz, yaşa.
Sıxdı gözlərindən məni bu dünya,
Yeqin "şöhrət olar" sənə göz yaşım.

Bilirsən, alnının sərt düyünyüyəm,
Sındırma qaşının tağında məni.
Mənəm öz ağrımda yanın, göynəyən,
Qəlbinin daşına çağırma məni.

Fikir ovuclayıb başımı sıxır,
Yumulub bir yolluq ümidiñ gözü.
Göz yaşım qəlbinin daşını sıxır,
İlahi, bu qarğış kimindi, desin.

Kimindi bu qısır,
bu quru niyyət? -
Qalanıb yoluma,
səbrimi kəsə.
Əyib qamətimi bir qara niyyət,
Kim qarğış yağıdırıb
"Əyri bitəsən"?

Mənəm öz qəlbində yixılıb duran,
Öz əli özünün qənimi mənəm.
Bir yoxuş ömürdə yorulam yolam,
Bu yorğun yolların qəribi mənəm...

1990

QƏRİB BİR HAVA KİMİ

Sümüyümə düşmüsən
Qərib bir hava kimi.
Səni xatırələrdə
Çalıb bir hava kimi
Süzəcəyəm eləcə,
Sümüyüm sınanadək.
Oynadacaq xatirən
Məni qərib sona tək.
Havalanıb qəm dolu
Xatırələr gölündə,
Göz yaşımla yuyacam
Özüm səni, öləndə.
Bəlkə mən səndən əvvəl
Köçüb getdim, qəm deyil.
Qorxma üzünə qonan
Kədər də kölgəm deyil.
Bilirəm "qapı kimi"
Örtülüsən üzümə.
Xanımından arxayın,
Ütülüsən, üzülmə.
Bilirəm xatırəmin
Dərdinə yolu yoxdur,
Ölülərin içində
Xatırə ölüñ yoxdur.
Di gəl, bir hava kimi
Sümüyümə düşmüsən.

Yoxsa ruhunmu uçub,
Bu Dünyadan köçmüsən.
Sümüyümü sindiran
Bu hava, bu ah nədir?
Nədir bu qəribsəmə
Görəsən, Allah, nədir?..

2002

DÖNÜB DÜNƏNİMƏ BAXIRAM HƏRDƏN

Heç neyə, heç nəyə həvəsim gəlmir,
Gəlmir həvəsin də qanadlı çağrı.
İtib-batanımın əvəzi gəlmir,
Ümidim şəklənir, ümidsiz baxır.

Dünyanın axırı, axırı deyə
Çıxdıq axırına əvvəlimizin.
Kim idi "məğmunuq, fağıriq" deyən?
Kim idi bağlayan əllərimizi?

Fikrim qəm bulağı - axdılqca, axdi.
Daha gözlərimdə çəsmə qalmayıb.
Söküb qapağını içində baxdım,
Gördüm başında da heç nə qalmayıb.

Mən "mən"dən ayrılib, "özüm"dən qaçdım,
İkiləşib keçdim tutduğum yolu.
Zaman göz ağartdı, sözümdən qaçdım,
Oldu uduzduğum, udduğum oldu.

Niyə bu uduşa dilim qıсадı?
Ovcum yumuludu bu baxta niyə?
Məni hara getdim, ölüm qısnadı,
Bəs ölüm bu qədər uzaqdı niyə?

Alçalıb yaşamaq ölümdən betər,
Əl çalıb qudurtdum
düşmənimi də.

Soyudum, soyudum külümə qədər,
Soyutdum bəxtimə düşənimi də .

İnsanam, insana yaxınam hərdən,
Ömür - insanlığa cəhd imiş elə.
Dönüb dünənimə baxıram hərdən,
Hər günüm, hər anim səhv imiş elə.

2001

ETİRAF

Bilmək olmur bu dərd hardan uğunub gəldi,
Bu qəm kimin ürəyində asdı özünü.
Dərdmi gəldi: Yox, birinin uğuru gəldi,
Birinin də əzabları açdı gözünü.

Vaxlı-vaxtsız ağrıları adlayıb keçdim,
Mənim vaxta qoşulası başım yox daha.
Üzdə saxta təbəssümə ağlayıb keçdim...
Ağlayanla, sevinənlə işim yox daha.

Ürəyimdə daşa dönən bir qəzəb yatur,
Ürəyimi sınaqlardan keçirməliyəm.
Daş yerinə ürəyimi çıxarıb atım,
Kimə dəyər-dəyər, daha keçib, deyirəm.

Nə ötənə yetirib də ötməyim gəlir,
Nə axında itib-batır hənirim, izim.
İşıq gələn bir qapı var, örtməyim gəlir,
Vallah, dönüb bəxtin üzü, taleyin üzü.

Düyünlənib kinli-kinli əlaçıqlığım,
İnsanlıqda ürək deyil, daş axtarıram.
Kəsilibdi nitqim daha, əlacım daha,
Mən başımla dəyişməyə baş axtarıram.

Yola vermir nə qəm məni, nə sevinc məni,
Nə gözlərdə ümid gəzən baxışlarım var.
Şaxlığımdan bezən yollar edir qıç məni,
Yollara da nifrinim var, qarğışlarım var.

Dünya mənim dünyam deyil,
yadam Dünyaya,
Məni yerə yollayanın nə imiş qəsdi?
İstəmirmiş, niyə gəldim adam Dünyaya?
Bəlkə elə bir bəcəyi olsaydım, bəsdi.

Qismətimdə yaxşı azmi, pis azmi deyim?
Əzab məni yumruqla yox, şallaqla döyür.
Bu taleyə qanmı deyim , qisasmı deyim? -
Üzümü də suyla deyil, danlaqla yuyur.

2002

MƏNİM

Bundan əvvəl mənim də
diləklərim var idi,
Əməlimə yol açan
mələklərim var idi.
Ağrısından güc alan
biləklərim var idi,
İndi nəyim var, Allah,
indi nəyim var mənim?

Doğrulmayan ümidişlər,
boynubükük arzular,
Sahibsiz daxma kimi
yixıq-sökük arzular.
Çox vaxt qanadlarım yox,
yolda kötük arzular.
Cedən nəşələr mənim,
gələn əzablar mənim.

Yavaş-yavaş qaralır
taleyin naxışları,
Çisəyir düşüncəmə
xatirə yağışları.
Uçub getdi qəlbin də
ən nəgməkar quşları, -
Solan çicəklər mənim,
qayıtmaz bahar mənim.

Kül altında qor oldu
şöhrətim də, şanım da,

Ağrımağa, yanmağa
hələlik var canım da.
Varlar, yoxlar, tügyanlar,
sükunətlər canımda,
Yaxşilar, pislər mənim,
bütün təzadlar mənim.

2001

GÖRƏSƏN

Niyə mənə qəzəb gəlir, hirs gəlir?
Yaxşı, yaman, nə deyirlər, pis gəlir.
Gözlərimə duman gəlir, sis gəlir,
Ömürdənmi, yaşdandımı görəsən.

O vaxtlar ki, işim taraz deyildi,
Deyən, gülən vaxtlarım az deyildi.
Adıma da dəlisov qız deyildi,
Dildəndimi, başdandımı görəsən.

İndi yenə taraz deyil işlərim,
Vaxt sürüñür, saatlarım işləmir.
Təbəssüm də üz-gözümüz xoşlamır,
Qəlbimdəki qışdandımı görəsən.

Az keçmədim xəyanətin çənginə,
Bu alverin savaşı nə, cəngi nə?
Düz yolda da səntirləmək, ləngimək
Ayaqlarda daşdandımı görəsən.

Ömür ki var, öz vaxtında solacaq,
Gedim, dedim bu yolu da sonacan.
Hövsələmin ömrü - birdən onacan,
Heçdəndimi, puçdandımı görəsən.

Ağır idi bu daş elə əvvəldən,
Nə inciyim sonda zurna-qavaldan?!
O gün mənə qəfil gələn zavaldan
Kimsə durub xoşlandımı görəsən.

SEVƏ BİLMƏMİŞƏM

Məni dari boyda
Bir kədər sindirdi.
Uşağımın əlindən dərdliydim yaman.
Ondan xırda,
Ondan iri dərd yox idi dünyada.
Dünyanın ən xırda
Dərdinə söykənib də
İri-iri yanırdım,
Tüstülənirdim.
Uşağımın əlindən dərdliydim,
Nə həqiqət kimi Dünyaya,
Nə xəyal kimi arzuma gəlməyi oldu.
Nə sevgisini duydum,
Nə əziyyətini çəkdirim...
Hardansa tapdığım
Sınıq bir budaq var
Evimin küncündə.
Mən ölündə
Qəbrimin üstünə sancınlar,
Baş daşı əvəzi.
Uşağımı sevə bilməmişəm...

1995

ŞƏKİLLƏRİM, SEVGİM VƏ MƏN

Hamınızın acığına
Hamınızın şəklinə baxıram.
Səssiz-səmirsiz bir məkr ağlayır
Hamınızın gözündə.
Bu məkrdə hüzn gəzirəm.
Bu hüznə siğınıb da
Bir damla asılmaq istəyirəm
Məni sindiran ümidi dən.
Əllərim içün-için hıçqırır üzümdə.
Üzüm gözlərimdən imdad istəyir.
Məkrli gözlərin şəkillərini
gözlərimdəki
min yaşılı fəryad istəyir.
Mənə ayrılıqdan dəm vurma, sevgim.
Haçansa ardınca düşüb
Ölçdüm bu dünyani.
Ölçdüm bu ömrü yol-yol.
Səni öz əllərimlə
boğub öldürmək üçün
gözlərini məkrin şəklinə
döndərmək üçün
sixdım qəlbimdən,
sixdım gözümdən səni
damla-damla.
Allah xətrinə,
Gəl aldatmayaq bir-birimizi.
Səni mən yaratmışdım.

Yaratmışdım ki, məni yaradasan,
Məni yaridasan...
Sən isə...
Sevdiyin nəydi, kimdi, bilmədim.
Ancaq onu bildim ki,
Ölürdün sevdiyinçin.
Öldürdün məni də.
Mən də səni öldürməli oldum, sevgim.
Bax, elə buna görə də
Hamının gözündə görürəm ki,
Səssiz-ünsüz bir məkr ağlayır.
Quru çırpıdan başqa
Bir şey deyiləm indi.
Qoy məni edam kötüyü üstünə
Doğra xincim-xincim.
Kövrək-kövrək ölə bilərəm,
Ağlaya bilmərəm daha...

1996

SOYUQLUQ

Bir elə hissim də qalmayıb daha,
Səni sevindirə səni dindirə.

Bir elə hırsım də qalmayıb daha,
Kədər didişdirə, qəzəb hönkürə.

Sönmüş ocağıyam indi taleyin,
Gözəllik gözümdən ötür, görmürəm.
Məni sevindirmir taxtı fələyin.
Məni fəlakət də öpür, görmürəm.

Bu dərə sükunət, bu qaya bərklik -
Harda varlığıma hopdu, bilmədim.
Ömrümə sığınan hüznlü təklik -
Qəlbimdən nə zaman qopdu, bilmədim.

Bəlkə dünənkindən yaxşısan bu gün,
Yoxdu əməlində zərrəcə qüsür.
Fəqət, mənim üçün, eh, mənim üçün
Bu dünya nədənsə susur, hey susur.

1980

UYDURDUM SƏNİ

*Sənsiz darixiram,
kədərim mənim*

Səni mən uydurdum, mən yürgələdim,
Böyüdüb, böyüdüb, şışırtdım özüm.
Üstünü, başını süpürgələdim,
Ağlını yoğurdum, bişirdim özüm.

Ovcumun içində kündələdiyim,
Söz-söz, ilmə-ilmə incələdiyim,
Gah da ağrı-agrı süngülədiyim
Qəlbimin içində köçürdüm özüm.

Niyə danmaliyam bu acını da,
Atdım ayağına əlacımı da.
Sökdüm hasarımı, qalaçamı da,
Səni bu yollardan keçirdim özüm.

İçməyə andım yox, dözməyə səbrim,
Beşcə addımlıqda boylanır qəbrim.
Ömrümə biçilmiş bu əziz cəbri
Sızıldadım özüm, qışqırdım özüm.

Aça bilmədiyim - uğur qapısı,
Dustaqlı umidimin yoxdur qapısı.
Hanı qız qapısı, oğul qapısı -
Ağrımı hönkürüm, hıçqırım özüm.

1996

***

Mən ümman kimi
çağlaya-çağlaya,
Ümidimin bənövşə boynunu
qucaqlaya-qucaqlaya
Gəlib çıxdım bu günə -
bu sahilə
yetişdim.
Yarım ömürlük dözümün
ünvansız sahilinə
yetişdim.
Ünvan istəmirəm özümə...
Harda ünvansız dözüm görsəniz
biləcəksiniz -
o mənəm.

1970

RƏSSAM OLSAM...

Mən rəssam olsam,
ən əvvəl
həqiqət şəkli çəkərəm.
Qırmızı boyayaram onu;
görə bilməyən
görməsin.

Bağban olsam,
bağça-bağça həqiqət
yetirərəm,
tikanlı həqiqət;
girə bilməyən
girməsin.

Həqiqət şəkli çəkərəm
rəssam olsam,
Mütləq qırmızı boyayaram;
görə bilməyən,
görməsin.

1969

DÖRDLÜKLƏR

Yoxmudur sahili iztirabların,
Çıxım o sahilə axtarım səni.
Ya bir duyğuya dön, sinəmi yarıml,
Köksümün içində aparım səni.

1968

***

Taleyim kədəri bir örökən etmiş,
O qədər çəkmiş ki, ömrə tən etmiş.
Onsuz da dərd məni deyingən etmiş,
Tanrı xatırını, dillətmə məni.

1971

BU ŞER

Başıma qaxınc ola,
Qulağıma tıxac ola,
hisslərimdə qaxac ola
şerdi bu.

Uzandı həyatım boyu,
Boylandı heyrətim boyu,
Bir barmaq qeyrətim boyu
şerdi bu.

Söküb, yamamaq olmayan,
Təkrar yalamaq olmayan,
Ömrə calamaq olmayan
şerdi bu.

Səbrim dözümdə qalınca,
Arzum gözümdə qalınca,
Dərdim özümdə qalınca
şerdi bu.

Mən kimə calanım gedim?
Bir himə calanım gedim?
Şerimə calanım gedim,
şerdi bu.

1994

AYRILIQDAN O YANA

Əllərim sürüşüb axdı
saçlarından,
çıyinlərindən,
kürəyindən,
əllərindən.

Axdı töküldü əllərim
ürəyimə,
çırpıntılarımı,
bir parça çörəyimə.

Əllərim töküldü
saçlarımı,
dizlərimə,
sinəmə.

Yığışdırı bilmədim əllərimi
yad anaların
qısqanc təbəssümündən;
Əllərim neçə-neçə körpənin
ilk qədəminə,
ilk kəlməsinə,
ilk uçuşuna döndü...
Üfüqdən
soyuq bir qış tələsirdi
mənə doğru...

1986

NİKBİNLİK

Qış üstdə gəlmışəm bu dünyaya mən,
Qışın dodağında səslənib adım.
Bu qışın əlindən sürüşüb gedən
İstini - soyuğu ayırammadım.

Bu qış üzü üstə düşdü yoluma,
Əlimə, qoluma sarındı bu qış.
Bu qışın üstünə çökdü kədərim,
Bu qışın qəlbini sökdü qəhərim,
Qəmimdən-qüssəmdən barındı bu qış.

Aradı-axtardı bəxt haçan məni? -
Gördüm
bu dünyanın iti də - həzin,
Ümidlər əlimi gözünə təpdi,
Ümidlər qəlbimi gözünə təpdi.
Elə çıçəklədi bahar həvəsim -
Əlimdən, qolumdan açıldı bu qış.

Bir ömür yol idi gözümün içi;
Yollar gözlərimdən axıb töküldü.
Taledən bu qədər gileyli ikən,
Ömürdən bu qədər diləkli ikən,
Bu qışın qapısı axır döyüldü,
Axır yollarımdan yiğisdi bu qış.

Qış üstə gəlmışəm bu dünyaya mən
Qış üstdə oxunmuş laylalarım da.
Qış üstə köklənmiş misralarım da.

Bu ildən, bu aydan, elə bu gündən
İstilər, soyuqlar yerini bilər, -
Adamlar, oyuqlar yerini bilər, -
Dünyanın baharı mənə doğrudur,
Dünyanın səhəri mənə doğrudur.

1982

MƏNİM YAŞIM YAŞIDLARDAN AYRI DÜŞDÜ

Öz vaxtında bölündü,
öz vaxtında bilindi,
öz vaxtında ayrıldı
yaşidlارın yolları.
Mənim yaşımsa onda
hələ çarpışmadaydı;
hələ çalışmadaydı.
Neçə yol durmaliydi
həyat ilə ölümün
qovuşduğu nöqtədə.
Neçə yol qırmalıydı
ona əlyetməz olan
imkanların qəlbini,
imkanına qırılan
üşyanların qəlbini.
Neçə yol qırmalıydı
yollarında dolaşan
titanların qəlbini.
cirdanların qəlbini,
Mənim yaşam o zaman
çarşılmaliydi hələ.
Taleyin ətəyindən
yapışmalıydi hələ.
... Yaşidlar uzun-uzun
yollar qət eləmişdi.
Mənim yaşımsa onda

öz yolundan bir neçə
kötük itələmişdi;
Yaşımdan, yaddaşımdan
illəri didişdirən
məqsədə-bircə addım!
Qismətə-bircə addım!
Mən bu bircə addımı
adlayıb yürüdükcə
üzlərdə səhnə gördüm,
üzlərdə tənə gördüm.
Yaşının arxasınca
hara üz tutmuşdumsa,
sən demə "tələsmişdim",
sən demə, "gecikmişdim".
Halima yanın imiş
sən demə, qəlbidaşlar.
Yaşımı anan imiş
sən demə, səbridaşlar.
Sən demə, tələsmişdim,
sən demə, gecikmişdim.
Saçımı ağartmışdım,
illərimi kəşmişdım...
Eh, ağrıldım, ağrıldım
Mən bu yollar uzunu.
Gördüm-ömür yarıdı,
yarıldım arzunu.
... Yaşılğım-yaşının
işində, əməlində.
Mənim ömrümsə hələ -

arzuların əlində,
qismətlərin əlində...
Yaşım uğurlarımın
miqdarıca yeridi.
Odur ki, qalmalıydı
yaşıdlardan geridə.

1977

ULULARIM, YAXINLARIM, ƏZİZLƏRİM

Burda səadətin köksü qabarıq,
Burda müdriklikdən böyüklük istə.
Səni insanlığın sehri aparar -
Yaxşılıq göyərər yolların üstdə.

FÜZULİ

400 il əvvəlki ahım,
kədər allahım,
qüssə allahım.
400 il əvvəl Kərbəla səfərim,
Dəclə sahilindən
Araza boyunan gözlərim.
400 il əvvəl
əhli-riyalara etirazım.
Şikayətli naməm,
ifşaçı yazım.
400 il əvvəlki sıxıntıım, möhnətim,
Qəm oduna tutuşmuş gülzərim...
Vətənli şöhrətim,
Qərib məzarım.

1964

AĞSAQQAL

Y.V. Çəmənzəminliyə

Birdən-birə
Tayqa
qat-qat
düşdü
onunla
şöhrəti arasına.
O isə
sümüklərinin
şaxtaya,
əsəblərinin soyuq-soyuq üzlərə,
acı-acı sözlərə
həssas çağındaydı.
"Qoca, yeri!
Qoca, durma!" -
qışqırırdı Tayqa.
"Sənin buz döşeyin
çoxdan hazırlı.
Qar yorğanını qaldır,
qoca,
uzan yerinə!" -
qışqırırdı Tayqa.
Əllərində hovxururdu
buz nəfəsləi Tayqanı, -
Bəlkə isinə Tayqa.
Soyuq-soyuq səsləri

qar topası edib
tullayırdı Tayqanın
başı üstündən.

Fəqət,
yanmağa öyrəşmişdi o,
yana-yana donmağı isə
uzaqlaşdırırırdı onu
özündən,
dostundan,
tanışından...

Bir də
özünü üz çevirib
gedən gördü
uzaq Şimalın
ağ düzləri boyunca.
Həmin ağ düzlər
ağara-ağara
ağappaq saçı-saqqalı oldu.

Dünyada
bütün nağılların sonu
yaxşı qurtarır, -
onun ömrünün sonu isə

özündən yaşlı,
özündən uşaq,
özündən incik bir nağıl idi. -
Tərk edib onu
elə beləcə də getdi.

İndi onun
nə tanışı vardı,

nə dostu,
nə özü,
nə də qəlbində yanğısı.
Bir cüt sümüyü çıxmış
əli vardı -
Vətənə uzalı.
İki çiraq gözü -
əllərinə vurğun.

1982

ŞER BAZARI

M.Hadiyə

Bu gün
bir şerdən söküldü dan yeri
mənimçin,
Dünyanın şerə boyanan yeri
Qan-qırmızıydı -
nə üçün?
Yoxsa bazar açmışdı
Fələklər də şerdən?
Baxıb kuyə düşmüşdü
Mələklər də şerdən.
Bir şairin əlində
Ya şerdi, ya alov,
Durub baxırdı mat-mat:
Bilmirdi qiymətini,
Məzənnəsi neçədir?
Şer alveri getməmiş,
şer alveri görməmiş...
Sorurdular:
- Şerdir?
- Satırsınız?
- Neçədir?
Şer oda dönürdü, -
od əlini yandırmır, -
qəlbini yandırırdı.
Osa inandırırdı:

- Cox bahadır, ağalar, -
od qiymətinə.
Düşürdülər çətinə -
"Od qiyməti!"
Çiynini çəkə-çəkə
ötürdülər ağalar...
Şerin od qiymətində
itirdilər ağalar...
Şair altmış illik
bir yolda dayanırdı.
Əlini uzatmışdı
bizim üfüqlərəcən,
bizim dan yerinəcən.
Dan yerində şairin
şərləri yanındı...

1979

SONUNCU ZİRVƏ

R.Rzanın «Çinar ömrü» şerində

Ağır-ağır fikirlərdən,
Çiyni yağır fikirlərdən
qayıdırkı yorğun-arğın.
Qayıdırkı yürüşünün sonuna.
Sonuncu yazıya doğru
uzun-uzun yollar keçmiş,
Sonuncu ağrıya doğru
uzun-uzun illər keçmişdi.
Sonuncu ağrı -
Yorğunluğun sonucu
sevimli zövcəsinin
ağrısına bənd imiş.
Bu ağrı da
dünya qapılardan çıxmaq üçün
dövrün vizit vərəqəsi! -
Əcəb fənd imiş!
Fikirlərdən qayıdırkı ağır-ağır;
pillə-pillə dırmaşırı
sonuncu ağrının zirvəsinə.
Bu zirvəyə kimi
Bütün zirvələri fəth etmişdi.
Ən əvvəl -
Həqiqət zirvəsini.
Sonra -
Bir-birinin ardınca gəlirdi:
Şan-şöhrət zirvəsi,

haqq-ədalət -
əziyyət zirvəsi.
İnam və zəhmət zirvəsi
xəstəliklə,
köləliklə,
və daha nəliklə,
nəliklə
döyüşdə fəth edilirdi.
Bu zirvəyə -
sonuncu ağrının
zirvəsinə kimi
bütün zirvələri fəth etmişdi.
Sonuncu ağrıya az,
lap az qalırdı.
Elə qorxurdu ki,
bu sonuncu ağrını
hiss etməsin.
Bir səhər gözünü açıb
görsün ki,
"Qaranlıq,
qətran kimi bir
qaranlıq" içində
uzanıb -
əllərindən,
ayaqlarından
xəbərsiz.
Həqiqətlə
dünyanın
nəbzində
gəzdirdiyi

barmaqları
bu ağrıdan
əvvəl
onu tərk edib.
Gözlərinin dəniz rəngi
bir ağrısızlığın
sükutunda
rəngsizləşib,
donuqlaşib.
"Qətran kimi bir qaranlıq"
çəkilib
əydəmli vücuduna.
Fikirləri
biz-biz olub
başında...
Çiyni yağır
fikirlərdən
ağır-agır qayıdanda
birdən duydu
bu sonuncu ağrını.
Duydu,
başa düşdü ki,
bu, sonuncu
ağrıdır.
Yavaş-yavaş
çökdü bu ağrının
dizinin dibinə.
Çökdü...
Və sonuncu zirvə
fəth edildi.

1985

İNAM

Müəllimim prof. Ə.Dəmiçizadəyə

Dalğa
görmək istəyirdi
ağuşuda olduğu dənizi, -
görə bilmirdi.
Bilmək istəyirdi -
bu boyda dənizdə
bilinirmi yeri,
görünürmü izi, -
bilə bilmirdi.
Tufanlarda fürsət tapıb
sıcırayırdı;
Hər sıçrayış -
ümid dolu aldaniş,
Hər aldaniş -
inadlı bir sıçrayış -
o yüksəklik harda idi?
Nə qədər sıçrayırdısa dalğa
yenə sularda idi.
Bir gün
nigaran-nigaran
Nəhəng dalgalara
aldi yan.
Taya-taya dalğalarla
ötdü getdi.
Hərdən-hərdən şahə qalxdı,
Hərdən-hərdən itdi getdi.

Birdən yolu üstündə
köklü-köməcli
bir qayaya çırıldı.
Qəlpələndi,
pul-pul oldu,
səpələndi.
Dalğa idi -
ləpələndi.
Varlığının hər ləpəsi ilə
söykəndi yüksəkliyə,
ümid-dağa!
Ləpələrini iri-iri açıb
baxdı dünyaya,
baxdı dənizə.
Gördü -
ümmana görə
damladır,
damlaya görə
ləpədir,
ləpəyə görə
dalğadır.
Heç bilmirdi
Dağa tuş olmasayıdı,
istəyini harda tapardı
dalğa.
Ləpələrini yiğib
ümmana qayıdarkən
özü ilə
bir dağ inamı
apardı dalğa.

ÜNVAN

Fərman Salmanova

Yaşadı sərtliliklə çiycin-çiyinə,
Dəbdəbə, təmtəraq aramadı o.
Bəzən bir arzuda düşdü düyüñə,
Hansı ümiddəsə yarımadı o.

Sərtləşdi Sibirin təbiəti tək,
İnsanla təbiət üz-üzə durdu.
Torpaq - qaradınməz,
İnsan - inaddı;
İnsan üzə durdu, yer üzə durdu.

Bir arzu oduyla başlanan nağıl
Axdı ömür-ömür,
bir dastan oldu.
İnsan dözümünün oduna,
axır,
Təbiət sərtliliyi alışan oldu.

Qalxdı,
Fəvvərə tək torpağın sırrı,
Açıdı qucağını qəhrəmanına.
İsitedi od oğlu
Qarlı Sibiri,
Qoşdu damarının
qızıl qanına.

Çağlar eloğlumun damarlarında,
Bəzəyər nuruyla dünyani inam.
Ay təzə dastana yolu düşənlər,
Ünvan istəsəniz,
Ünvanı - inam!

1971

SALVADOR DALİ HAQQINDA DÜŞUNCƏLƏR

1.

Necə gəldi əli,
Necə qalxdı qolu,
Siyirdi qılınçı,
Bircə anda
Öz bədənini
Başsız qoydu.
Qaldırıldı o biri əlilə
Sacından tutub,
Qaldırıldı çıyinindən yuxarı
öz əlilə kəsdiyi başı.
Qanı şoruldaya-şoruldaya
Qaldırıldı.
Kəsilmiş başın yerində,
çıyinlərindən bir az yuxarıda
Bir az müqəssir,
Bir az miskin
Təbəssümü qalmışdı.
Qılınçı tutan əli
Bir də qalxdı,-
O müqəssirliyi,
O miskinliyi
Çapıb atdı
Təbəssümündən.
İndi də
Kəsilmiş başın ağrıları

Çiyinləri üstündən dikəlirdi
biz-biz olmuş
tükləri kimi.
İynə-iynə,
sancı-sancı,
qıyma-qıyma
enirdi içİNƏ agrılar.
Dogranırdı içİ.
Başının yerindəki
təbəssüm isə
havadan asılıb qalmışdı.
Gülürdü Salvador Dali.

2.

Bu yumurta
Dünyadan dogulurdu.
Dünya özü də
Yumurta idi.-
Dogulurdu yumurtadan.
Yumurta Dünyanı,
Dünya yumurtanı dogurdu.
Dalaşma
doğuş üstündə idi.
Kənarda
Bir yumruq qışqırırdı.
Dırnaqlar
Hirsli-hirsli
girmişdi ovuçun icinə.

Damarlar
şülək-şülək qan işigiydi.
Hər qışqırıqdan
biri
əzələsini pırtladıb
bayra atılır,
sonra da
ilanvari sarılırdı
Dünyanın
yumurta belinə.
Dünya-yumurta idi,
Yumurta-Dünya.
Doguluş
davam edirdi...

3.

İki insan başı
çekirdi rəssam.
İki baş çəkməkdən
bir baş çəkmək asan.
Amma
Bu "amma" olmasaydı.
Bu "amma" özündə
iki başın fikrini,
düşüncələrini
Dünyaya verəcəyini,
Dünyadan alacağını,
Sevgilərini,

nifrətlərini
daşıyırdı.
Köçürməliyidi
bu "ammanı"
bu başın
gözlərinə,
üzünün qırışlarına,
dodaqlarının rəşələrinə,
dişlerinin bir-birinə keçməsinə,
alt çənə ilə
üst çənənin kipləşməsinə,
başının,
saçının rənginə,
boyun damarlarının
mil-mil
gərilməsinə köçürməliydi.
İki başın dogdugu "amma"
Bir başa sığmırıldı.
Lakin nə etməli?
Bu başı çəkən
O idi -
Salvador Dali.

4.

Şairin sözü,
Rəssamin fırçası,
Bəstəkarın "do-re-mi-si"
ədalət yazır,
ədalət çəkir,

ədalət bəstələyirdi.
Yazdı,
Çəkdi,
Bəstələdi...
Belə-belə...
Cəmiyyət o cəmiyyət deyildi.
Çoxalmışdı
Ədalət basdırını,
Xəyanət əkəni,
Rəzalət çüçərdəni.
Şair,
Rəssam,
Bəstəkar isə
Yazırkı,
çəkirdi,
bəstələyirdi ədaləti...
Harda görümdülər axı...
ONU?

2000

HƏSƏN MÜƏLLİM

Qəlbinin saflığı üzündə gülən,
Bir el agrısına çıynını verən,
Hamının, hər kəsin dərdini bölən,
Hamıya yaxşılıq edən müəllim-
Həsən müəllim.

Böyükə böyükdür, uşaqla uşaq,
Qaməti, yerişi-gəncliklə qoşa.
Nə sevincdən dönən,nə qəmdən qaçan
Hamının dadına yetən müəllim-
Həsən müəllim.

Bahar sevdalıdır ömrünün qışı,
Tərlandır, gözündən ovlayır quşu.
Məclisdə, magarda, eldə söz qoşub,
Aşığı, şairi ötən müəllim-
Həsən müəllim.

Zəhməti ömrünün mənası bilib,
Öz ana dilidir elminin dili.
Kəlmənin, cümlənin, nöqtə-vergülün
Üstündə daima əsən müəllim-
Həsən müəllim.

Arxadır, dayaqdır qohuma, yada,
Ətəyindən tutan yetər murada.
Qocaya oguldur, cavana ata,
Qurbətə düşənə - Vətən müəllim-
Həsən müəllim.

1999

O SƏSİN SAHİBİ

*Mərhum müğənnimiz
Nəzakət Məmmədovani
dinləyərkən*

O səsi içində qaytarın daha,
Qaytarın özünə, qəmlənsin bir az,
O səsin sevinci qırılır məndə,
O səsin sevgisi qıvrılır məndə.
Qıvrılır bir ürək ağrısı kimi,
Qıvrılır anamın ağısı kimi,
Qırılır nənəmin ulu yolları...
O səsi içində qaytarın daha,
Qaytarın,
Sevinci azalsın bir az.
Onun qaynağına, zənguləsinə
Həzinlik,
Həlimlik yazılışın bir az.
O səsin özündən xəbəri yoxdu,
Yolundan, izindən xəbəri yoxdu...
Qaytarın içində, hiçqırsın o səs,
Ağlasın, sizlasın, qışqırsın o səs.
O səsi içində qaytarın daha,
O səsin sevinci şaqraq bir əda;
Mən o ədalara dözə bilmirəm.
Bir xəbər tıxanıb səs tellərimə,
Qəlbimdən, dilimdən üzə bilmirəm.
Eləcə o səsdə yanana ocağam,

Mən o sevinclərə dözə bilmirəm, -
İndicə o səsə çatdıracağam;
Əzizim, kədər ağlar,
Kədərli betər ağlar.
Səsində sevinc gülər.
İçində qəhər ağlar.
O səsə qıslıb ağlaya billəm,
O səsə sığınib hönkürə billəm -
O səsi içində qaytarın daha...

1984

BİR GÖZ QAYĞI

*Rəfiqəm Qızqayıt
Dadaşovaya*

Gözümü yuman kimi
yumşaq uyğularım içində
itib - batdım;
daş kimi yatdım.
Birdən bir əlçim xəyalla
şehləndi yuxum.
Bir əsim bahar nəsimi ilə
mehləndi yuxum.
Sanki bu an üfüqdən
bir aydın baxışla
işıqlandı hər yan.
Sonra bir az doğma qoxulu,
bir az tanış duyğulu,
hərarət boyalı
zərif əllər...
Heyrətdən başım altındakı daş da
diksindi:
ovcu içində bir qəlb vardı,
üşüyən bir qəlb...
Piçilti eşitdim: "bəlkə isindi..."
Sonra o əlləri
şəh içirən gördüm
erkən solmağa üz qoyan
bir bənövşəyə.

Sonra da
istidən pörşələnmiş
bir fidan üstündə kölgə...
Düşündüm "Bəlkə", "Bəlkə"...
Doğrudan da,
həmin əllər
qəlbimdən yoxaltdı təlaşı:
başımın altından götürüb
daşı,
qu balınc qoydu əvəzində.
Mən də
qu balınc içində batdıqca batdım.
Yuxumun sahilinə çatanda
gündüzümü oyatdım.
Bir göz qayğı yuxladım
bu gecə,
bir göz qayğı.

1971

TALE

Rəfiqəm Tinatin üçün

Yollarına yorğun yağan qaram mən,
Sovur məni, ərit məni, əz məni.
Kədərini bəslə ürək yaramda,
Cırnat məni, ağrıt məni, üz məni.

Nə söz üstdə, nə göz üstdə əzizlə,
İnadımı sal diz üstdə, əzizlə.
Gah buz üstdə, gah köz üstdə əzizlə,
Sevincimə, pərtliyimə yaz məni.

Üzə durub günlərimin həsrəti,
Ayım, ilim - ümidlərin xəstəsi.
Yüz yol ölüm,
bir yol dirilt istəsən,
Öz-özümə yağı kəsdir az məni.

Yaradandan nə işığam, nə odam,
Bir bu qədər qəm çeynəyib, səbr udum.
İki yolun ayricında - ümidim,
Ömür boyu yolayricda gəz məni.

Nə sirr imiş bağlandığım, ilahi,
Hikmətinə aldandığım, ilahi,
Qollarından sallandığım, ilahi,
Belə ömrün ağacından as məni.

Mən bu alın yazısına heykələm,
Allah, daha az xəlbirlə, az ələ.
Ya bir yolluq uğuruna həkk elə,
Ya bəxtimdən, taleyimdən poz məni.

1989

SƏNİN ÖMRÜN

Tələbə yoldaşlarımı

İndi gözlərin də balacalaşıb,
İndi ürəyin də yuxalıb daha.
Yığılıb başına balacaların,
Qaygın, intizarın çoxalıb daha.

Bir az üz-gözünə qırışlar qonub,
Bir az saçlarının gümüşü artıb.
Yerişin-duruşun tapıb yolunu,
Qapı-bacnızın gülüşü artıb.

Sevda gəzmək dəmi çəkib yükünü,
İşin, əməyinlə alqışlanırsan.
Evdə ərköyünlük böyüklüyünü
Xirdaca ogluna bağışlamısan.

Axar-baxarlıdır ömrünün yolu,
Tale qapılarda qoymayıb səni.
Peşən sabahını qazanmaq olub -
Ehtiyac cənginə qıymayıb səni.

Gözləri qan çəkən yuxularını
Daha xatırlayan, anan deyilsən.
Sevib-sevilməmək qorxularını
Ömründən, gündündən sanan deyilsən.

Təsadüf hardasa kəsər qarşını,
Bir də o günlərə qayıdar səsin.

İmkan ərkli-ərkli çatar qaşını,
Gözün dörd dolanar:
"Aman, bilməsin!"

Düşərsən keçmişin ayaqlarına,
Bu da bir həyəcan,
bu da bir istək.

Durduğun tərəddüd dolaylarından
Ötəri bir salam...
Ya da... Nə isə...

Bəlkə də bir eşqin boynu bükülü,
Gözünü yoluna dikib nahaqdan.
Sənin səadətin gözündən gülür,
Baxıram, körpən də gülür bayaqqdan.

1980

***

Araz Elsəs,
səsindən bircə
tel kəs,
Ver aparım özümlə.
Nəfəsim içərimdə
əriyə-əriyə qalib.
Niyə yaşıdagımı
bilmirəm özüm də.
Səsin incələnir
tel-tel.
İncələnir daxilimdə
soyum-soyadım.
Araz Elsəs,
səsinlə tələs
əriyən nəfəsimizə.
Bizi içərimizdəki
yadlıqdan,
özgəlikdən
qurtar,
Allah xatirinə.

1999

DAHİLİK

Bacilarima

Əllərin çekili süfrədir, bacım,
 Gülü - gül balalar, çiçək balalar.
 Ürəyim bir duyğu üstdədir, bacım,
 Duyğusu - çiçəkdən göyçək balalar.

Əllərinin gülü çiçək balalar
 Sütül buğda dadır, təzə ot dadır.
 Gündə bir arpadan uca balalar
 Gündə bir nəğməcə mənə doğmadır.

Gündə bir arzuca arxadır mənə
 Əlinin çekili süfrəsi, bacım.
 Gündə bir işiqca bahadır mənə
 Atamin, anamın kölgəsi, bacım.

Gündə bir ümidcə bahadır dünya,
 Bahadır taleyin diləkləri də.
 Bu dadda, bu tamda dahidir dünya,
 Dahidir bu adda -
 mələkləri də.

İblisi, mələyi dahi dünyanın
 Sevgisi, nifrəti bırdır üzündə.
 Ay bacım, əlinin zəhməti dadda,
 Ay bacım, qəlbinin şəfqəti dadda
 Dahilik görmədim mən yer üzündə.

1981

HƏZİRAN

Bir gözəl ayın adı,
Bir isti yayın adı,
Bir gələn toyun adı -
Həziran.

Qolların incə-incə
Qoy acılsın sevinclə.
Bir baldıza "Gəlincan"-
Həziran.

Boş təknənin çörəyi,
Yıxıq evin dirəyi,
Bir igidin ürəyi-
Həziran.

Bir körpə ana gözlər,
Bir igid sona gözlər,
Düşüb ovsuna, gözlər
Həziran.

Nurdı, şamdı bu şer,
Bəxt açındı bu şer.
Səni andı bu şer,
Həziran.

1999

GƏLIB

Balaca Səbinəyə

Bizə bir balaca gəlib,
Dərdimin əlacı gəlib,
Ana gəlib, bacı gəlib,
Nənə gəlib hisslərimə.

Şirin dili, totuq əli,
Məni oxşayır üstəlik.
O dogmaliq, o istilik,
Yenə gəlib hisslərimə.

Çıxıb çanımdan azarım,
Dikəlib uçmuş hasarım.
Mən Yerdə şer yazıram.
Səma gəlib hisslərimə.

O balaca fidan bala,
Əllərimdən tutan bala,
Çiçək bala, cirtdan bala,
Yaman gəlib hisslərimə.

2002

MİNİ POEMALAR

ZİYARƏT

Bismillahir-rəhmanir-rəhim

Çırpmışdıq üzümüzə
Tanrı qapılarını,
Tanrısız yaşamağın
Çəkdik ağrularını.
Tale nədir, qismət nə -
Hamarladıq, düzlədik,
Ahn yazımızı da
Ovcumuzdan gözlədik.
Bizə sürünmək üçün
İmkan idi ömrümüz,
Biz eləcə ünvandıq,
İnsan idi ömrümüz.
İlahi, bəxş etdiyin
Qisməticə yeyirdik,
"Cənnət də, cəhənnəm də
Bu dünyadır" deyirdik.
Yolunda, imkanında
Əyrimiz də düz idi,
İçimizdən boylanan
İmana dördgöz idik.
Sənsə təmkinli idin,
Sənsə tədbirli idin,
Yolundan sarpanlara qarşı
səbirli idin.
Mən səni tapmaq üçün,

Nuruna girmək üçün,
Bütün qalan ömrümü
Eşqinə vermək üçün
Şerimə sığınmışdım,
Qələmə sığınmışdım,
Mənə qədərlədiyin
Aləmə sığınmışdım.

Adın dada yetənmiş,
Adın fəryada yetən,
Dərgahına üz tutan
Oldu murada yetən.

Çəkdiyin çəpərə də darıxmaq özü -
günah,
Birliyin qarşısında karıxmaq özü -
günah.

Ey adı uca olan,
Ey quran, ey yaradan,
Üzümdəki nur - sənin,
Sənsən bizi yaradan.

Bu Yer, bu Goy, bu Od, Su
Sənin işığındadır,
Səma işığındadır,
Dəniz işığındadır.
Bizi iman üstündə kökləmək -
öz əlində,
Amanında saxlamaq,
Təkləmək -
Öz əlində.

İlahi, bu qüdrətdə
Göyün, Yerin gözəldir,
Birliyinə çağırın
Peyğəmbərin gözəldir...
Bu gözəllik içində
Sevgini bizə verdin,
Yaradansan, yaratmaq şövqünü
bizə verdin.
Bu şövq ilə, zövq ilə
Ömür verdin, bəxt verdin...
Birinə quru zindan,
O birinə taxt verdin.
Biri qızıl teştinə
"Qanını qusan" oldu,
Biri xoşbəxt, o biri
Bəxtindən küsən oldu.
Biri ölən, o biri
Öldürən oldu, Allah,
Bir gün ağladan
bir gün
gülüdürən oldu, Allah.
Bir deyən olmadı ki,
Bu qismət nədəndi bəs?
Dünyanın tarazlığı
Nə yolla ödəndi bəs?
Bu işiqda zülməti
Gizləmək nədən imiş?
Canlı
doğulan gündən

Ölümə gedən imiş...
Hikmətin - min bir sual,
Sualın - min bir hikmət.
İlahi, Sənsən qadir,
Təkcə səndədir qüdrət.
Yazına pozu yoxsa,
Pozunu yazmaq olmaz,
Qismətinə min şükür,
Şükründən azmaq olmaz.

İBADƏT

Sükunətin əlində fəryadım göyə bülənd,
Mənəm ömürdən qaçan, mənəm taledən dönən.
Allahım, bu günümдə köməyim, amanım ol,
Ölünəm, yerdən götür,
Xəstənəm, dərmanım ol.
Ətəyindən tutanın eləcə xoş halına,
Mənə də qismət elə, yixilim ayağına.
"Allahumə, ləbbeyk, ləbbeyk, Allahumə,"
Səni deyib gəlmışəm, gəlmışəm, İlahi, mən.
Çağirdin bir bəndənin dililə hüzuruna,
Qurban olum əməldə, işdə bu zühuruna.
Dilimdə Rəsulunun müqəddəs kəlamları,
Düşüb Kəbə yoluna, mən də oldum zəvvarı...
Şükür öz birliyinə,
Kəramətinə şükür,
Sınağına, görkünə
Şərafətinə şükür.

Ey bir olan Allahım,
Vahid olan Allahım,
Olub, olacaqlara
Şahid olan Allahım,
Aç, bu açlığıın yolun
Haqdı əbədiyyəti,
Haqdı axırəti tək
Haqdı əzəliyyəti.
Mənə qismət etdiyin
O müqəddəs anları,
O müqəddəs elləri,
O ülvi insanları,
Qəlbimdə gəzdirdiyim
O hissi, o duygunu,
Bu yuxu həqiqəti,
Bu həqiqət yuxunu
Qələmə almaq üçün
mənə qüdrət, ilham ver,
İnam ver öz gücümə,
Qələmimə inam ver.
Budur, indi o yerdən,
O göydən, o səmadan
Uzaqda olsam belə,
Ordadır ruhum hər an.
İlahi, yuxularım
Zəvvvara dönüb indi.
İbadət yolundadır
Taleyim, ömrüm indi.
O gözəl Şəxsiyyətin

Müqəddəs Ruhu üçün,
Oyaq gözlərim ilə
Gördüyüm yuxu üçün
Gecə-gündüz sənliyəm,
Sən buyuran təkəm mən.
Sənin ibadətində,
Yolunda həlakam mən.

ALLAHU ƏKBƏR

Ömrün bu fəslində, bu məqamında,
Ağlı, dərrakənin kövrək anında
Susmuş ümidiłdən üzülmüş kimi,
Yetim qismətlərə qıṣılmış kimi
Səbrini gözündə gizləyən ömür,
Gizləyə-gizləyə gizləyən ömür,
Səni ürəyindən keçirdi nədi,
Açıdı yollarını üzünə o yer.
Getməmiş eşqini içirdi, nədi,
Axıdı ürəyinin sözünə o yer.

Doğrudan qəlbindən keçdim deyəsən,
Uçub ayağına düşdüm o yerin.
Arzusu, istəyi, eşqi deyəsən
Bir yolluq qəlbimə köçdü o yerin.

Sərin "Zəm-Zəm"ini gözümə çəkdirim,
Diz çökdüm müqəddəs Kəbə evinə.
Öpdüyüm torpağı qızılı çəkdirim,
Döndüm əllərimin tövbə evinə.

Sərdim ayağına uyğularımı,
Gecəm gündüz oldu, gündüzüm gecə.
Seçib arıtladım duyğularımı,
Ən qısa söz oldu ən uzun gecəm -
Allahu Əkbər.

Qoşa ovuc olub açıldı göyə
Qəlbimin nisgili, istəyi onda.
Uca diləklərlə ucaldım göyə,
İlahi, mən namaz üstdəydim onda.
Allahu Əkbər.

Namaz üstündəydi mənimlə birgə
Yaxınım, uzağım, atam, anam da.
Uçub qonmuşdular yanına birdən
Müqəddəs animda, zikr animda -
Allahu Əkbər.

Əllərim elə bil heç əl deyildi,
Allahın mənimlə ülfəti idi.
Dörd yan - namaz üstdə; qalxıb, əyilir,
Dörd tərəf Məhəmməd ümməti idi:
"Allahu Əkbər".

Səcdəyə düşürdüm -
"Allahu Əkbər",
Qalxırdım,
"Allahu Əkbər" mənimlə,
İçərim, dışarıım
"Allahu Əkbər",
"Allahu Əkbər"də - bəşər mənimlə.

Kəbəli inamım - Allahu Əkbər,
Səfa - Mərvə yolum - Allahu Əkbər,
Ən bəxtəvər anım - Allahu Əkbər,
Haqqa açıq qolum - Allahu Əkbər.

Burda milyonların bircə dili var -

"Allahu Əkbər"

Milyon dildə gəzən bircə elm var -
"Allahu Əkbər".

Ərşî Kürşü quran Allahu Əkbər.

Etiqad, ehtiram -

Allahu Əkbər.

Əlini öpdüyüm -

Allahu Əkbər,

Yolunda öldüyüm - Allahu Əkbər...

İlahi, günahkar qulunuq sənin,

Gəldik Həcc məramlı yoluna sənin.

Allahu Əkbər, Allahu Əkbər.

Bizi möminlərin sırasında tut,

"Allahu Əkbər".

Həqir bəndələri bağışla, ovut,

"Allahu Əkbər".

Elimiz-obamız - düşmən əlində,

Qalmışq bir kələf işin əlində.

Bəlkə ası olub ruhumuz bizim,

Bezib qismətindən çoxumuz bizim.

İlahi, bağışla günahkarıqsa,

Tutduğumuz yolda günah var isə.

"Allahu Əkbər".

İlahi, qulunam, kəmtərinəm mən,
Dininə nikahlı bir gəlinəm mən.
Pənahsız qocalar əl açıb sənə.
Günahsız körpələr əl açıb sənə.
Təksən, tənhaların pənahı sənsən,
Haqqın, ədalətin Allahisan sən.
Haqlını, haqsızı seçənsən özün,
Bağlayansan özün, açansan özün.
Biçdi bir xəyanət, bir nifrat bizi.
İntiqam almağa sən öyrət bizi,
Qələbə çalmağa sən öyrət bizi,
Bizə dəyanət ver, dözüm ver, Allah,
Qurtuluş naminə izin ver, Allah.
Allahu Əkbər,
Allahu Əkbər.

KƏBƏ

Sən ey nur şəlaləsi,
Ey "Allahu Əkbər" səsi,
İnsan əlindən necə
Sancıldın bu məkana?
Səni yaradan əllər,
Səni quran mətanət
Allahın ən xoş günü,
Xoş anına düşübdür.
Bu qüdrət Allahındır,
Ünvanına düşübdür.
Bu əzəmət, bu xoşluq,

Bu gözəllik, təntənə
Nə şux durumdu səndə!
Nə şux yaraşır sənə!
İlahi, o Dünyamı,
Bu Dünyamı gördüyüüm?!
Nə ülvi, nə müqəddəs -
Bu torpağın, bu göyün!
Yerdə insanları tək
Göydə quşu da zəvvar.
Təvafa gedir Dünya,
Yer də, göy də münəvvər.
Hara yoxa çıxıbdır
Bu göyün ulduzları, -
Dünya gecələrinin
Ərköyün ulduzları?!
Kəbə işıqlarından
Utaıbdır, olmaya?!
Çəkinibdi, olmaya,
Qısqanibdi, olmaya?!
Bu cənub gecəsinin
Leyla dərinliyində,
Bu müqəddəs inamın
Belə dərinliyində
Bir insan nəhrindəyəm,
Bir dəniz dalğasında.
Sağım, solum çalxanır,
Dünya tamam qasırğa.
Dillərdə - "Allahu Əkbər",
"Lə iləhə illəllah",

Əməllərdə "Ya Allah".
Ümidlərdə - Ya Allah!
Ömrün-günün bu çağı,
Bu dövrü - sənə dövrə,
Ya müqəddəs dinimin söykəyi
Ulu Kəbə!
Üzü sənə - dualar, namazlar içindəyəm,
O dünyalı ünvanın
Bu dünya köçündəyəm.
Böyüklərin - müqəddəs,
Kiçiklərin - müqəddəs,
Çiçəklərin - müqəddəs,
Böcəklərin - müqəddəs.
Addımım gecəyəmi,
Gündüzəmi atılır?!
Addım-addım pillələr
Ucalığa qapıdır.
Səfa - Mərvə arası qaçışım -
Sənə yolum,
Sənə doğru yürüyür,
Yürüyür sağım-solum.
Zəvvaram, bəxtimdəki
Həcc yoluna, zəvvaram,
Bir əbədi, müqəddəs
Köç yoluna zəvvaram.
Ayağıma çəkdiyim
Əziyyətin özü xoş.
Divarını öpdüyüm
Həqiqətin özü - xoş.

Nə xoş bu Yer, bu Səma,
Nə müqəddəs bu əməl,
Hər tərəf - "Allahu Əkbər",
Hər tərəf - "Ya Peyğəmbər".
Ya "İbrahim məqamı",
Ya "Zəm-Zəm", ya "Əl-Hərəm",
Necə gəlib düşmüşəm
Bu ənbər saçan Yerə?
Bu ilahi duyğular
Hardan axır qəlbimə:
Dünyəvi yaxşılıqlar
Necə yaxın qəlbimə:
Mən ən ali hisslərin
Pənahından keçirəm.
Bu gün düşmənin belə
Günahından keçirəm
Şükür, min şükür, Allah,
Bu yolu açdın bizə!
Açıldı Həccin bizə,
Açıldı Məkkən bizə.
Həcc qədəmlı qardaşlar,
Həcc qədəmlı bacılar,
Qədəminiz mübarək,
Mübarək, ay hacılar!

*Əssəlamu əleykum və rahmətullahi
və bərəkatuhu.*

1998

SARÇAKIN SON GÜNÜ

Bu yaxınlarda Zaporojyedəki kiçik Çinqıl çayı sahilində sonuncu poloves xanlarından biri olduğu güman edilən Sarçakin qəbir kurqanı açılmışdır.

"...On gün ərzində xanın kurqanındakı qiyamətli qızıl əşyalar hesaba alındı. Sonra kurqana kiçik ekskursiyalar başlandı. Bir dəfə şənbə günü lentlərlə bəzədilmiş "Jiquli" və "Moskviç"lərdən ibarət uzun toy karvanı Kurqana yan aldı. Toy ərəfəsində olan bəylə gəlin - Tatyana və Nikolay Kurqandanca ZAQŞ-a getdilər.

Həmin gün xanın barmağından daha iki füsünkar qızıl üzük tapıldı".

"Voknruq sveta" 1982, 71

O KİM İDİ

O bir igid xan idi, -
Qədim hun şöhrətinin
son qütbünü,
son yurdunu,
son çadırını
qoruyan idi.
Bu igid xan
atasından, babasından,
babasının babasından
irs almışdı
at oynadıb, ox atmağı,
qurşaq tutub, gürz vurmağı.

Nizə, mizraq döyüşünü
irs almışdı.
Onun gözü parıltılı
əşyalara açılmışdı
ilk gündündən.
Parıltiya,
gurultuya,
kişnərtiyə,
nərılıtiyə öyrəşmişdi
ilk gündündən.
Öyrəşmişdi
at üstündə uyğuya da,
at üstündə
isti-soyuq duyğuya da.
İlk gözələ vurğunluğu,
son arvaddan yorğunluğu
at üstündə duymuşdu o.
Var-dövləti sürünlürdi
arxasınca
mənzil-mənzil,
iqlim-iqlim:
sandıq-sandıq
altun-gümüş işləməli
kaftanları,
qlincları,
qalxanları.
sadaqları,
kamanları,
sünükləri, yaraqları,

sandıq-sandıq
qızıl-gümüş qab-qacağı,
tacı-taxtı,
çadır-çadır arvadları,
yatacağı
arxasınca sürünlürdü.
O, sonuncu nöqtə kimi,
o, sonuncu işiq kimi
dövrünün son günlərindən,
hökmünün son günbəzindən görünürdü.
Əsrlərlə
atasının, babasının,
babasının atasının
yığdığını,
sovduğunu,
yağmalayıb,
özümləyib,
mənimləyib
sandıqlara, çadırlara
təpdiyini
zərrə-zərrə,
hissə-hissə qoparırdı düşmənləri.
Bu sonuncu igid xanı
zərbə-zərbə doğrayırdı düşmənləri.
Doğranırdı qolu-qıcı
dörd iqlimdən.
Doğranırdı
Pribaltikadan,
İspaniyadan,

Irlandiyadan
Atillanın
oğulları, nəvələri,
Mamay xanın,
Toxtamışın sələfləri.
Doğranırdı -
Çadır-çadır arvadları,
Tövlə-tövlə dəvələri,
Ayqırları, kəhərləri.
O sonuncu qor kimiyydi,
O sonuncu nur kimiyydi,
İtilin qərb cinahında.
O, bu sonu qorумalı,
O, özünü qorumalı,
Son oğlunu -
Son qolunu qorumalı!
Bu doğranmış budaqların,
Köklərin içində
Son dözümü qorumalı!
O dünyaya varıb qoşan
Qoca-qoca xaqanları -
Xəzinə üstdə yatanları-
Kurğanları qorumalı!
Qorumalı son altunu -
son qızılı,
Qorumalı son oğlunu
son qızını.
İgid xaqan
igidlərin qollarında

Düşünürdü-daşınırdı -
İgidlərin qollarıydı
son ümidi,
son dayağı,
son saatı.

Bu son ana vida üçün
igidlər son oxlarını
Son sadaqdan
sıyılmışdı.

Bu son oxlar
igidlərin qollarında
gərilmişdi.

Son çadırın çevrəsində
hörülmüşdü.

Son atların kişnərtisi,
Son nalların cingiltisi -
Son saatın yaxınlığı...
İgid xaqan bilmirdi ki,

Lap bircə an bundan əvvəl
Oğlu Tadıkın Çur
Döyüşdəcə son oxuna
sancılmışdır.

Baş xatunu,
qaza bənzər uzundonluları
qonşu yurtda
çadırların çətənindən
asılmışdı.

İgid xaqan bilmirdi ki,
düşmən ondan

Bir ox uçuşu mənzildəcə
durub
pusur.

- Son döyüşü uzatmağın,
mənəsi yox!...
Baş qam gəlsin!
Nədir xanın son arzusu?
Bu son arzu
ilk arzudan qopub gələn
bir oxuydu.

DÜŞUNCƏ

Bu anda
qəflətən bir ömür nəşə
bir ömür əzabla doldu içində.
Keçdi əsəbindən,
keçdi hissindən.
Qanına bələnmiş cərgələr keçdi,
qınına çəkilmiş ölkələr keçdi.
Gözləri hiddətdən
alışib yandı.
Əlləri əsəbdən düyüldü sərt-sərt.
Bəxtiyar etmədi onu bu sərvət.
Ona əl vermədi dünyanın kamı.
Ona gün vermədi dünya imkanı.
Haçansa,
ömrünün harasındasa
oğuldan, nəvədən,
atdan, dəvədən,

nizədən, kamandan,
min-min tüməndən
gözünün doymayan çağında idi.
Oxu ildirimdən odluydu onda.
adı Atilladan adlıydı onda.
...Şərqdə payızlayıb,
qışlamışdı o,
Qərbdə tonqal çatıb,
yurt salmalydi.
Bu yolu Məşriqdən başlamışdı o,
bu yolu
Məğribdə qurtarmalıydı!

QAMIN FAL MƏRASİMİ

Xanın son anını,
son zərbənin ünvanını,
son günündən qalanını
göstərməyə
baş Qam gərək!
Bu dünyanın məhkəməsi,
məzhəkəsi,
qələbəsi,
təhlükəsi,
uzaq-uzaq taluyların
bərəcisi,
dəmir-polad qapılara
varan yolun
bələdçisi

baş qam gərək!
Baş qam gəldi.
Bağır basdı, diz qatladı,
yerini
qotazlı yəhər üstündə
rahatladı.
Həzin-həzin köks öttürdü
igid xaqan.

- Bilirsən ki,
səni niyə çağırmışam.
Qam bilirdi.
Açı-acı ağrıyırdı xaqanına,-
Öz-özünə qəsd edəcək
bu sonuncu igidinə
aciyırdı,
ağriyırdı.
Fəqət, yenə istəmədi
xaqan görə
rəiyyəti
yanır ona.
Onsuz da ki,
igid xaqan qamətindən qırılmışdı.
Son yazidan amanı yox.
Son ümidə gümanı yox.
Üzümdəki sərt ifadə
altun-gümüş
parıltısı içindəcə
itib-batmış.

Gözündəki şir qəzəbi
taleyinin zülmətində
ölgün düşüb,
yorğun düşüb
yatmış.

Qam qorxmamış, çəkinməmiş
bu qəzəbdən.
Bu qəzəblə çox oyuna girmişdi
qam.

Xaqqan üçün
döyüşqabağı oxu gərən
kirişdi qam.

Bu kirişin haqqı-sayı
xaqqan üçün əvəzsizdi,
Əvəzsizdi bu baş qamin
qafasında qaynayanlar.

Əvəzsizdi geyməsinin üstündəki
fil dişi,
at qılı,
it qulağı,
qurd ayağı,
hal dabani,
şeytan buynuzu,
ilan qabığı

əsim-əsim titrəyəndə
oynayanda.

Börkündəki at quyuğu
qamla birgə firlananda,

Gurlayanda kəllə təbil -
əvəzsizdi.
Nə düşündü, nə danışdı
bu anda xan?!
Bu düşüncə
ilan kimi çaldı qamı.
Təbilini yumruqladı -
əsdi, coşdu gurultudan.
Ayağında yeri,
başında göyü fırlatdı o.
Sonra ölgün düşüb qaldı.
Bu ölgünlük
xaqanının gözlərinə
ışıq oldu,
O gördü öz keçmişini,
indisini,
gələcəyini;
Vərəq-vərəq,
Qanlı-qanlı
ötüb keçən minillərin
lap sonunda
İki nəfər -
bir qız, bir oğlan
gördü xaqan.
Fəqət, nə qaş,
nə göz - onun,
nə söz - onun,
nə boy-buxun,
nə üz - onun...

Di gəl, əzaları -
əzələləri,
damarları,
vətərləri əvvəlkidir,
həminkidir - onunkudur.
Qanından da,
izindən də,
iyindən də,
bircə udum,
bircə qırpım,
bircə duyum onunkudur.
Gördü,
duydu, anladı ki,
o ölməmiş,
o köçmüşdür.

O keçmişdir
gələcəyin damarına.
O çökmüşdür
gələcəyin sümüyünə.
Gələcəyin iliyində
yaşayır o
altun-gümüş nəfsi kimi.
Altun-gümüş həvəsini
daşıyır o
gələcəyin ünvanına,
gələcəyin çarmixına.
O gördü ki,
bu gününə kömülməsi
bu günündən köçü deyil.

Bu günündə yeri boşdur,
taci boşdur,
taxtı boşdur -
əli boşdur.

Fəqət, yenə
Köçü deyil bu dünyadan.
O gördü ki,

lap yaxında -
ayağının ucundaca
yer yarıldı,
yer ayrıldı,
çökdü zaman,
çökdü məkan,
çökdü özü
bu məkanın,
bu zamanın uçrumuna.

- Ur! - qışqırkı xagan birdən,
- Ur, qam, tez ol,
daha üzmə amanımı!

Bu günədək dediklərin
yanıltmamış gümanımı.

Çağır gəlsin
baş sərkərdəm,
vəliəhdim, Tadıkın Çur,

Altunsaçım, -
baş xatunum.

Qam ayıldı -
geri-geri iməklədi
altun çadırдан.

ABİDƏ

İgidim hey!
Əllərində son hiddəti oyatsana!
Oynatsana
at üstündə
altun-polad ümüzları!
Dizlərini fil qatlamaz.
Gözlərindən qıl adlamaz.
Oxlarının hər süzümü -
bir düşmən hulqumu.
Göstər görüm o kaman qolunu -
gütünə taqətim çatarmı?!
Ulusunda atandan güclü şirin varmı?!
İgidim hey!
Oğlum hey!
Ər qeyrəti göstərməyə
gedənlərin qayıtmadı,
yol üstündə
düşmən izi güdənlərin
qayıtmadı.
Dörd fəsildə itənlərin
qayıtmadı.
Qayıtmadı
neçin?
Nədən?
De, bildinmi
dünən sənin qollarında
o yorğunluq,

o üzgünlük nədən idi?!
Sən qüvvəni -
sən qolunu itirirsən
zərrə-zərrə.
hissə-hissə,
Tanrı özü qarğıyıbdı,
daha yoxdur aman bizə.
Ümid yoxdur qələbəyə.
Son çadır da,
Son yəhər də,
Son satıl da qan qoxuyur.
Son keçidən qan sağıldı
bu gün səhər.
Son atının
qanını da bişirdilər.
İgidim hey!
Oğulum hey!
Biz çox idik,
çox-çox idik;
Bu dünyanın əvvəlindən
axırına
sü süledik,
ilxi qovduq.
Kıtan eli,
Tabğac eli,
qarşımızda diz qatladı.
Ötügen meşəsi qaplanlarının
qorxudan
bağrı partladı.

Toğida
Kadazda dörd dəfə
vuruşduq, -
qan su yerinə axdı.
Yaşıl çayın balıqları,
Şantun çölün
ceyranları
süfrəmizin qara-qara
kababı oldu.
Meymun ili
ağır gəldi,
Meymun ili
yağı gəldi.
İgidim hey!
Biz çox idik.
çox-çox idik...
Bu dünyanın axırına
Oğul verdik,
Nəvə verdik,
nəsil verdik.
Bir gəlinim,
bir igidim
minillərin son ucunda
görüşümə gələsidir;
Barmağımıda altun üzük
gizləyirəm -
onlar üçün.
İgidim hey!
Bilirsənmi -

arabada doğulduq biz.
Arabalar - beşiyimiz,
arabalar köçəri ev-eşiyimiz oldu
bizim.
Ömür-ömür yol getmişik -
sağ getmişik,
sol getmişik.
Gündoğardan
günbatana
ay getmişik,
il getmişik...
İgidim hey!
Biz çökmüşük
nəsillərə,
fəsillərə,
gələcəyə.
Arabamız yollardadır
bizim hələ.
At belinə igidlərim,
Yağı üstünə!..

AĞI

Altun taxt, altın tac, altın qolbəndi,
Xaşanın qanını geyinib yanır.
Bəlkə cana gəldi, bəlkə tərpəndi, -
Onu basdırımayın, ərlər, dayanın!

Əzabı üzünə yapışib qalıb,
Quruyub gözündə düşmənin əksi.
Ağbirçək anası, xatını hanı -
Gəlib oğul dərdi, ər dərdi çəksin.

O, Günəş taxtından, qürub vaxtından
Ömrünü, gününü aşırıb gedir.
Salınıb dördnala çapan atından,
Dünyanı bəs kimə tapşırıb gedir?!

Üzünə tanrılar baxası olsa,
Bu torpaq bir daha güləcəkmidir?
Göydən odlu oxlar yağısı olsa,
Onun qızıl oxu dinəcəkmidir?

Onsuz bu torpağın günü gülərmi?
Ayı parladarmı qara gecəni?
Bu xaqan matəmi, bu xaqan dərdi
Atından salacaq bir qəbiləni.

Atından salacaq dövrünü bu qış,
Bu qış bürüyəcək ürəyimizi.
Südəmər çağalar pərvazlanmamış
Yağılar qudurub
yeyəcək bizi.

Bizim əlimizdən tumar götürən
O atlar, qatırlar quduzlaşacaq.
Bizim gözümüzzlə yuxular görən
Qocalar, qarilar
ucuzlaşacaq.

Saqqal gətirəsi çənəmiz daha
Tük tutub saqqal da bitirməyəcək.
Bir tayfa anası-nənəmiz daha
Bizi son mənzilə ötürməyəcək.

Qanunlar, qaydalar, yarlar-yasaqlar,
Ayaqlar altında palçıq olacaq.
Dəyişik düşəcək boyu uşaqla
Böyük'lər o qədər "alçaq" olacaq.

1982

SAHİL ƏFSANƏSİ

Qız baxışı kimi
gülümsər bir dalğa
saçlarından
ağ köpüyü sixa-sixa
sahilə sancıldı.

Bir anlıq,
lap bircə anlıq
dincəldi
sahildə.

İntizarını,
narahatlığını
yaş qumların sıgalında
dincə qoydu...

Gülümsər bir dalğa
şəhli təbəssümlərlə
süzüldü dənizə.

Üzüldü sahildən
saçlarının ağ köpüyü:
O, bir gənci qılıqlamışdı.
Gənc - ondan neçə mənzil
uzaqda.

O isə
qılıqlamışdı gənci...

Dalğa sığalı,
dalğa həniri duydu gənc
əllərində,
boynunda.

Saçlarının arxa tağı
Sığallı bir hənirdən
lap aydınca
üşürgələndi.
Qapqara gözlerinin
giləsində
o gülümsər dalğa,
darıxdı oğlan, -
dənizə axmaq keçdi
könlündən.

Əlləri,
ayaqları
axıb töküldü dənizə.
Oğlanın çıyıləri üstündən
yüngül bir ləngərlə axıb keçdi
dəniz də...

Bir isti nigarançılıqdan
qılıqlandı qəlbİ;
Kimsə onu çağırır,
kimsə onu gözləyir...
(O heç kəsə söz verməmişdi axı)

Dəniz kim idi ki,
dəniz nə idi ki,
onu çağırayıdı,
onu gözləyəydi.
"Bağışla, ata,
bağışla ana,
mən dənizinəm..."
O gülümsər dalğanın

xoş qılığını
topuqlarında duya-duya
sahilə yönəldi.
"Bağışla, ana,
bağışla!
Mən qayıdacağam!..
Ancaq, qoy görüm
indilikdə
nədir o,
kimdir o, -
dənizdən mənə baxır?!"

"Mən qayıdacağam!..."
(Dənizdən səs gəlirdi -
onun səsi idi.
Yolda
sürətlə səsə qaçan
özü deyildi,
kölgəsiydi...)

Bu dalğa, Allah bilir,
bəlkə neçənci dəfəydi
saçlarının ağ köpüyünü
sahilə sıxırdı,
qəlbinə bir qara gözlü gənci
köçürmüştü -
yoluna çıxırdı...

Topuqlarında
dalğa qılığı
dənizə doğru qaçırdı gənc.

Qaçırdı
küləkləri tapdaya-tapdaya,
imkanından
bəlkə də neçə dəfə çox
sürətləri tapdaya-tapdaya...
(İsti quma sərilmüş
kəhrəba dənəli bağların
üstü ilə
qaçırdı oğlan,
Yastı-yapalaq
yaylaq evlərinin üstü ilə
qaçırdı oğlan...)
Bir də
ömrünün son anlarını
qova-qova
ona doğru qaçan gənci
gördü dalğa.
Ağ köpüyü,
təbəssümü,
yumşaq qılığrı ilə
atdı özünü
oğlanın qədəmlərinə.
Titrək, həzin bir ah qopdu
qəlbindən:
"Axır ki, gəldin!..."

Pəncələri altında
yup yumşaq dalğanı
yamyaş qumların

canına sixa-sixa
oğlan
dabanlarını yerdən üzdü .
Atıldı dənizə
oğlanla birgə
həmin o gülümsər
dalğa da...
Bir an içindəcə
yüzlərcə dalğa
oğlanın əllərindən,
ayaqlarından asılıb,
şən bağırtılarla
dartdilar onu
dənizin dərinliyinə.

O mənimdir! - qışqırırdılar
yer-yerdən...
Gənc aldandığını duydı -
sahilə can atdı.

Bu an
gülümsər dalğanın
ağ saçları
özünü oğlanın gözündəki
təessüsə çırpdı.

Sonra
bir də,
bir də...
Dalğalar onu dartaşdırmadaydı,

o isə son ümidi...
Qollarından asılan
ağ köpüklərin
ağırlığı
yavaş-yavaş çəkirdi onu.
Çəkirdi
dibsiz,
əbədi,
ağrısız bir uyğuya...
"Bağışla məni, ata!
Bağışla məni, ana!
Orda,
Həyatda
yarımcıq bir məktub var,
yarımcıq bir misra var,
yarımcıq bir söz var -
verərsiz o qızı,
verərsiz dünyaya -
oxuyar..."
"Bağışla bizi oğul!
Dəniz bizim qanlığımızdı -
o tərəflərə
dönə bilmirik.
Dönə bilmirik
o yerlərə -
bağışla..."

1983

EDAM İLİ

Mikayıl Müşfiqə

Vicdanın təzə cığırı
Tarixi şırımladı.
Tarixin şırımdan
37-nin qanı şoruldadı.
37-dən o üzdə
ümidlərin dilə tutulması,
37-dən o üzdə
arzuların çiçəyə-gülə tutulması vardı.
37-nin qanı qaynamışdı
dünyanın gedər-gəlməzlərinə.
Şimal bütün sərtliyi ilə
bütün şiltaqlığı ilə
enmişdi 37-nin gözlərinə.

Əsrin darağı,
əsrin cilgisi,
əsrin orağı işləyirdi yenə.
Şimaldandı bu qərəzlər,
şimaldandı bu mizanlar.
Əyilmişdi tərəzilər.
Qapıdan qovurdun,
pəncərədən dürtülürdü qəbir qazanlar.
Boydan uzanırdı,
əldən uzanırdı,
əməldən uzanırdı
bir vaxt çölünü üçinə qışanlar.

Paytaxtin başı üstünə çökən
kölgələr
uzaq-uzaq əyalətlərə,
təzə-təzə vilayətlərə şəridlənirdi.
Üzlərə,
üzlərdəki təbəssümlərə,
təbəssümlərdəki "himlərə"
itilənən gözlər çoxalır,
içlərdə incəlmış simlərə
itilənən qulaqlar çoxalır,
gedər-gəlməzə yollar-yolaqlar çoxalır,
uzaq-uzaq ellərdə,
əşrlik buz qatından yuxarıda
ayağı buza yatmayan
şillər-çolaqlar çoxalırdı.

İsti-isti əllərin
gömgöy göyərmiş ümidsizliyi
qart küknarların soyuq gövdəsini
hamarlamaqda, -
şaxta əllərdə,
üzlərdə,
qıçlarda damar-damardı.
Taleyin qoşa əli
qapazlanmışdı bir ölkənin
başı üstə, -
Daş qoymurdu daşı üstdə.
Seçmə oğullara saxlanan
seçmə güllələrdi.

Sabah
torpaq altından,
buz altından,
dəniz dibindən,
qəzəbimizin,
kədərimizin,
səhvərimizin, -
cinayətlərimizin dibindən
çıxası kəllələrdi.

Bizə dişini ağardan zamandan
Çırpmaga üstümüz yox,
Bizə yaxa cırası dövrəndən
Çevirməyə üzümüz yox...
El bizimdi,
əl bizimdi,
balta bizimdi,
kötük bizimdi.
Qaranın zili bizim,
əsrin canisi bizim,
əsrin vəkili bizimdi...

***

Bomboz bir qış səhəri
axır ki,
"yola gətirmişdilər" şairi.
Ürəyi dişində
bir qismət qaralılmışdı onu.
Lakin zülmətin gözüne çırpılacaq
al qani

hələ özünün idi.
Şairin hər günü,
hər anı dözümün idi.

Orda -
onun qanı töküləcək yerdə

torpaq keçəlləşirdi.
torpaq kirəcləşirdi.

Soyuqlar,
şaxtalar çökürdü canına.

Daşlaşırkı torpağın sinəsi.

Qana həris deyildi,
içmək istəmirdi şair qanını.

30 yaşın qapısı açılhaaçında, -
şairi dar dəhlizlərlə
sürüyürdülər azalığın edam kürsüsünə.
Ona bu dunyanın axırı düşmüşdü,
ona bu dunyanın ağırı düşmüşdü.

Döşəmələr, divarlar
ayaq tutub yüyürür,
əl atıb tuturdular şairi.

"Buraxmariq,
qanunsuz,
məhkəməsiz,
vəkilsiz..."

Buraxmariq, çəkiliz, çəkiliz!..."

Tavan lərzəyə gəlib
töküləcəkdi
bu gənclə

onu sürüyənlərin arasına.
Dünyanın soyuğu ydu,
Dünyanın qəddarlığı,
Dünyanın quyuğu ydu üzə duran.
"Ölməlidir!
Xalqdan uca şair yoxdur,
Şairsə - xalqa düşmən!"

Xalq adından danışan
Sabahın düşməniydi.
Xalqın canı dışındə -
xalq öz düşmənini də
başa düşməliydi.
Ölkə yüzcə il əvvəl öldürülmüş
Puşkinə yanır,
Lermontova ağlayırdı hələ.
Sonra Musa Cəlilə,
sonra da qoca Nerudaya,
o taylı oğlu Səhəndə yanacaqdı.
Şairin qanı tökülməliydi
ölkənin göz yaşları
tökülən yerə.
Sonra ölkənin
göz yaşları tökülcəkdi
şairin qanı tökülnən yerə.

***

Dünyanın gecəsinə and içmişdi,
haqsızlığın külçəsinə and içmişdi şair.

And içmişdi
göydən yağan daşlara,
ümidini çulğayan qışlara.

And içmişdi ki,
ürəyi xalqındır,
arzusu xalqındır,
ömrü xalqındır,
yaratdığı nə varsa,
xalq üçündür,
xalqındır,
xalqındır...

Və o... Xalq düşmənidir?!

Xalqın mətbuatı
"Qan-qan" deyirdi.

Qorxuya,
vahiməyə,
dəhşətə köklənmişdi xalq.
Təklənmişdi, -
dilindən
dinindən
insanlığından
çələklənmişdi xalq...

Günahsız qurbanlarına
and olsun, Vətən!
Bir keçəl təpənin də
başımıizca qiyməti var.
Təki möhürün,
qələmin ər kişi əlində ola!

***

Ömrün-günün
Tellı-toqqalı çağrı idi.
Yaşamalı bir şairə
ölmək
ağırdañ-agır idi.
Sonuncu şerini, -
sonuncu sehrini
kim eşitmişdi, bilinmir.
Kim vermişdi şairə
sonuncu görüşün
sonuncu gülünü?
O sonuncu şerin
o gülə, o gözələ
əli uzalı qaldı.
O sonuncu şerin
yolu kəsili qaldı.

***

Daha özünün deyildi
şairin qanı, -
axıb tökülməkdə idi
torpağın daşa dönmüş sinəsinə.
Bu qan laxtalanmamış
bir dəsmal orda islanaçq,
sonra da
Vətənin seçmə oğullarının,
igid qızlarının
axırına çıxmış

bir tarixin arxivinə atılacaqdı.

Ulğunlu təpəciklərindən
həqiqət pırtlayacaqdı
zamanın.

Qəzəbi,
kini xortlayacaqdı
zamanın...

***

Qələmindən alışa-alışa
yandı bir şair.
Qələmi əlində,
əli ürəyinin başındaydı.
Ömrün-günün otuzca yaşındaydı...

1988

MÜQƏDDƏS RİYA...

Bir ölüm,
bir də sərr vardı;
Rəsul Rza sirri -
Qapıdan qovurdular,
pəncərədən girmək istəyirdi,
Pəncərədən qovurdular,
qapıdan.
İstəyirdi girə
Nigarın nigaran otağına.
Ölümün bir əli
Nigarın köksünün altında idi.
Sirrin bir ucu
Nigarın köksünün altında idi.
Nigarın köksünün altında
sirli-ölümlü
bir ağrı çırpındırı.
Ağrının altında
çırpındırı Nigarın
nigaranlığı,
şübhəsi,
həyat eşqi,
övlada, sənətə məhəbbəti...
Ağrının altında
ağlayırdı
Nigarın
Rəsul nigaranlığı,
Rəsul şübhəsi.

Elə ağır idi ki,
şübhə,
nigaranalıq,
ağrını duymurdu Nigar;
ağrı kölgədə qalmışdı.
Axşam kölgələri kimi uzanırdı
ağrının yolu,
nigaranalığın yolu.

Anar
əlləri qoynunda
keşikçi durmuşdu
qapiya,
pəncərəyə.
Nə ölümü qoyurdu
içəri keçə,
nə də sırrı.

Əlləri ağlayırdı Anarın.
Qoynunda
həzin-həzin,
gizli-gizli
sızlayırdı.

Atasının məzarı üstündə
ağlayıb-aglayıb qayıtmışdı
Anarın kişi qüruru,
kişi iradəsi.

İndi
əlləri qoynunda
keşikçi durmuşdu
qapiya-pəncərəyə.

Ayaqlarından təzə torpaq qoxusu
gəlirdi.
Nigarın ömrü
bu qoxuya həssas olmuşdu -
duyuq düşə bilərdi.
Ölümü qovurdu Anar,
sirri qovurdu,
bir də ayaqlarından gələn
təzə torpaq qoxusunu...
Anaya baxışında
təbəssümə bənzər
mütqəddəs riya -
gözü qarşısında əriyən
ana ömrünü
oxşaya-oxşaya,
nazlaya-nazlaya
Nigarın ağrılıarı ilə
dünyanın qayğıları arasında
qaldı oğul.
Nigari qorudu
sirdən
bir də hələ qurumamış
torpaq qoxusundan.
Həkim möhlətindən
altmış gün
artıq yaşatdı anasını.
Fəqət,
ölümə gücü çatmadı.
"Bə o, heç bir şey edə bilmədi".

Nigaran getdi Nigar,
şübhəli getdi...

Getdi,
Rəsulu tapmayıb,
yenə də evinə qayıtdı.
Gecənin bir vədəsi
hamını yuxuya verib,
qəflətən işığı yandırıdı.
Yandırıdı ki,
baxıb görsün burdadırmı
üç ay gözündən qaçaq düşmüş
əri –
"vəfasız" Rəsulu.

Tapmadı.
O biri qızıgilə də
yox idi Rəsul.

Nigar
bir ana haqqı ilə
hirslənmişdi
oğlunun əlindən.

Bir gecə
qapıları taybatay açıb,
Anarın evinə girdi:
"Bəs deyirdin - sağdı Rəsul.
Heç birinizin evində yox,
Mərdəkanda - yox...
hanı Rəsul?"

1984

SABAHA UÇUŞ

"Qız oxumaz!"
Belə dedi o vaxt
                  orda
köhnəliyin
ümidimə qıcanmış dişi.
                  Bir arzuya,
                  bir inada
                  sərhəd kimi,
silah kimi qaldırıldılar
                  keçmiş...
Bu "oxumaq" nə zamansa
uyğulara atılan
                  bir daş idi.
Kimisinin ümidinə,
                  öyüdünə
                  zərbə idi,
                  kiminə zirvə...
Böyümüşdük,
indi artıq yaş o yaş idi -
yuxumuz da,
işimiz də
gecə-gündüz bir təlaş idi.
"Böyüklerin insafını
                  kövrəldə bəlkə..."

Bir gün,
beş gün,
bir ay keçdi ümidlərdən,

insaflardan
inadlardan.

Daş qəlblərin meydanında
durmuşdular -
dili hədəli,
əli xətalı.

Meydanda tək mən qalmışdım -
inad çarıqlı,
inad əsali...

***

Keçib getdim
daş qəlblərin hədəsindən,
xətasından
dinməz-söyləməz.

Bunu görüb ayağını sürükləyən
cürətdən
keçdim.

Hikkəsini,
qəzəbini örükələyən
"qeyrət"dən

keçdim.

Keçib getdim
uşağılığın dalan-dalan
gizlənpaçından,
bizim Kərəm "canavar"ın
"qaçaqaçından".

Keçib getdim,
"çoban" Məktubaya təşəkkürüm

sinəmdə qaldı.
Keçib getdim,
quş qanadlı körpəliyə
heyrətimin kövrək əli
çənəmdə qaldı...

Mən gedirdim
kəndimizin çal-çağırından,
mən gedirdim kəndimizin
yaz tonqalı,
qış nağılından.

Mən gedirdim
vüqar dolu
bir ömrün sınağına
açam qapını.

Ömrü boyu
öyüdləri ata yüklü,
ana yüklü,

Ümidləri,
arzuları
kitab yüklü,
elm yüklü
sadə bir kənd uşağına
açam qapını.

Bu qapının arxasında
məni nələr gözləyirdi,
bilmədim,
nələr...
Mən bilmədim
gecələrə,

gündüzlərə qayğılardan
boylanarlar
nə zamandan,
nə vaxta qədər...
Ömür kitab varaqlıydı,
elm silahlı,
həyat arzu qanadlıydı
polad inadlı.
Qəlbədə həzin sədalara
yer qalmamışdı,
işvələrə,
ədalara yer qalmamışdı...
(Lap o zaman da -
uşaqlığın son gününə
şəfəq düşəndə
mən bilmədim
cılvelənərlər yetginləşəndə)

***

Şıltاقlığı uşaqlıqdan
oğurlamadım mən,
İnadımı şıltاقlıqdan
qurşamadım mən.
Qurşadım ki,
məndə ölsün,
məndə qurtarsın
köhnəliyin kəndimizdə
qalan ümidi.
Qurşadım ki,

məndən alsın,
məndən aparsın
məndən sonra
qızlar
məslək estafeti,
məslək öyüdü.

HAŞİYƏ

"Qız oxumaz!
Qız qazancı kimə gərəkdir?!"
İşə bax ki,
oxumaq-tək qazanc deməkdir...
Elm oxumaq,
sənət almaq,
sənətkar olmaq,
alim olmaq,
şair olmaq,
bəstəkar olmaq -
bir qazanc imiş!..."

Bir qazanc ki,
qadındasə -
ətək-ətək qaxınc gətirər,
kişidəsə -
xalvar-xalvar sevinc gətirər.
"Qız oxumaz!"

O zamansa
Vətənimin hər bucağında

elmin uca zirvəsinə
çatanı vardı
qızlarımızın.

Ziyalısı,
alimi vardı,
şairi vardı,
fəhləsi vardı,
rəssamı vardı qızlarımızın.
"Qız oxumaz!"
harda yatmışdı
bu qəzəbli səs
bu günə qədər?

Hansı anbarın zirzəmisini
silkələdilər?

Hökmün tozuna basdılар bizi.
Rüsvayçılıq lövhəsi kimi
keçmişin boynundan
asdılar bizi.

İnad qurşadım -
mən bir zəncirin
qırılmış halqası oldum.
Arzularımı,
ümidlərimi
zülmətin əlindən
zorla alası oldum.

TƏRƏNNÜM

Mən arzudan,
ümidlərdən qanadlanaraq,
ucqar bir kənd axşamından
uçdum sabaha.
Qurtarmışam
"döyüslərdən",
sınaqların mizanından,
gəlmışəm daha.
Qayıtmışam,
tənələrdən "bağışlanmışam".
Hünərimçin,
zəfərimçin alqışlanmışam.
Qayıtmışam
hər döngəsi çıraqban olan
bir "keçmişimə".
Qayıtmışam mən
hüsnünü tamam dəyişmişimə.
Qayıtmışam
kəndimizin adına,
qayıtmışam
bulaqların dadına.
Küçəmizin,
evimizin,
ünvanına qayıtmışam.
Ata,
ana, qayıtmışam...
Geyimimin şəhər darlığına

daralan
nənələrin "qəzəbinə",
örpəyimin yoxluğunda
var olan
babaların ədəbinə qayıtmışam.
Elmlərin aynasında
durulmuşam bulaq kimi.
Təmizlənmiş, izim,
yolum.
Səlislənmiş fikrim,
hissim.
Zamanın büllur axarında
müdrikləşən
Ata, sənə qurban olum.

1963-1968

OYANIŞ

*1965-ci ildə Azərbaycanın
vahidliyi uğrunda mübarizəyə
qoşulan yaşıdlarına*

Biz səksən nəfər idik,
Hərə bir təpə idik.
Hərəmizin sinəsi
Bir kor hədəfə idi.
"Yuxudan" ayılmağa
Zaman, məkan gəzirdik,
Bir balaca bəhanə,
Bir az təkan gəzirdik.
Qolumuzun qüvvəsi
Bizi hara çəkirdi? -
Gah səngərə çəkirdi,
Gah mağara çəkirdi.
Başımız isti idi,
Ürəyimiz sopsoyuq.
Gözümüz hirsli idi,
Əlimizin hirsı yox.
Hələ idrakımızda
Bölünmiş Vətən vardi,
Yüz əlli il o üzdə
Ölən var, itən vardi.
İntiqam qışqırmırı
Əlimizin dözümü.
Hələ ki tapmalıydı
Hər birimiz ÖZÜNÜ.

Bu yolun körpüləri
 Uçub getmişdi çıxdan.
 Bənd-bərəni kəşmişdi
 Əjdaha, div, ya xorrdan.
 Əlimiz qaşımızda
 Nağıla yol gedirdik.
 Gah sağa meyillənir,
 Gah da ki, sol gedirdik.
 Başı alovlu gənclik
 Kimə qarşıydı onda?
 Ah, ilahi, nə cəsur,
 Necə naşiydıl onda...

VƏ MƏN

Araz yeganə dərddi,
 Araz yeganə səddi,
 Araz bükülmüş qəddi, -
 Qəddimi açmaliydim.

O tay, bu tay güllərə,
 Açılmayan dillərə,
 Tikənlə məftillərə
 Dərdimi açmaliydim.

Qorxum yoxdu ölüm dən,
 Bu məsləkin yolunda.
 Səttərxanın qolundan
 Sarğını açmaliydim.

Bu sırr elə kor qapı,
Kül içindən qor tapıb,
Çözeləyib bu sapın
Ardını açmaliydım.

Çəkindirməzdi daha
Nə yasaq, nə qadağa.
Mən qırxinci otağa
Qapını açmaliydım...

SONUMUZ

Bu qırxinci otağın
Qapısı açılmadı.
Bu sağlığa heç yanda
Badələr içilmədi.
Bu yol mücahidləri
Əl-qolu bağlı qaldı.
Kimi qaldı, ağlı getdi,
Kimi getdi, ağlı qaldı.
Satqını öz içindən
Göyərdi bu cığırın.
Kimi böhtan qurbanı,
Kiminə şər çığırdı.
Qolları bağlanmadı,
Sibirə sürülmədi.
Yol üstdə saxlanmadı,
Ləpiri kürünmədi.
Bu yolun yolcuları

Elə ləkələndilər,
Elə parçalandılar
Elə tikələndilər,
Ələgəlməz oldular,
Gözədəyməz oldular.
Adı çirkli, ləkəli,
Özü təmiz oldular.
Dəli elan olundu,
Satqın elan olundu,
Azğın elan olundu.

"Düşmən" deyən də oldu.
"Peşman" deyən də oldu,
Nələr, nələr deyən də.
Min arxin çirkabını
Yudular bir ləyəndə.
... İdeyanı ölməyə
Qoymayanlar yaşadı.
Gəncliyi bu qazanda
Qaynayanlar yaşadı.
Yaşadı azadlığın
Dadını görüb getsin.
Ölüm üçün doğulan
Ölümə diri getsin.
Onları görmədilər
Bu hayda, bu harayda.
Bu qurulan sarayda
Onlara yer olmadı.
Batan bir səs oldular,

Özünəqəsd oldular.
Tarixdən pozuldular,
Heçliyə yozuldular.

KEÇİD DÖVRÜ

Bə budur, gözümüzdə yuxu
gəzirkər biz də,
Sosializm kürkündən çıxıb
gəzirkər biz də.
Üzümüzün ağlığı
Əlimizdə qapqara.
Qoşulduq bu karvana,
Kimdir bizi aparan?
Gələcək-açıq qapı,
Keçənlər becid keçir,
Ağillısı, dəlisi,
Sərsəmi, gici keçir.
Dildən, yeridən iti
Hamidan əvvəl keçir.
Cavan, qoca, it, pişik,
Qarışqa, dəvə keçir.
Kim niyə keçir, bilmir,
Kim nəyə qaçıır, bilmir.
Dələ tələyə qaçıır,
Tülkü kələyə qaçıır.
Qapıdan keçməyəni
Pəncərədən salırlar.
Keçir də axın-axın

Ağillilar, dəlilər.
Qaçaqaçıdı, keçəkeç,
Heç kəs yerində durmur.
Minindən keçən səlbə
Tutub birində durmur.
Fırıldır Yer qoca,
Fırladır insanları,
Peyvəndi gözdən düşüb,
Cırladır insanları.
Vaxt da itirib başın,
Gah irəli, gah geri.
Günlər daralıb gedir,
Hər an bir günah yeri.
Yaxını, uzağıyla
Hamı dilbir, hamı kür.
Qoltuğu xoruzlular,
Daha xoruzunuzun
Quyruğu da görünür.
Cida-cida boylanır
Boş, ya dolu çuvallar.
Beyin yorur suallar,
Ağız yorur suallar.
Hara gedir, kim gedir?
Müəllim, həkim gedir,
Yazıcı, alim gedir...
Şah gedir,
şahlıq etsin,
Gədə gedir,
gədəlik.

Yazıcıının, alimin,
Müəllimin, həkimin,
Mühəndisin, memarın
Bir işi yox hələlik.
Di gəl, qoşulub gedir,
Lap elə quş olub gedir
Yaxını, uzağıyla.
Birisı aşnasiyla,
Birisı uşağıyla.
At kimi nal tökənlər
Çölün düzündə qalır.
Sarmaşıqlar, tikanlar
Suyun üzündə qalır.
Əl kəsənlər əl tutur,
Əl tutan əlsiz qalır.
Barmaqyalayan artır,
Bal tutan balsız qalır.
Kim gedir, üzüsulu,
Kim qalır, arsız qalır.
Cənnətdən cəhənnəmə
Ara divarsız qalır.
Baş alıb gəlir axın,
Baş qoyub gedən də var.
Öndə bir dəli axın,
Boynunda kəfən də var.
Bə budur,
Bax, beləcə
Dələ
tələyə qaçır,

Tülkü kələyə qaçır.
Qapıdan keçməyəni
Pəncərədən salırlar.
Keçir də axın-axın
Ağillilar, dəlilər...

1993-2002

MÜNDƏRİCAT

Şairin poeziyası haqqında fikirlər.....	3
BELƏ YAŞAMIŞAM BURAYA KİMİ.....	11
İçmə sözün qanını.....	12
Bilmir.....	15
Neyləyim, Allah, neyləyim.....	16
Nə gündüzdü, nə də gecə.....	17
Ağlım aldadıb başımı.....	18
İlahi, bir adam kimi.....	19
Mən dağdan enib gələnəm.....	20
Qoynundan yağısı daşan.....	21
Onun sözlərində yalan başqadı.....	22
Gündə bir sözə əyilir.....	23
Mən də elə bu dünyanın	24
Ürəyim gəlmir.....	25
Günlərim.....	27
Qaça-qaça saldıq özümüzü evə.....	29
Yeni il.....	30
Qorxuram.....	32
Yox.....	34
Ağrı	36
Tanriya üz tutmuşam.....	38
Yenə varlığımı didir kim isə.....	40
Təlatüm.....	43
Dərdim.....	45
Bilmirik.....	47
Qalmışıq.....	49

Yıxıldın, yerinə ağriyan olmaz.....	50
Daha.....	52
Bu kədər.....	53
Olmur.....	54
Açılmır bu sabah.....	56
Təzədən.....	58
Xatırələr.....	59
Bu istək	61
Dərd məni başdan eylədi.....	63
Ömür boyu dərs adına.....	64
Bu süfrənin üzü gülmür.....	65
Nə sirdi, duyammiram.....	66
Hər şeyin şitini çıxara billik.....	67
Məni söndürün lampa tək.....	68
İtirəm	69
Yalan deyir.....	70
Niyə.....	72
Sizə.....	74
Bir an.....	75
Hesab günü.....	76
Ağ günlərə cürcərəsi dən olam.....	78
Məni.....	80
O gündə.....	82
Hekayət.....	84
Yorğunluq.....	86
Yaşa.....	88
Bir gün.....	90
İndi daha.....	91

Ilahi.....	94
Öz-özümü tanıdım.....	96
Sürgünlər əsri.....	97
Dilək.....	99
Möhtacam.....	100
Allah.....	102
Biz indi səninlə ümid sirdaşı.....	104
Əllərim var idi.....	106
Olmadım.....	108
Mən haçansa dəyişmişəm.....	110
Cəsarətim.....	112
Var mənim.....	113
Bir daha dünyayla üz-üzə.....	114
Borc.....	116
Nəyi dedin, nəyi yox.....	118
Məndən qaçıր.....	119
Ömür.....	120
Yuxu.....	121
Tanımadı.....	123
O yollar, o məktəb.....	124
Daha.....	126
Adı ölüm.....	127
Dan üzünə aç əlini.....	129
Füzuli dərdi.....	130
Susqunluq.....	131
Bədbinliyə yol.....	132
Yalan deyiblər.....	134
Çöpçü qarı.....	135

Kor nənə.....	136
Bu sərvət ölüsü.....	137
Kənd ciğirləri və Dəmir.....	139
Bizim nağıllar.....	142
Qorxu.....	144
Ay ana.....	146
Vaxt necə də... ..	148
Ürək.....	149
Ömür yolu.....	150
Qoy getsin.....	152
Daha nə qalıb ki.....	154
Yuxu.....	156
Daş.....	158
Dəniz rahatlığı.....	160
Mühəribə və uşaqlar.....	162
Etüdlər.....	165
Könlü balıq istəyən.....	166
Qocalar.....	168
Fərhad ömrüm.....	169
Olmadı.....	170
Ötənlərdən-keçənlərdən.....	172
Gəlmışəm.....	174
Sərvət ölüsü.....	176
Neyləsin.....	177
Cihad.....	178
Xoş gördük.....	180
Bir yaz xatirəsi.....	181
Mən atıram, yiğir, gəlir.....	183

Ötüb başımın üstündən.....	184
Arxalı köpəklərin.....	185
Qoy mənə dənizin havası dəysin.....	186
Darıxıram.....	188
Vaxt mənim ömrümə yazdı özünü.....	190
Qalmadı.....	191
Sarı gəlin.....	192
Fikir - dərd zənciri, asdı özünü.....	193
Bu qəmi bazara çəkmə, əzizim.....	194
Ardı var.....	195
Yoxlanış.....	197
Tələbə evində.....	199
Bu kədər.....	201
Qonşuluq.....	202
Sükudan giley.....	203
Analar, oğullar.....	205
Torpaq, səma, od, su.....	206
Ay Allah.....	207
Bir daha.....	209
Əvvəlim məndən ayrılib.....	210
Əlimiz.....	211
Bəs kimik.....	213
Darıxıram.....	215
Qarğış.....	216
Ötən əsrin nəvəsi.....	217
Nə səbrimdə dözüm qalıb.....	219
Dəyişdik nəyimiz var.....	220
Bircə gediş etdin.....	221

Sərxoş.....	223
Kim yatmış, kim oyaq.....	224
Adət önündə.....	226
Əllərin.....	228
Yaxşılıq.....	231
Faciə.....	233
Əbədiyyət.....	235
Dördüncü bacı.....	236
Vaxt, torpaq, od və mən.....	237
Mənim yazmaq istəyim.....	238
Uçuşlar.....	239
Qaldım özüm-özümlə.....	241
Özü bilər.....	243
Xətriniz xoş olsun.....	244
İş günü - vaxt boşluğu.....	247
Sənin də.....	249
Dördlüklər.....	250
Daha danışmırıam.....	252
Kimin arzusu qaldı.....	253
Göynəsin.....	254
Mənə kimin gözü dəydi.....	255
Düyanın dəli çağdı.....	256
İllərin astanası.....	257
Elə öz adıma güvənim.....	258
AÇA BİLMƏDİYİM UĞUR QAPISI.....	260
Avtobioqrafiya.....	261
Mənim kimi.....	263
Bu mən idim.....	265

Sahildən o yana.....	267
Haçansa.....	268
Çiçək məzarı.....	270
Dözümün həddi.....	272
Kim bilə.....	274
Yox mənim.....	275
Qalib.....	276
Tale.....	277
Çiçəklər açanda.....	278
Budur oturmusan.....	279
Mən də o gözəl dünyanın.....	281
Bu yolun üstündə durub.....	282
Vaxtıdı.....	283
Ey fələk.....	285
Qayıdış.....	286
Heç demirsən bu mənəm.....	287
Dönüb qayıtmaram.....	288
Yox.....	289
Ağlama.....	290
Oturmuşam, ilahi.....	291
Qalmışan.....	293
Mən və sən.....	294
Arzu.....	296
Yavaş-yavaş.....	297
Yatır Əshabi-Kəhf mağarası da.....	299
Açılmır.....	301
Nə sirdi, bilə bilmədim.....	302
Dur ver öz yerini mənə.....	303

Dua.....	304
Qoy otursun ağrılara keşikçi.....	306
Allahın yoldan ötəni.....	307
Gətirmədi ömür boyu.....	308
Şerim mənim.....	309
Qorxma, yaxınlaş, gülüm... ..	310
Yaxın durmur bir söz daha.....	312
Şerimə.....	313
Bir yoxuş ömürdə yorulan yolam.....	315
Qərib bir hava kimi.....	317
Dönüb dünənimə baxıram hərdən.....	319
Etiraf.....	321
Mənim.....	323
Görəsən.....	325
Sevə bilməmişəm.....	326
Şəkillərim, sevgim və mən.....	327
Soyuqluq.....	329
Uydurdum səni.....	330
Mən ümman kimi.....	331
Rəssam olsam.....	332
Dördlüklər.....	333
Bu şer.....	334
Ayrılıqdan o yana.....	335
Nikbinlik.....	336
Mənim yaşım yaşıldardan ayrı düşdü.....	338
ULULARIM, YAXINLARIM, ƏZZİZLƏRİM.....	341
Füzuli.....	342
Ağsaqqal.....	343

Şer bazarı.....	346
Sonuncu zirvə.....	348
İnam.....	351
Ünvan.....	353
Salvador Dali haqqında düşüncələr.....	355
Həsən müəllim.....	360
O səsin sahibi.....	361
Bir göz qayğı.....	363
Tale.....	365
Sənin ömrün.....	367
Araz Elsəs.....	369
Dahilik.....	370
Həziran.....	371
Gəlib.....	372
MİNİ POEMALAR.....	373
Ziyarət.....	374
Sarçakın son günü.....	386
Sahil əfsanəsi.....	404
Edam ili.....	410
Müqəddəs riya.....	418
Sabaha uçuş.....	422
Oyanış.....	430

